
ΠΕΡΙ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΑΡΧΕΙΟΥ

Α. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Τον επαγγελματία αρχειονόμο, παλιότερα, δεν τον απασχολούσε το πρόβλημα της εκκαθάρισης και της καταστροφής των άχρηστων φακέλων ή εγγράφων ενός αρχείου. Η αποστολή του περιοριζόταν στο να διατηρήσει στις καλύτερες δυνατές συνθήκες τα έγγραφα που είχε κάτω από την εποπτεία του, να τα ταξινομήσει, να τα περιγράψει και να τα καταλογογραφήσει. Περίμενε παθητικά την εισροή του αρχειακού υλικού από τους διάφορους φορείς ή ιδιώτες, που είχαν αποφασίσει να απαλλαγούν από τα έγγραφα τους που δεν τους χρησίμευαν πιά.

Με τον καιρό, τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν κυρίως γιατί από τα μέσα του 18ου αιώνα παρατηρείται συνεχής αύξηση του όγκου του αρχειακού υλικού που ακολουθεί τη βιομηχανική επανάσταση και την αστικοποίηση. Τα δύο αυτά γεγονότα, αύξησαν τις ανθρώπινες δραστηριότητες, που με τη σειρά τους αύξησαν την παραγωγή αρχειακού υλικού. Η εισαγωγή νέων τεχνολογικών μεθόδων στην παραγωγή εγγράφων αύξησε τις τελευταίες δεκαετίες τον όγκο τους με γεωμετρική πρόοδο. Οι νέες συνθήκες δημιούργησαν τόσο στη διοίκηση, δημόσια ή ιδιωτική, όσο και στους ερευνητές επιτακτική ανάγκη να μειωθεί η ποσότητα αρχειακού υλικού.

Το κράτος αλλά και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν όλα τα έγγραφα που παράγονται στα πλαίσια των πολυποίκιλων δραστηριοτήτων τους. Δεν έχουν τη δυνατότητα να στεγάσουν το σύνολο του αρχειακού υλικού που παράγουν ούτε τη δυνατότητα να διαθέσουν το απαραίτητο προσωπικό για τη φροντίδα του. Το κόστος διατήρησης του συνόλου της αρχειακής παραγωγής είναι έξω από τις δυνατότητες και των πλουσιωτέρων χωρών. Ολόκληρος ο σύγχρονος μηχανισμός των αρχείων εξαρτάται, λοιπόν, από τη λύση που θα δοθεί στο πρόβλημα-κλειδί που λέγεται εκκαθάριση αχρήστων τεκμηρίων.

Αλλά και οι ερευνητές από την πλευρά τους, δεν θα μπορούσαν να εξυπηρετηθούν και να κινηθούν μέσα στις τεράστιες ποσότητες των σύγχρονων αρχείων, στην περίπτωση που διατηρείτο το σύνολο της αρχειακής παραγωγής. Στη διαπίστωση αυτή καταλήγουν, εξάλλου, και τα Βρετανικά Δημόσια Αρχεία (British Public Record Office) που τονίζουν ότι "Ακόμα και οι πιο ένθερμοι υπερασπιστές της διατήρησης του συνόλου ενός αρχείου, για λόγους ιστορικού ενδιαφέροντος, έχουν αρχίσει να φοβούνται ότι ο ιστορικός του μέλλοντος που θα ασχοληθεί με τη σύγχρονη περίοδο κινδυνεύει να βουλιάξει μέσα στην πλημμύρα των γραπτών αποδείξεων".

Τον αρχειονόμο όμως την περίοδο αυτή, δεν τον απασχολούσε καθόλου το γεγονός ότι η διοίκηση ιδιωτικών και δημοσίων φορέων, με δική της πρωτοβουλία, συχνά δεν του κατέθετε το σύνολο του αρχειακού υλικού, αλλά αποφάσιζε να προχωρήσει στη συστηματική εκκαθάριση και καταστροφή μέρους του, που από την πλευρά της θεωρούσε ότι δεν είχε πλέον καμμία χρηστική αξία, αφού δεν περιλαμβάνονταν μέσα στα καθήκοντα του.

Με τον τρόπο αυτό, η διοίκηση των δημόσιων φορέων και των επιχειρήσεων, περιφρονούσε επιδεικτικά τις ανάγκες των ερευνητών πολλών επιστημονικών κλάδων (ιστορικών, κοινωνιολόγων, πολιτικών κλπ.), και έμοιαζε να μην ενδιαφέρεται καθόλου για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης. Να σημειώσουμε πάντως στο σημείο αυτό ότι οι καταστροφές αυτές του αρχειακού υλικού μνημονεύονταν και μνημονεύονται ακόμα σε ειδικά τηρούμενα, για το λόγο αυτό, βιβλία. Τα βιβλία αυτά που συνήθως φέρουν τον τίτλο "Βιβλίων Πρωτοκόλλων καταστραφέντων αρχείων από... έως ..." ή "Πρωτόκολλον καταστροφής αγρήστων στοιχείων του αρχείου από... έως...", μας παρέχουν χρήσιμα στοιχεία για το αρχειακό υλικό που καταστράφηκε. Πρίν από κάθε καταστροφή συντάσσεται πρακτικό (βλέπε **Πλαίσιο 1**) στο οποίο αναφέρονται τα στοιχεία των υπευθύνων της εκκαθάρισης, ο τόπος, ο χρόνος, οι εγκύκλιοι της διοίκησης με βάση τις οποίες εκτελέστηκε η καταστροφή του αρχειακού υλικού, η προέλευση του (από ποιά υπηρεσία προέρχεται) καθώς και όλα τα στοιχεία που το χαρακτηρίζουν (σειρά, αριθμός φακέλου και περιεχόμενο)¹. Δυστυχώς διαπιστώνουμε σε μεταγενέστερα πρωτόκολλα καταστροφής ότι με τον καιρό, αλλά και ανάλογα με τον υπάλληλο που είναι επιφορτισμένος με το καθήκον αυτό, τα πρωτόκολλα δεν τηρούνται με την ίδια σχολαστικότητα με αποτέλεσμα να έχουμε ελλείψεις αναγραφές των στοιχείων. Έτσι πολλές φορές είναι αδύνατο να καθορίσουμε την προέλευση και το είδος του υλικού που καταστράφηκε.

¹Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Βιβλίων Πρωτοκόλλων καταστραφέντων αρχείων από 1927-1946. Επίσης Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Βιβλίων Πρωτοκόλλων καταστραφέντων στοιχείων του Αρχείου από έτους 1947-1953.

ΠΛΑΙΣΙΟ 1.

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ

Εν Θεσ/νίκη σήμερα την ενδεκάτην του μηνός Νοεμβρίου του Έτους 1937 ο υποδιευθυντής του εν Θεσ/νίκη υπ/τος της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος κ. Δημ. Μεγαλίδης, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Ελέγχου κ. Νικολ. Παπατριανταφύλλου και ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Λογιστηρίου κ. Β. Ζαλμάς, προέβησαν εις την καταστροφήν των κάτωθι αγρήστων στοιχείων του Αρχείου συμφώνως τη υπ'αριθ. 47/1932 εγκυκλίω Διαταγή του Κ. Κ/τος της Τραπέζης:

- 1) Στελέχη Γραμματίων Εισπράξεως, ενταλμάτων Πληρωμής ετών 1931-1934, τεμ. 4041.
- 2) Στελέχη δελτίων πωλήσεως συν/τος εις αγοράς ετών 1931-1934, τεμ. 298
- 3) Δελτία εξοφλουμένων γρ/τίων ή συναλ/κών ετών 1931-1934, φάκελλοι 14.
- 4) Ημερολόγια ταμείου μή χαρτοσημασμένα ουδέ θεωρημένα εν οίς αι σχετικά πράξεις καταχωρούνται συνοπτικώς ετών 1927-1934, βιβλία 22.
- 5) Βιβλία Πρωτοκόλλου καταμετρήσεως ταμείου ετών 1931-1934, βιβλία 59.
- 6) Βιβλία Προχ. Ταμείου, φυλλάδες και ταμειακά συμφωνία ετών 1931-1934, βιβλία 24.
- 7) Γενικά πρωτόκολλα καταμετρήσεως ταμείου ετών 1925-1934, βιβλία 34.
- 8) Βιβλία λήξεως εν γένει ετών 1914-1935, βιβλία 38.
- 9) Πρόχειρα Πινάκια λογιστ. κατ/σεων ετών 1927-1934, δεμ. 6.
- 10) Βιβλία Προσ. Κατ/σεων Προεξοφλήσεων ετών 1926-1932, βιβλία 8.
- 11) Βιβλία κινήσεως αποθηκών δανείων επ' ενεχύρω εμπορευμάτων ετών 1919-1925, βιβλία 4.
- 12) Βιβλία Ημερολογίων αποθηκών ετών 1919-1922, βιβλία 3.
- 13) Δελτία παρουσίας υπαλλήλων ετών 1933-1935, δεμ. 24.
- 14) Δεύτερα αντίγραφα επιστολών (μικρές κόπιες δια τμήματα) ετών 1932-1935, φ. 430.
- 15) Συγκεντρωτικά Κατ/σεις Ξένων Νομισμάτων (χρέωσις και πίστωσις Καθολικού χρυσού) και Συγκεντρ. Ημερήσιαι Κατ/σεις ετών 1933-1935, δέματα 36.
- 16) Αντίγραφα Πινακ. Προεξοφλήσεων ετών 1932-1934, φάκελοι 5.
- 17) Πρόχειρα τετράδια καταχωρήσεως λογιστικών εγγραφών διαφόρων τμημάτων ετών 1934-1936, τετράδια 18.
- 18) Αποκόμματα Πινάκων εξοφλουμένων τοκομεριδίων δανείων ετών 1927-1934, δεμ. 93.
- 19) Δελτία τιμών Συναλ/τος ετών 1931-1933, φάκελοι 20.
- 20) Πινάκια εκδοθεισών επ/γών Εσ/κου ετών 1913-1916, τεμάχια στελ. 6.
- 21) Λήξαντα ασφαλιστήρια, εμπορ. και προεξ. 1933-1936, φάκελοι 28
- 22) Β και Γ φύλλον Συμ τμημάτων ετών 1933-1935 φάκελοι 255
- 23) Στελέχη Ταμ. συμφωνιών πληρ. και εισπρ. 1933-1935, δεμ. 179
- 24) Β Κατ/σης κινήσεως ταμείου ετών 1933-1935, δεμ. 36
- 25) Στελέχη Δελτίων Ελέγχου εκδιδόμενων επιταγών εσωτερικού και εξωτερικού ετών 1933-1934 τεμ. 380.

26) Αντίγραφα τηλεγραφημάτων διαθεσίμων και υποχρεώσεων ετών 1933-1935, δεμ 3.

27) Αντίγραφα διαταγών Σεβ. Δ/σεως ετών 1926-32, 1934-1935, δεμ 7.

Ακολουθούν οι υπογραφές του διευθυντή, του προϊσταμένου Υπηρεσίας Ελέγχου και του Προισταμένου Υπηρεσίας Λογιστηρίου

ΒΕΒΑΙΩΣΙΣ

Οι κάτωθι υπογραφόμενοι Γ. Λιόλιος της Υπηρεσίας Ελέγχου και ο Γεώργιος Κοεμτζόπουλος της Υπηρεσίας Λογιστηρίου του εν Θεσ/νίκη Υπ/ματος Εθνικής Τραπέζης βεβαιούμεν υπευθύνος ότι παρελάβαμεν μετά προηγούμενον έλεγχον και καταμέτρησιν τα εις το έναντι πρωτικόλλου αναγραφόμενα στοιχεία αρχείου και τα κατεστήναμεν δια πυρός εντός της πόλεως, βεβαιωθέντες περί της πλήρους καταστροφής αυτών.

Εν Θεσ/νίκη τη 12 Νοεμβρίου 1937

Γ. Λιόλιος Γ. Κοεμτζόπουλος

Σιγά σιγά όμως συνειδητοποιήθηκε ότι υπήρχε αναγκαιότητα επέμβασης εξειδικευμένου προσωπικού στη διαδικασία εκκαθάρισης των αρχείων. Ο αρχειονόμος δεν μπορούσε πλέον να περιορίζεται αποκλειστικά στο ρόλο του συντηρητή αρχείων. Η επαγγελματική του κατάρτιση σε θέματα ιστορικής έρευνας αποτέλεσε ουσιαστικό προσόν για τα νέα του καθήκοντα. Ο σύγχρονος αρχειονόμος καλείται λοιπόν σήμερα να προχωρήσει σε συνεργασία με τους διοικητικούς υπαλλήλους σε εκκαθαρίσεις αρχείων, προσέχοντας όμως ώστε να διατηρηθούν όλα τα έγγραφα εκείνα που έχουν ιστορική αξία.

Ταυτόχρονα όμως οι δικαιοδοσίες του αρχειονόμου επεκτάθηκαν έτσι ώστε να κατέχει σήμερα στις περισσότερες χώρες του κόσμου δικαίωμα έλεγχου πάνω σ'όλα τα έγγραφα που παράγονται στα πλαίσια της δημόσιας διοίκησης και των διαφόρων ημικρατικών φορέων ή των επιχειρήσεων. Ετσι, σε πολλές χώρες ο αρχειονόμος μπορεί να θέτει βέτο σε οποιαδήποτε καταστροφή αρχειακού υλικού που θεωρεί πολύτιμο. Στη Γαλλία ο αρχειονόμος μπορεί να πετύχει την επ' άπειρον διατήρηση ακόμα και ιδιωτικών αρχείων με την προϋπόθεση, ότι τα αρχεία αυτά παρουσιάζουν ένα αναμφισβήτητο γενικό ιστορικό ενδιαφέρον. Ο σύγχρονος αρχειονόμος είναι αναγκασμένος να σκέπτεται τις ανάγκες του ιστορικού του παρελθόντος. Σήμερα σ'όλες τις χώρες, η νομοθεσία και η πρακτική κατέληξαν να παραδεχθούν ότι γενικά τίποτα δεν μπορεί να καταστραφεί χωρίς την εξουσιοδότηση του υπευθύνου αρχειονόμου, κι αυτό προϋποθέτει ότι υπάρχουν στενές και σταθερές σχέσεις ανάμεσα στα αρχεία και τη διοίκηση. Μικτές επιτροπές εκκαθάρισης και διαλογής εξασφαλίζουν συνεχώς ότι τα τεκμήρια που προορίζονται για διατήρηση έχουν ελεγχθεί από πραγματογνώμονες.

Μακρόχρονα η αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος εκκαθαρίσεων καθορίζεται από τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί. Κατά τον T.R. Shellenberg² καμμία όμως μέθοδος δεν θα μπορεί να μετατρέψει την εκκαθάριση σε μια αυτόματη μηχανική διαδικασία, γι' αυτό και η εκτίμηση της αξίας των εγγράφων και η εκκαθάριση απαιτεί μεγάλη πείρα και υπευθυνότητα από μέρους του αρχειονόμου. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο και δεν είναι να απορεί κανείς που κάποτε οι αρχειονόμοι προτιμούσαν να κλείνουν τα μάτια σε τέτοιου είδους διαδικασίες και να μην προχωρούν σε εκκαθαρίσεις.

²T.R.Schellenberg, 'The appraisal of Modern Public Records'. Bulletins of the National Archives No8.

B. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΑΡΧΕΙΟΥ

Ενα αρχείο τη στιγμή που δημιουργείται αποκτά κατ' αρχήν μια λειτουργική, αποδεικτική ή πληροφοριακή αξία για τον κρατικό φορέα ή την επιχείρηση που το παράγει, η οποία μετά από ένα χρονικό διάστημα μικρό ή μεγάλο συνήθως χάνεται. Την αξία αυτή μόνο οι υπεύθυνοι του φορέα ή της επιχείρησης τη γνωρίζουν καλά σε όλες τις λεπτομέρειες της. Ταυτόχρονα όμως, ένα αρχείο έχει αξία για τις πληροφορίες και αποδείξεις τις οποίες περιέχει που ενδιαφέρουν άλλους χρήστες και κυρίως την ιστορική έρευνα ή την έρευνα γενικότερα.

Από τη στιγμή που ένα αρχείο θα φύγει από το γραφείο που το παρήγαγε για οποιοδήποτε αποθηκευτικό χώρο μπορεί να χωριστεί σε τρεις κατηγορίες

- α) Σε εκείνο που έχει χάσει κάθε αξία και μπορεί να καταστραφεί χωρίς καθυστέρηση
- β) Σε εκείνο που έχει ακόμα για κάποιο χρονικό διάστημα κάποια αξία, γιατί θεμελιώνει κάποια δικαιώματα ή υποχρεώσεις και που στη λήξη του χρόνου αυτού θα μπορεί να καταστραφεί εφ' όσον δεν παρουσιάζει γενικότερο ενδιαφέρον.
- γ) Σε εκείνο, που χρήσιμο ή όχι για τη διοίκηση, πρέπει να διατηρηθεί γιατί έχει ιστορική αξία³

Από όσα προηγήθηκαν γίνεται φανερό ότι η αξιολόγηση και η επιλογή πρέπει να γίνεται ταυτόχρονα και σε συνεργασία διοικητικών υπαλλήλων και αρχειονόμων. Οι πρώτοι, είναι οι μόνοι που κατά τεκμήριο μπορούν να κρίνουν το διοικητικό ενδιαφέρον των εγγράφων, και οι δεύτεροι, οι αρχειονόμοι, είναι οι μόνοι που λόγω της εκπαίδευσής τους μπορούν να κρίνουν τι είναι αξιόλογο και θα πρέπει να διατηρηθεί για την ιστορία.

Στη διαδικασία αξιολόγησης του αρχειακού υλικού πρέπει να μελετήσουμε και να λάβουμε υπ' όψη μας τα εξωτερικά και εσωτερικά χαρακτηριστικά του αρχείου. Στην πρώτη κατηγορία, κατά τον M.J.Brighford⁴, αξιολογούμε το αρχειακό υλικό με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του υλικού που έχουν σχέση με την παλαιότητα, τον όγκο και τη μορφή του, ενώ στη δεύτερη αξιολογούμε το περιεχόμενο του αρχειακού υλικού με βάση τη λειτουργική, αποδεικτική και πληροφοριακή αξία του.

1) Εξωτερικά χαρακτηριστικά.

1.1) Η παλαιότητα.

Η σπανιότητα των παλαιότερων αρχείων θέτει ένα ουσιαστικά διαφορετικό πρόβλημα αξιολόγησης από εκείνο που θέτει ο όγκος των σύγχρονων αρχείων. Ο αρχειονόμος ιστορικών αρχείων μπορούσε να διατηρήσει κάθε παλιό έγγραφο που ήταν κάτω από την φροντίδα του. Η αρχειακή πολιτική και η νομοθεσία πολύ συχνά επιβάλλει τη φύλαξη όλων των τεκμηρίων που έχουν δημιουργηθεί πριν από μια ορισμένη ημερομηνία. Για ορισμένες χρονικές περιόδους, τα αρχεία σπανίζουν και αυτό οφείλεται είτε σε ανθρώπινες επεμβάσεις είτε σε φυσικές καταστροφές. Η διατήρηση όλων των αρχείων ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος μπορεί να είναι η απάντηση σε μια παραμέληση των αρχείων αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης πολιτικής ή απουσίας αρχειακού

³Ministère des Affaires Culturelles. Direction des Archives de France. Association des archivistes français, "Manuel d'Archivistique. Παρίσι 1970.

⁴ Maynard J. Brighford, "Archives and Manuscripts: Appraisal & Accessioning" Basic Manual Series, Society of American Archivists, Chicago 1977.

σχεδίου. Η απουσία κάποιων τεκμηρίων για κάποια περίοδο μπορεί να οδηγήσει εκείνον που ασχολείται με την αξιολόγηση και εκκαθάριση ενός αρχείου να διατηρήσει αρχεία που σε άλλες συνθήκες θα κατέστρεφε. Οι αυξημένες δυνατότητες παραγωγής εγγράφων τόσο από θεσμοθετημένα όργανα όσο και από ιδιώτες απαιτεί αποτελεσματικά μέτρα συνεχούς επιλογής και εκκαθάρισης του αρχειακού υλικού. Ο αρχειονόμος που εργάζεται με συγχρονα αρχεία θα αναπτύξει μια σειρά από αξιολογικά κριτήρια διαφορετικά από αυτά που χρησιμοποιεί ο αρχειακός όταν ασχολείται με σπάνια και παλιά τεκμήρια. Ο παράγοντας λοιπόν του χρόνου είναι καθοριστικός αφού επιβάλλει διαφοροποίηση των κριτηρίων επιλογής και εκκαθάρισης του αρχειακού υλικού.⁵

1.2) Ο όγκος

Ο όγκος είναι ένας κρίσιμος παράγοντας για την αξιολόγηση του υλικού. Η ποσότητα των σύγχρονων αρχείων συχνά καθορίζει την έκταση που θα λάβει ένα πρόγραμμα εκκαθαρίσεων την ώρα που η διοίκηση του φορέα ή της επιχείρησης στενάζει κυριολεκτικά κάτω από τον όγκο του αρχειακού υλικού. Εκεί όπου υπάρχουν μεγάλες ποσότητες αρχειακού υλικού, ο αρχειονόμος καλείται να εκτιμήσει την αξία του σε επίπεδο αρχειακής μονάδος, σειράς ή συλλογής. Δεν υπάρχουν περιθώρια για μια αξιολόγηση σε επίπεδο φακέλου ή ακόμα εγγράφου. Όταν οι εκτιμήσεις γίνονται σε αυτό το γενικό επίπεδο η παρέμβαση των διοικητικών στελεχών είναι καθοριστική και αναλαμβάνουν το ρόλο του συγχρονου καταστροφέα.

1.3) Η φυσική μορφή του αρχειακού υλικού

Η φυσική μορφή προσδιορίζει και κριτήρια αξιολόγησης.

1.3.1) Δημόσια αρχεία και προσωπικά έγγραφα. Η αξιολόγηση των συνήθισμένων γραπτών τεκμηρίων παραμένει η συνηθέστερη αρχειακή δραστηριότητα. Το μεγαλύτερο μέρος του υλικού αποτελείται από επιστολές και άλλα έγγραφα κανονικού μεγέθους τοποθετημένα σε φακέλους. Ορισμένοι φορείς προσλαμβάνουν εξειδικευμένο προσωπικό για την αξιολόγηση του χαρτογραφικού, μηχανογραφικού και οπτικο-ακουστικού υλικού, προσωπικό που δεν έχει υποστεί την παραδοσιακή αρχειονομική εκπαίδευση.

1.3.2) Έντυπα και δημοσιεύσεις. Ο αρχειονόμος πρέπει να διατηρεί μια σειρά απ' όλες τις έντυπες εκδόσεις που παράγει ο φορέας ή, η επιχείρηση, στην οποία εργάζεται. Οι πιο πολύτιμες εκδόσεις είναι εκείνες που αφορούν τη χάραξη της πολιτικής του φορέα ή της επιχείρησης, το πρόγραμμα τους ή εκθέσεις γύρω από τις δραστηριότητές τους. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται, οι δημοσιεύσεις των νόμων, των κανονισμών και των κωδίκων, τα πρακτικά διοικητικών και νομικών συμβουλίων, οι ετήσιες αναφορές, οι απολογισμοί, οι οικονομικές αναφορές, οι προϋπολογισμοί, τα κατάστιχα και οι διοικητικές εκθέσεις, οι εκθέσεις με την πορεία και τα αποτελέσματα ερευνών, ο περιοδικός τύπος, τα διαφημιστικά έντυπα, οι οδηγίες και τα κάθε είδους εγχειρίδια.

Τα έντυπα συνήθως παραλαμβάνονται από το τυπογραφείο ή το γραφείο αναπαραγωγής σε πολλά αντίτυπα. Συχνά υπάρχουν εγκύκλιοι που προβλέπουν τον τρόπο διανομής του εντύπου υλικού. Ο αρχειονόμος θα αναζητήσει τις σειρές των δημοσιεύσεων από το γραφείο του φορέα ή της επιχείρησης, που έχει την ευθύνη της παραλαβής και διανομής του εντύπου υλικού στις υπόλοιπες υπηρεσίες. Στην περίπτωση που θα διαπιστώσει

⁵Maynard J. Brichford, "Archives and Manuscripts: Appraisal & Accessioning" Basic Manual Series, Society of American Archivists, Chicago 1977, σελ. 2-3.

ελλείψεις θα πρέπει να συμπληρώσει τα κενά εντοπίζοντας τα έντυπα που λείπουν και βρίσκονται στα αρχεία των παραληπτών. Όταν υπάρχει συχνή χρήση κάποιου εντύπου τότε ο αρχειονόμος φροντίζει να διατηρήσει και άλλα αντίγραφα, γιατί κάποια στιγμή θα χρειαστεί να αντικαταστήσει το πρώτο αντίτυπο. Τα έντυπα που διατηρούνται σαν απόδειξη των λειτουργιών μιας υπηρεσίας συνήθως είναι ενσωματωμένα με τα άλλα αρχεία της υπηρεσίας του ίδιου έτους, ώστε να υπάρχει μια ολοκληρωμένη τεκμηριωμένη εικόνα της λειτουργίας τους. Αν τα δημοσιεύματα δεν είναι τμήμα μιας κανονικά εκδιδόμενης σειράς μπορούν να ομαδοποιηθούν κατά θέματα όπως οι εκθέσεις ερευνών, οι δημοσιεύσεις συναντήσεων, οι διαφημιστικές προσούρες κλπ.

Το έντυπο υλικό βοηθάει τον αρχειονόμο στην επεξεργασία του υπόλοιπου αρχειακού υλικού. Το έντυπο αρχειακό υλικό αναγνωρίζεται και διαβάζεται ευκολότερα από το υπόλοιπο μη έντυπο υλικό. Για τον λόγο αυτό ο αρχειονόμος συνήθως προτιμάει να επεξεργαστεί πρώτα το έντυπο υλικό και στη συνέχεια να ασχοληθεί με τους φακέλους και τα έγγραφα της υπηρεσίας ή με τα προσωπικά έγγραφα. Ο αρχειονόμος από το έντυπο υλικό θα αντλήσει πληροφορίες για την επιχείρηση ή τον φορέα στην προσπάθειά του υλοποίησης των βασικών του στόχων, πληροφορίες που θα αποδειχθούν στη συνέχεια πολύ χρήσιμες για την αξιολόγηση και περιγραφή του μη έντυπου υλικού. Η σελίδα τίτλου και τα περιεχόμενα ενός εντύπου μας δίνουν αμέσως ουσιαστικές πληροφορίες για την προέλευση και το περιεχόμενο του.

1.3.3) Φωτογραφίες. Ο αρχειονόμος πρέπει να λάβει υπ' όψη του δύο στοιχεία όταν αξιολογεί φωτογραφικό υλικό. Τα στοιχεία αυτά έχουν σχέση με την ποιότητα και την ποσότητα του διαθέσιμου υλικού. Κανονικά ο αρχειονόμος δεν θα έπρεπε να απασχολείται με προβλήματα όγκου στα φωτογραφικά αρχεία αφού ο ερευνητής δεν ενδιαφέρεται να μελετήσει την καλύτερη φωτογραφία αλλά να μελετήσει το σύνολο των φωτογραφιών από τις οποίες μπορεί να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες. Μια σειρά φωτογραφίες μπορεί να μας δώσει μια πιο ολοκληρωμένη περιγραφή ενός θέματος και να φωτίσει έτσι πτυχές που δεν θα αντιλαμβανόμασταν διαφορετικά. Η εικόνα ενός συγκεκριμένου τόπου αλλάζει με το χρόνο και η αλλαγή αυτή αποτυπώνεται στις φωτογραφίες που έχουν ληφθεί στο ίδιο μέρος αλλά σε διαφορετικές ημερομηνίες. Ακόμα 100 πορτραίτα ενός πρύτανη πανεπιστημίου που έχουν ληφθεί σε διάρκεια 15 ετών έχουν σωρευτική αξία. Φυσικά τα ποιοτικά κριτήρια είναι πιο σημαντικά στην εκτίμηση φωτογραφιών απ' ό,τι στην αξιολόγηση άλλων τεκμηρίων. Ενώ στην αξιολόγηση ενός χειρόγραφου η αναγνωσιμότητα είναι το μόνο φυσικό κριτήριο που λαμβάνουμε υπ' όψη, αντίθετα στις φωτογραφίες λαμβάνουμε υπ' όψη μας, την καθαρότητά τους, που εξασφαλίζει τις λεπτομέρειες, τον κατάλληλο φωτισμό που εξασφαλίζει τις αντιθέσεις στους τόνους και τα χρώματα τους, την συνολική σύνθεση τους. Οι φωτογραφίες έχουν εκθεσιακή αξία και χρησιμοποιούνται πολύ στη διαφήμιση.

1.3.4) Ηχογραφημένο υλικό. Ο αρχειονόμος πρέπει να δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για να συγκεντρώσει ηχογραφήσεις και να δημιουργήσει έτσι μια σημαντική συλλογή ηχητικών τεκμηρίων.

1.3.5) Αρχειακό υλικό, που διαβάζεται μέσω μηχανών. Τελευταία όλο και μεγαλύτερη ποσότητα πληροφοριών αποθηκεύεται σε υλικό που διαβάζεται με μηχανήματα., όπως μηχανητικές ταινίες κλπ. Παρόλο που τα αρχεία αυτά έχουν διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά τα κριτήρια αξιολόγησης τους δεν διαφέρουν από εκείνα που ισχύουν για άλλες μορφές τεκμηρίων. Η ελάττωση του όγκου που επιτυγχάνεται με αυτή τη μορφή αποθήκευσης πληροφοριών επιτρέπει τη διατήρηση μεγάλων ποσοτήτων στοιχείων με μακρόχρονη αρχειακή αξία. Στην αξιολόγηση των αρχείων αυτών ο αρχειονόμος πρέπει να εκτιμήσει το περιεχόμενο, να λάβει υπ' όψη του άλλα σχετικά τεκμήρια, να διατηρήσει απαραίτητα τα ηλεκτρικά προγράμματα που επιτρέπουν την αναγνωσιμότητα των

αρχείων αυτών. Ακόμα ο αρχειονόμος πρέπει να εξασφαλίσει και πρόσβαση σε αντίστοιχης τεχνολογίας μηχανήματα.

2) Εσωτερικά χαρακτηριστικά

Κατά τον Schellenberg τα αρχεία έχουν πρωταρχική και δευτερεύουσα αξία. Η πρωταρχική αξία αναφέρεται στην αξία που έχει το υλικό για το φορέα ή την επιχείρηση που το παρήγαγε (λειτουργική αξία) ενώ η δευτερεύουσα αξία αναφέρεται στην αξία που έχει το υλικό για τους τρίτους, είτε είναι φορείς είτε είναι ιδιώτες (ιστορική αξία).

Ετσι τα αρχεία κατ' αρχήν παράγονται για να καλύψουν τις ανάγκες του φορέα της επιχείρησης ή του ατόμου που τα δημιούργησε, είτε οι ανάγκες αυτές είναι διοικητικές, είτε φορολογικές, είτε νομικές, είτε λειτουργικές. Αλλά τα αρχεία διατηρούνται γιατί έχουν και μία αξία που θα υπάρχει και αφού πάψουν να χρησιμεύουν για τις συνηθισμένες καθημερινές χρήσεις δηλαδή για την ιστορική τους αξία.

Αυτή η τελευταία αξία, δηλαδή η ιστορική τους αξία, θα μας απασχολήσει ειδικότερα και θα προσπαθήσουμε να δώσουμε τα βασικά κριτήρια με βάση τα οποία μπορούμε να καθορίσουμε ποιο αρχειακό υλικό είναι αξιόλογο και ποιο όχι.

Κατά τον Schellenberg η αξιολόγηση των εγγράφων ενός αρχείου από την ιστορική σκοπιά βασίζεται στην **αποδεικτική** ή **πληροφοριακή** αξία που έχουν. Έτσι θα πρέπει να διαπιστώσουμε αν ένα αρχείο περιέχει πληροφορίες που αποδεικνύουν τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας (πολιτικές αποφάσεις, διαδικασίες, κλπ) του φορέα που τα παρήγαγε (αποδεικτική αξία) ή αν ένα αρχείο περιέχει πληροφορίες για ανθρώπους, θεσμούς, πράγματα, προβλήματα, συνθήκες με τα οποία ο φορέας είχε κάποια σχέση (πληροφοριακή αξία). Η πληροφοριακή αξία συνδέεται γενικά με πρόσωπα πράγματα ή φαινόμενα. Ο όρος πρόσωπα περιλαμβάνει άτομα και νομικά πρόσωπα, ο όρος πράγματα περιλαμβάνει τόπους, κτίρια, αντικείμενα, ενώ ο όρος φαινόμενα έχει σχέση με τι συμβαίνει σε πρόσωπα ή πράγματα δηλαδή σχετίζεται με συνθήκες, προβλήματα, δραστηριότητες, προγράμματα, γεγονότα, επεισόδια κλπ.

Η διάκριση των δύο κατηγοριών κατά τον Schellenberg γίνεται για τη διευκόλυνση της μελέτης του ζητήματος και όχι γιατί η μία αξία αποκλείει την άλλη. Ένα αρχείο μπορεί να είναι χρήσιμο για πολλούς λόγους. Η αξία του επειδή περιέχει αποδεικτική αξία στην οργάνωση και λειτουργία του θεσμού μπορεί να περιέχει ταυτόχρονα πληροφορίες πάνω σε άτομα, πράγματα ή καταστάσεις.

2.1).Αποδεικτική αξία

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους πρέπει συνειδητά και με προσοχή να εφαρμόσουμε τη δοκιμή της αποδεικτικής αξίας στα αρχεία και για τους οποίους τέτοιου είδους αρχεία θα πρέπει να διατηρούνται ανεξάρτητα αν διαφαίνεται κάποια ειδική χρήση.

Κάθε κρατικός φορέας ή επιχείρηση θα πρέπει να διατηρεί κάποια ελάχιστα αποδεικτικά στοιχεία για το πώς ήταν οργανωμένος και πώς λειτουργούσε. Με μια επιτυχημένη επιλογή από διάφορες αρχειακές σειρές ένας αρχειονόμος μπορεί να συγκεντρώσει σ' ένα σχετικά μικρό όγκο όλα τα σημαντικά γεγονότα από την ύπαρξη ενός οργανισμού, τον τρόπο δράσης του, τις πολιτικές που ακολούθησε σε διάφορα ζητήματα, τις διαδικασίες που εβαλε μπροστά, τα αποτελέσματα που πέτυχε. Αυτού του είδους το αρχειακό υλικό είναι απαραίτητο, στο κράτος και τις κυβερνήσεις, στις διοικήσεις των επιχειρήσεων και στους ερευνητές. Για την κυβέρνηση, την κρατική διοίκηση και τις επιχειρήσεις αποτελεί αποθήκη διοικητικής σοφίας και εμπειρίας. Οι πληροφορίες που περιέχει το αρχειακό υλικό εξασφαλίζουν τη συνοχή και τη συνέχεια στις δραστηριότητες της διοίκησης και της επιχείρησης. Τα έγγραφα ενός αρχείου περιέχουν στοιχεία για την

πολιτική και τις διαδικασίες που εφάρμοσε στο παρελθόν ο φορέας ή η επιχείρηση και μπορεί να αποτελέσει οδηγό για τους υπεύθυνους της διοίκησης στη λύση προβλημάτων του παρόντος, που είναι πανομοιότυπα με ανάλογα του παρελθόντος ή απλώς για την αποφυγή λαθών του παρελθόντος.

Το αρχειακό υλικό περιέχει αποδείξεις ότι κάθε οργανισμός ή φορέας της κρατικής διοίκησης αντιμετώπισε με υπευθυνότητα τις αρμοδιότητες που του είχαν ανατεθεί. Για τον ερευνητή τα έγγραφα πιστοποιούν με τον καλύτερο τρόπο, πως λειτουργεί και διεκπεραιώνει τις δραστηριότητές της ο κρατικός φορέας ή η επιχείρηση.

Η διαδικασία καθορισμού της αποδεικτικής αξίας ενός αρχείου προϋποθέτει μιά όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική προσέγγιση του υλικού. Μιά τέτοια προσέγγιση του υλικού είναι εφικτή όταν ο αρχειονόμος έχει διδαχθεί την μεθοδολογία που ακολουθεί ο ιστορικός. Η εκπαίδευση του αρχειονόμου στην μεθοδολογία του ιστορικού τον έχει διδάξει πως να διερευνά τη γέννηση, εξέλιξη και λειτουργία των φορέων και των επιχειρήσεων. Στη διαδικασία καθορισμού της αποδεικτικής αξίας ο αρχειονόμος καλείται να απαντήσει σε μερικές κρίσιμες ερωτήσεις:

α) Ποιές κεντρικές διευθύνσεις στον κρατικό μηχανισμό ή στη διοίκηση των επιχειρήσεων έχουν την ευθύνη λήψης των αποφάσεων σχετικά με την χάραξη της στρατηγικής και της τακτικής του φορέα ή της επιχείρησης καθώς και με την οργάνωση του; Ποιές άλλες υπηρεσίες εμπλέκονται στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων; Ποιοί ανώτατοι διοικητικοί υπάλληλοι έχουν τη δικαιοδοσία να λαμβάνουν τέτοιες αποφάσεις; Ποιές αρχειακές σειρές αντανακλούν με τον πληρέστερο τρόπο τις δραστηριότητες αυτές;

β) Σε ποιές δραστηριότητες του κρατικού φορέα ή της επιχείρησης αναφέρονται οι διαφορές αρχειακές σειρές; Ποιές από αυτές τις δραστηριότητες αποτελούν ουσιαστικές λειτουργίες; Ποιές από αυτές τις σειρές αποδεικνύουν τον τρόπο που λειτουργούσε σε όλα τα επίπεδα ο κρατικός φορέας ή η επιχείρηση;

γ) Ποιές διοικητικές και εποπτικές δραστηριότητες εμπλέκονται στην εκτέλεση κάθε συγκεκριμένης δραστηριότητας; Ποιά αρχεία αναπαραγονται στα διάφορα οργανωτικά επίπεδα;

Είναι αλήθεια ότι πολλές φορές ενώ ο αρχειονόμος έχει μεγάλες δυσκολίες να περιορίσει τον όγκο του αρχειακού υλικού που πρέπει να διασωθεί, ώστε να είναι εφικτή η διαχείριση και προσπέλασή του, συχνά αντιμετωπίζει το πρόβλημα ότι σημαντικά τμήματα αρχειακού υλικού δεν υπάρχουν είτε γιατί δεν δημιουργήθηκαν, είτε γιατί καταστράφηκαν.

Συχνά έγγραφα που αφορούν την πολιτική του φορέα ή της επιχείρησης δεν έχουν χαρακτηριστεί σαν τέτοια την εποχή που δημιουργήθηκαν και λείπουν. Συχνά επίσης βρίσκονται χαμένα ή διασκορπισμένα ανάμεσα σε άλλα ασήμαντα έγγραφα. Επιπλέον τα σημαντικά έγγραφα που αφορούν τη στρατηγική και τακτική του φορέα ή της επιχείρησης παραμένουν στα γραφεία των διευθύνσεων, γιατί σπάνια χάνουν τη λειτουργική τους αξία. Αντίθετα τα έγγραφα που αποδεικνύουν τον τρόπο διεκπεραίωσης των υποθέσεων γρήγορα χάνουν την αξία τους μόλις διεκπεραιωθεί η συγκεκριμένη υπόθεση που αφορούν. Οι αρχειακές σειρές που πρέπει να διατηρούνται γιατί περιέχουν ουσιαστικά στοιχεία για τη λειτουργία του φορέα ή της επιχείρησης είναι: Καταστατικά, νομοσχέδια, αιτιολογικές εκθέσεις νόμων, έγγραφα γύρω από την ίδρυση του φορέα ή της επιχείρησης, απολογισμοί, ισολογισμοί, περιοδικές εκθέσεις, κανονισμοί, εγκύκλιοι, διαταγές της διοίκησης. Τα στοιχεία αυτά πρέπει να διατηρούνται από τα αρχεία των υπηρεσιών που τα δημιούργησαν για να είναι πλήρη και όχι από τις υπηρεσίες που τα λαμβάνουν.

2.2) Πληροφοριακή Αξία.

Η πληροφοριακή αξία πηγάζει από τις πληροφορίες που ένα αρχείο μπορεί να περιέχει όχι για την ίδρυση, λειτουργία του φορέα της επιχείρησης αλλά για πληροφορίες που περιέχει για ανθρώπους καταστάσεις, γεγονότα, συνθήκες, προβλήματα, υλικά και ιδιοκτησίες.

Για την αξιολογηση των πληροφοριών ενός αρχείου, ο αρχειονόμος δεν ενδιαφέρεται πλέον για τις δραστηριότητες του φορέα ή της επιχείρησης που το δημιούργησε αλλά για τις πληροφορίες που περιέχει.

Οι πληροφορίες που περιέχει ένα αρχείο, κατά τον Schellenberg πάντα, αξιολογείται με βάση τρία κριτήρια:

2.2.1) Τη μοναδικότητα

2.2.2) Τη μορφή

2.2.3) Τη σημασία τους

2.2.1) Μοναδικότητα

Ενα αρχείο περιέχει μία πληροφορία που είναι μοναδική όταν η πληροφορία αυτή δεν υπάρχει σε άλλο έγγραφο ή αρχείο, ή υπάρχει μεν σε άλλο αρχείο αλλά δεν είναι το ίδιο πλήρης. Αυτή η τελευταία περίπτωση που είναι η πιο συνηθισμένη χρειάζεται την επέμβαση του αρχειονόμου που θα αξιολογήσει τα στοιχεία που περιέχουν οι διάφορες διαθέσιμες αρχειακές πηγές μέσα και έξω από τον φορέα ή την επιχείρηση ώστε να διατηρήσει μόνο εκείνες που είναι πλήρεις. Για την εργασία αυτή ο αρχειονόμος πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τη λειτουργία του φορέα ή της επιχείρησης ώστε να γνωρίζει ποιό άλλο φορείς μπορεί να κατέχουν αρχειακές σειρές που να περιέχουν πανομοιότυπες πληροφορίες.

2.2.2) Μορφή

Με τον όρο αυτό αναφερόμαστε κυρίως στο βαθμό συγκέντρωσης πληροφοριών σε ένα έγγραφο ή μια σειρά. Μεγάλη συγκέντρωση πληροφοριών έχουμε όταν μια αρχειακή σειρά περιέχει λίγα στοιχεία για πολλούς ανθρώπους, πράγματα ή φαινόμενα, ή όταν μια αρχειακή σειρά περιέχει πολλά στοιχεία για λίγους ανθρώπους πράγματα ή στοιχεία ή όταν, τέλος, μια αρχειακή σειρά περιέχει πολλά στοιχεία για διάφορα ζητήματα, ανθρώπους ή πράγματα.

Η ταξινόμηση του υλικού είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη διατήρηση κάποιων αρχειακών σειρών. Πράγματι ορισμένες φορές ο αρχειονόμος διατηρεί κάποιο αρχειακό υλικό, γιατί είναι έτσι ταξινομημένο που βολεύει στη χρήση. Αν έχει να διαλέξει ανάμεσα σε πολλές σειρές που περιέχουν τις ίδιες πληροφορίες θα επιλέξει εκείνη στην οποία η πρόσβαση στην πληροφορία είναι ευκολότερη.

2.2.3) Σημασία

Η εφαρμογή του κριτηρίου αυτού αποδεικνύεται πολύ δύσκολη, γιατί αλήθεια ποιός μπορεί να δηλώσει με κατηγορηματικό και απόλυτο τρόπο ποιά αρχεία είναι σημαντικά, για ποιό λόγο και για ποιόν; Ο αρχειονόμος θεωρεί ότι πρώτο του καθήκον είναι να διατηρήσει τα αρχεία εκείνα που περιέχουν πληροφορίες που ικανοποιούν τις ανάγκες της κυβέρνησης ή της διοίκησης των επιχειρήσεων και στη συνέχεια εκείνες που ικανοποιούν τις ανάγκες των ερευνητών. Για τους τελευταίους πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις διάφορες επιστημονικές μεθόδους που εφαρμόζουν οι ερευνητές αλλά και άλλοι ιδιώτες.

Γ. ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ ΑΡΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΟΥ

Όπως είναι φυσικό η σωστή κρίση στην αξιολόγηση του αρχειακού υλικού εξαρτάται από το βαθμό οργάνωσης της διαδικασίας επιλογής και εκκαθάρισης του, από την εκπαίδευση, πείρα, εξειδίκευση και υπευθυνότητα του επιφορτισμένου με τη διαδικασία προσωπικού. Ο αρχειονόμος που είναι επιφορτισμένος με την ευθύνη των εκκαθαρίσεων εξαρτάται από το διαθέσιμο χώρο και από το διαθέσιμο προσωπικό. Πρέπει να διαθέτει όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη γνώση της προέλευσης του αρχειακού υλικού, των πληροφοριών που περιέχει καθώς και των φυσικών χαρακτηριστικών του. Πρέπει να πείσει τη διοίκηση να διαθέσει τα αναγκαία κονδύλια για τη διατήρηση όσο το δυνατό περισσότερων χρήσιμων εγγράφων. Η διαδικασία αυτή συνεπώς είναι απαραίτητο να ανατίθεται στον πιο πεπειραμένο διαθέσιμο αρχειονόμο, ιδιαίτερα όταν δεν αφορά έγγραφα ρουτίνας αλλά έγγραφα που περιέχουν ενδιαφέρουσες νομικές ή ιστορικές πληροφορίες.

Ο αρχειονόμος πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσει τους στόχους και τις λειτουργίες των υπηρεσιών και των υπευθύνων που παράγουν αρχειακό υλικό, καθώς και τη χρησιμότητα που εξυπηρετεί το συγκεκριμένο υλικό. Για το λόγο αυτό ο αρχειονόμος πρέπει να διαθέτει ευρύτερες ακαδημαϊκές γνώσεις, ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσει τις ερευνητικές ανάγκες των ιστορικών, γενεαλόγων, οικονομολόγων, κοινωνιολόγων κλπ.

Ενα πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο αρχειονόμος είναι σε ποιο επίπεδο θα εφαρμόσει τα κριτήρια αξιολόγησης του υλικού. Σε επίπεδο αρχειακής μονάδας, σειράς, υποσειράς, φακέλων ή εγγράφων;

Ο αρχειονόμος για να καθορίσει τους κανόνες διατήρησης του αρχειακού υλικού του τομέα ευθύνης του, αρχικά εξετάζει ολόκληρο το φορέα ή την επιχείρηση στην οποία εργάζεται, ζυγίζοντας τη σημασία των δραστηριοτήτων του σε σχέση με τη χρηματοδότηση που μπορεί να διαθέσει για το αρχειακό του πρόγραμμα, εξετάζοντας τη σχέση του με άλλους φορείς ή επιχειρήσεις με όμοια αρχειακά προγράμματα. Θα πρέπει να ζυγίσει τα υπέρ και τα κατά συγκεντρωτικών ή αποκεντρωμένων αρχειακών υπηρεσιών. Στη συνέχεια, ο αρχειονόμος πρέπει να εξετάσει τις σειρές και υποσειρές και να καθορίσει αν οι λειτουργίες στις οποίες αναφέρονται είναι μοναδικές, ρουτίνας, αν το αρχειακό υλικό τους διατηρεί για τη διοίκηση για πολλά χρόνια την αξία του, αν ο ογκος του υλικού είναι μεγάλος. Κάθε σειρά πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με όλες τις άλλες σειρές, ώστε να καθορισθεί ποιές πρέπει να διατηρηθούν.

Στην περίπτωση θεματικών φακέλων ή πολύπλοκων ταξινομητικών συστημάτων, ο αρχειονόμος πρέπει να εφαρμόσει τις τεχνικές αξιολόγησης σε επίπεδο φακέλων.

Σε σπάνιες περιπτώσεις η αξιολόγηση αφορά το επίπεδο των εγγράφων. Η έγγραφο προς έγγραφο αξιολόγηση είναι πολύ δαπανηρή και παραβιάζει τον αρχειονομικό κανόνα της ακεραιότητας ενός φακέλου. Τέτοια διαδικασία εφαρμόζεται μόνο όταν το μη χρήσιμο υλικό αναγνωρίζεται εύκολα. Έγγραφο προς έγγραφο επιλογή μπορεί να έχει πρακτική αξία, όταν ο αρχειονόμος αντιμετωπίζει ακατάστατες συλλογές εγγράφων που πρέπει να εξετασθούν έγγραφο προς έγγραφο για να ταξινομηθούν.

Στην επιλογή των αρχείων ο αρχειονόμος εξετάζει την προέλευση και τη θεματολογία των εγγράφων. Για το λόγο αυτό σε όλες τις περιγραφές των αρχειακών σειρών πρέπει να αναφέρεται ποιός τις παρήγαγε, ποιές νομικές ή λειτουργικές ανάγκες κάλυπτε, τι είδους έγγραφα περιείχε, και να περιλαμβάνει μια περιληπτική περιγραφή του αντικειμένου. Η γνώση της πηγής του αρχειακού υλικού είναι ουσιαστική για την ομαδοποίηση και σύγκριση αρχειακών σειρών.

Για να είναι πιο αποτελεσματική η επιλογή και εκκαθάριση των αρχείων των κρατικών φορέων και των επιχειρήσεων αρχικά προσπαθούμε να ξεκαθαρίσουμε την κατάσταση σε επίπεδο ολόκληρων σειρών. Για το λόγο αυτό καταρτίζουμε ένα πίνακα με τις σειρές που προορίζονται για καταστροφή και ένα πίνακα με εκείνες που θα μεταφερθούν στα αρχεία για να διατηρηθούν. Για να είναι αποτελεσματική η διαδικασία αυτή ο αρχειονόμος πρέπει να έχει επίσης στη διάθεση του όλα τα στοιχεία που καθορίζουν την πολιτική του φορέα ή της επιχείρησης σχετικά με την οργάνωση των αρχείων στους χώρους εργασίας, τις απογραφές, τους καταλόγους, τις περιγραφές κλπ. και να επιδιώκει τη στενή συνεργασία με τους υπεύθυνους των αρχείων στις υπηρεσίες.

Πολλές φορές τέλος, ο αρχειονόμος αναγκάζεται να διατηρήσει δειγματοληπτικά κάποιες σειρές αρχείων. Στην περίπτωση αυτή έχει να επιλέξει μεταξύ διαφόρων μεθόδων δειγματοληψίας όπως π.χ. να διατηρεί μια πλήρη σειρά κάθε 10 χρόνια ή αντίθετα να επιλέγει να διατηρεί από μιά αλφαβητικά ταξινομημένη σειρά μερικά γράμματα κάθε έτους ή ακόμα να ξεχωρίζει εντελώς τυχαία από τη σειρά ένα ορισμένο αριθμό φακέλων. Η επιλογή αυτή καθορίζεται από το είδος του υλικού που αφορά.

N. Παντελάκης
25/10/92

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα αυτό θα αναφερθούμε ειδικότερα στον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε μια μεγάλη τράπεζα, όπως είναι η Εθνική Τράπεζα, το πρόβλημα των εκκαθαρίσεων του αρχειακού της υλικού⁶.

Για τις εκκαθαρίσεις των σύγχρονων διοικητικών αρχείων υπάρχει σχετικό άρθρο του Ν. Καραπιδάκη με τίτλο "Οι εκκαθαρίσεις και οι επιλογές σύγχρονων διοικητικών αρχείων" στην Επετηρίδα των Γενικών Αρχείων του Κράτους-1990, Αθήνα 1991.

Η πρώτη εγκύκλιος που αντιμετωπίζει συνολικά το πρόβλημα των εκκαθαρίσεων είναι του 1932 (βλέπε "**Πλαίσιο 2**") που προβλέπει συγκεκριμένα χρονικά όρια διατήρησης διαφόρων κατηγοριών αρχειακού υλικού μετά την παρέλευση των οποίων οι υπηρεσίες υποχρεούνται να προχωρούν στην καταστροφή του εν λόγω υλικού.

⁶ Για το ζήτημα αυτό αναλυτικότερα, βλέπε επίσης τις εισηγήσεις στο συνέδριο της Πρέβεζας των:

α) Ζ. Συνοδινού με θέμα: "Η τήρηση των αρχείων της Ε.Τ.Ε. από την ίδρυση της μέχρι σήμερα"
β) Γ. Νοταρά με θέμα: Το ιστορικό αρχείο της Εθνικής Τράπεζας.

ΠΛΑΙΣΙΟ 2

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Εν Αθήναις τη 31 Ιουλίου 1932.

ΤΜΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΩΣ & ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Εγκύκλιος υπ' αριθ. 47.

ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Αρχείον Υποκαταστημάτων

Αφορμήν λαμβάνοντες εκ των υποβαλλομένων ημίν εκάστοτε προτάσεων εκ μέρους των Υπο/μάτων περί καταστροφής διαφόρων βιβλίων, εντύπων κ.τ.λ. προς εξοικονόμησιν χώρου και τακτοποίησιν του αρχείου των, παραθέτομεν κατωτέρω αναλυτικόν πίνακα των πάσης φύσεως βιβλίων, εντύπων κ.τ.λ., κατά κατηγορίας χρονικών ορίων μέχρι των οποίων επιβάλλεται η διατήρησις των και πέραν των οποίων δύναται ακινδύνως άνευ προηγουμένης εγκρίσεως ημών να καταστρέφονται, παρέχομεν δ' υμίν συμπληρωματικώς τας κάτωθι γενικάς οδηγίας:

Τα εν τω ειρημένω πίνακα σημειούμενα χρονικά όρια των υπό στοιχεία Κατηγοριών, είναι υποχρεωτικά δια τα Υποκαταστήματα. Συνεπώς εντός του Α! τριμήνου εκάστου έτους δέον να εκκαθαρίζεται και τακτοποιείται το Αρχείον, καταστρεφόμενων των στοιχείων εκείνων, δι' ά κατά τη 31 Δεκεμβρίου του αμέσως προηγουμένου έτους, συνεπληρώθη ο απαιτούμενος διά την καταστροφήν χρόνος.

Η καταστροφή των Αρχείων θα ενεργήται αποκλειστικός και μόνον δια του πυρός, απογορευομένης απολύτως της καθ' οιονδήποτε τρόπον αυτών (π.χ. πωλήσεως αυτών κατ' οκάν προς ιδιώτας, ή Χαρτοποιητικής Εταιρίας προς πολτοποίησιν κ.τ.λ.). Προ πάσης καταστροφής θέλει τίζεσθαι εν ειδικώ βιβλίω τηρουμένω παρά του Διευθυντού σχετικόν πρακτικόν περιλαμβάνον εις ειδικάς στήλας α) το είδος του βιβλίου ή εντύπου, β) το ποσόν, και γ) τα έτη εις ά ανάγονται αι εν αυτοίς εγγραφαί (π.χ. 1900-1905 κ.λ.π.) και υπογραφόμενον υπό του Διευθυντού ή Υποδ/ντού και του προϊσταμένου του Λογιστηρίου. Αντίγραφον του ειρημένου πρακτικού θέλει υποβάλλεσθαι ημίν (Τμήμα Εργασιών Υποκ/των- Υπηρεσίαν Προσωπ. Πιστώσεων και Χρηματογράφων).-

III) Προκειμένου περί των βοηθητικών βιβλίων α) “Κομιστών Αξιών” και β) “Εξόδων Αξιών” άτινα, καίπερ περιλαμβάνοντα προσωπικούς λ/σμούς, υπάγονται εις τα υπό στοιχεία Γ! & 2 και Δ!&2 χρονικά όρια καταστροφής, δέον όπως προ πά-

σης καταστροφής ερευνάται μήπως υπόλοιπον μερίδος τινός έχει μεταφερθή εις νέον εν τω αμέσως επομένω εν ενεργεία βοηθητικώ βιβλίω, οπότε το υπόλοιπον τούτο δέον ν' αναλύεται εν τω βοηθητικώ τούτω βιβλίω εις τα απαρτίζοντα αυτό στοιχεία (αύξοντες αριθμοί εγγραφής αξιών καιποσά εκάστης) ίνα μη δια της καταστροφής του προηγούμενου βιβλίου στερηθώμεν των εν αυτό περιλαμβανομένων στοιχείων. Η διάταξις αὐτή δέον να εφαρμοσθῆ ἀπὸ τούδε και ἐπὶ των υφισταμένων εκ μεταφοράς εκ προηγούμενων βιβλίων υπολοίπων, να εφαρμόζηται δε και εφεξῆς ανελλιπῶς προκειμένου περί τοιούτων μεταφορών. IV) Δια τα τυχόν μη ρητῶς κατονομαζόμενα εν τω ειρημένω πίνακι βιβλία έντυπα κλπ., επαφίεται τοις κ.κ. Διευθυνταῖς να κρίνωσιν εκ της σπουδαιότητος ἢ σημασίας αὐτῶν εις ποίας κατηγορίας του πίνακος προσήκει να υπαγωγῶσι ταῦτα, ἢ να ζητώσιν, εν αμφιβολία, σχετικὰς οδηγίας παρ' ἡμῶν (Τμήμα Εργασιῶν Υπο/των-Υπηρεσιῶν Προσωπικῶν Πιστώσεων & Χρηματογράφων).

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

Κατηγορία Α!

Περιλαμβάνουσα βιβλία, έντυπα κ.λ.π. ὧν ἐπιβάλλεται ἡ εις το διηνεκές διατήρησις, απαγορευομένης της καταστροφής αὐτῶν.

- 1) Δικαιολογητικά ταμείου.
- 2) Συμβόλαια και συμβάσεις εν γένει.
- 3) Βιβλία αντιγραφῆς ἐπιστολῶν (copies).
- 4) Επίσημα ἡμερολόγια, και βιβλία εν γένει ἄτινα, τεθεωρημένα και χαρτοσημασμένα ἐπέχουσι θέσιν παραρτημάτων ἐπισήμων ἡμερολογίων (π.χ. Βιβλία εγγραφῆς προεξοφλούμενων γραμματίων, συν/κῶν, ἐνεχυρογράφων, Βιβλία εγγραφῆς αξιών, ἡμερολόγια Ταμείων κ.λ.π.).
- 5) Ἄπασα ἡ ἀλληλογραφία εν γένει (πλὴν της Λογιστικῆς Ἀλληλογραφίας μεταξύ Κεντρικοῦ και Υποκ/των, ἢ Υπ/των προς ἀλλήλα, περί ἧς κατωτέρω εν κατηγορία Β!&5).
- 6) Βοηθητικά βιβλία εν γένει περιλαμβάνοντα προσωπικοῦς λ/σμούς (πλὴν των βοηθητικῶν βιβλίων “Κομιστῶν Αξιών” και “Ἐξόδων Αξιών” περί ὧν κατωτέρω εν κατηγορία Γ!&2,Δ!&2).
- 7) Βιβλία (στελέχη) ἀποδείξεων των εις ἐνέχυρον ἢ προς φύλαξιν τίτλων.
- 8) Τα βοηθητικά βιβλία των Γεν. λ/σμών: α) “Καταστήματα Τραπεζῆς” β) “Κτήματα Τραπεζῆς”, γ) “Ἐξοδα Διαχειρίσεως” και δ) “Ἐξοδα Εγκαταστάσεως”.

Κατηγορία Β!

Μετά προθεσμίαν δέκα (10) ἐτῶν.

1) Επίσημα Καθολικά, ἀπὸ της τελευταίας εγγραφῆς και ἐφ' ὅσον τα αμέσως ἐπόμενα εν συνεχείᾳ, εἶναι σύμφωνα προς την Λογιστικὴν Κατάστασιν.

2) Βοηθητικά βιβλία των γεν. λ/σμών “Κεντρικόν Κατάστημα”, “Πρακτορεῖον Ν. Υόρκης” και “Υποκαταστήματα” (εις τρ/κά,συν/μα, ξένα τρ/τια) ἐφ' ὅσον ουδεμία υφίσταται διαφωνία μεταξύ του Υπ/τος και των λοιπῶν Καταστημάτων.

3) Στελέχη ἐπιταγῶν ἢ Πιστωτικῶν Ἐπιστολῶν, ἀπὸ της τελευταίας ἐκδοθείσης τοιαύτης.

4) Αντίγραφα Ἰσολογισμῶν, ἀπὸ του τελευταίου τοιούτου.

5) Λογιστική αλληλογραφία μεταξύ Κ. Κ/τος και Υπ/μάτων ή Υπ/μάτων προς άλλα.

Κατηγορία Γ!

Μετά προθεσμίαν πέντε (5) ετών.

1. Βοηθητικά βιβλία εγγραφής επιταγών ή εντολών, από της τελευταίας εγγραφής.
- 2) Βοηθητικά βιβλία “Κομισταί Αξιών” από της τελευταίας εγγραφής
- 3) “ “ “ “ “ Εκκρεμείς πληρωμαί τοκομεριδίων και ομολογιών από της τελευταίας εις χρέωσιν Κ. Κ/ματος μεταφοράς των πληρωθέντων τοκομεριδίων και ομολογιών.
- 4) Στελέχη ενεχυρογράφων, από του τελευταίου εκδοθέντος ενεχυρογράφου και εφ’ όσον τα εκδοθέντα τοιαύτα εξοφλήθησαν, άλλως μέχρις εξοφλήσεως πάντων τούτων.

Κατηγορία Δ!

Μετά προθεσμίαν δύο (2) ετών.

- 1) Πρόχειρα Ημερολόγια, από της χρονολογίας της τελευταίας εγγραφής εφ’ όσον το επίσημον Ημερολόγιον είναι ενήμερον, και τηρήται κατά πλήρη ανάλυσιν. Εις περίπτωση καθ’ ήν το επίσημον Ημερολόγιον τηρείται, συνεπεία εγκριτικής διαταγής, απλώς κατά γενικούς λ/σμούς και ποσά άνευ ετέρας τινός λεπτομερείας προκειμένου περί συμψηφιστικών εγγραφών, τα αντίστοιχα πρόχειρα ημερολόγια υπάγονται εις την κατηγορίαν Α! και συνεπώς θέλουσι διατηρείσθαι εις το διηνεκές, ως αποτελούντα ανάλυσιν των ως άνω συνοπτικών καταχωρίσεων.
- 2) Βοηθητικά βιβλία “Εξόδων Αξιών” από της τελευταίας εγγραφής.
- 3) “ “ Αγοροπωλησίας Συν/τος “ “
- 4) Πιστωτικά βιβλία εν γένει, από της τελευταίας εγγραφής.
- 5) Στελέχη γρ/τίων εισπράξεως ή ενταλμάτων πληρωμής, εν γένει, από του τελευταίου εκδοθέντος τοιούτου.
- 6) Στελέχη δελτίων αγοραπωλησίας Συν/τος (Κωδ. Εγκυκλ. κλπ. 630&4 υποδ.Γ!) από του τελευταίου εκδοθέντος τοιούτου.
- 7) Δελτία ανελίξεως εξοφλουμένων γρ/τίων ή συν/κών, από του τελευταίου εξοφληθέντος τοιούτου.
- 8) Μηνιαίοι έλεγχοι συμφωνιώνμ βοηθητικών βιβλίων, από του τελευταίου μηνιαίου ελέγχου.

Κατηγορία Ε!

Μετά προθεσμίαν ενός (1) έτους

- 1) Ημερολόγια Ταμείων (μη χαρτοσημασμένα ουδέ τεθεωρημένα, εν οίς αι σχετικαί πράξεις καταχωρούνται συνοπτικώς, συμφώνως προς τας οδηγίας Κωδ. Εγκυκλ. κλπ. σελ. 671 &20) από της τελευταίας εγγραφής.

2. Βιβλία Κινήσεως Αποθεματικού.

3) “ “ Πρωτοκόλλου καταμετρήσεως Ταμείων, από του τελευταίου εκδοθέντος τοιούτου.

4) Βιβλία Πρόχειρα Ταμείου (φυλλάδες) και Ταμιακής συμφωνίας, από της τελευταίας χρονολογίας.

- 5) Βιβλία λήξεων εν γένει, από της εξαντλήσεως των, και εφ' όσον συμφωνούσιν οι σχετικοί γεν. λ/σμοί.
- 6) Πρόχειρα Λογιστικής Καταστάσεως, από της τελευταίας εκδοθείσης τοιαύτης, εφ' όσον το Καθολικόν είναι ενήμερον και σύμφωνον προς την Λογιστικήν Κατάστασιν, άλλως θα τηρώνται μέχρις εκπληρώσεως των προυποθέσεων τούτων.
- 7) Αντίγραφα Λογιστικών και Συνοπτικών Καταστάσεων, από της τελευταίας εκδοθείσης τοιαύτης.
- 8) Αιτήσεις εκδόσεως ταχυδρομικών ή τηλ/κών εντολών.

Κατηγορία ΣΤ!

Περιλαμβάνουσα βιβλία, έντυπα κλπ. δυνάμενα να καταστραφώσιν εν πάση στιγμή μετά την εκπλήρωσιν του σκοπού δι' όν προωρίσθησαν ή υπό ωρισμένας προϋποθέσεις:

- 1) Πρόχειρα βιβλία εγγραφής προεξοφλούμενων γρ/τίων, συν/κών κλπ. εφ' όσον κατεχωρήθησαν αι σχετικά πράξεις εις τα επίσημα βιβλία εγγραφής.
- 2) Βιβλία προσωρινών Καθυστερήσεων, μετά την τακτοποίησιν ή μεταφοράν εις οριστικές καθυστερήσεις των εν αυτοίς εγγεγραμμένων γρ/τίων ή συν/κών.
- 3) Βιβλία ή φύλλα κινήσεως αποθηκών εμπορευμάτων, εφ' όσον εξωφλήθησαν τ' αντίστοιχα δάνεια και αι σχετικά συμβάσεις.
- 4) Πινάκια λήξεως αξιών.
- 5) Τα πάσης φύσεως αντίγραφα Πινάκων ή Καταστάσεων, μετά την σύνταξιν και υποβολήν ταις Κεντρικαίς Υπηρεσίαις νεωτέρων τοιούτων, (εξαίρεσει των Λογιστικών και Συνοπτικών Καταστάσεων και Ισολογισμών, περί ών ανωτέρω εν κατηγορίαις Δ!&7 και Ε!&4).
- 6) Πιστωτικοί Κατάλογοι εν γένει, μετά την λήψιν μεν νεωτέρων εγκεκριμένων τοιούτων, διατηρουμένων όμως και των αμέσως προηγούμενων.
- 7) Αιτήσεις πιστούχων εν γένει, διατηρουμένων α) των εν ενεργεία πιστούχων και β) των μη τοιούτων, εφ' όσον εξακολουθούσι παραμένοντες οφειλέται.
- 8) Έγγραφα αναγνωρίσεως του καλώς έχειν των λ/σμών εκ μέρους οφειλετών ή καταθετών, μετά την λήψιν νεωτέρων τοιούτων.
- 9) Πρακτικά Γεν. Συνελεύσεων και Διοικ. Συμβουλίων Συνεταιρισμών, εφ' όσον εξωφλήθησαν τα αντίστοιχα δάνεια, εις ά αφορώσι τα πρακτικά ταύτα.
- 10) Βεβαιώσεις Οικονομικών Εφορειών ή Καπνεργοστασιών περί λήψεως σημειώσεως βάρους ενεχύρου επί υπεγγύων ημίν καπνών, εφ' όσον εξωφλήθησαν τ' αντίστοιχα δάνεια.
- 11) Κρυπτογραφικά κλειδες, μετά την θέσιν εν ισχύι νεωτέρων τοιούτων.

Επί τη βάσει των άνω και το βραδύτερον μέχρι τέλους τρέχοντος έτους θέλετε προβή εις την εκκαθάρισιν και τακτοποίησιν του Αρχείου σας, εντός δε του μηνός Ιανουαρίου 1933, υποβάλλοντες αντίγραφα των σχετικών πρωτοκόλλων καταστροφής, θέλετε αναφέρει ημίν (Τμήμα Εργασιών Υπο/των-Υπηρεσίαν Προσωπικών Πιστώσεων & Χρηματογράφων) την εκτέλεσιν της εν λόγω εργασίας και την τακτοποίησιν του απομειναντος Αρχείου σας εν περιορισμένω πλέον χώρω, εφεξής δε θέλετε συμμορφωθή προς τα εν παραγράφω Ι της παρούσης οριζόμενα.

Η όλη ως άνω εργασία της εκάστοτε καταστροφής και τακτοποιήσεως του Αρχείου θέλει διεξαχθῆσθαι υπό την ιδιαιτέραν επίβλεψιν του Προισταμένου του Λογιστηρίου.

ου, τηρουμένων των εν παραγράφω ΙΙ οριζομένων περί υπογραφής των σχετικών πρωτοκόλλων και υπό του Διευθυντού.

Ο ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
Α.Λ. ΚΟΡΙΖΗΣ

Δεν είναι τυχαίο που το τμήμα που ασχολείται με τα ζητήματα αυτά είναι το "Τμήμα παρακολούθησως και Βελτιώσως της λειτουργίας των υπηρεσιών". Στη συνέχεια, έχουμε διάφορες τροποποιητικές διαταγές και εγκυκλίους όπως για παράδειγμα εκείνη του 1940 ή του 1954 (Βλέπε "Πλαίσιο 3").

ΠΛΑΙΣΙΟ 3

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α. Ε.

Τμήμα Γενικής Επιθεωρήσως Υπ/των

Εν Αθήναις τη 21 Φεβρουαρίου 1940.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Προς το Κεντρικό Κατ.μα και τα Υποκ/ματα υπ' αριθ. 24.

Αρχείον Υποκ/μάτων

Εχοντες υπ' όψει την υπ' αριθ. 47/1932 εγκύκλιον ημών, ως προς τον χρόνον, καθ' όν δέον να διατηρώνται τα διάφορα βιβλία και έντυπα του αρχείου υμών, επιφέρωμεν τας επομένως τροποποιήσεις. Υπάγομεν εις την κατηγορίαν Γ, της πενταετούς προθεσμίας, τα εξής εξ' αυτών:

1) Βοηθητικά βιβλίας αγοραπωλησίας συν/τος	(εκ της Κατηγ. Δ)
2) Πιστωτικά βιβλία εν γένει	(" " " ")
3) Αντίγραφα Συνοπτικών καταστάσεων	(" " " E)
4) Βιβλία προσωρινών καθυστερήσεων	(" " " ΣΤ)
5) Πάσης φύσεως αντίγραφα πινάκων και καταστάσεων	(" " " ΣΤ)

Διευκρινίζομεν επίσης, ότι τα εν τη Στ κατηγορία αναγραφόμενα Πρακτικά Γεν. Συνελεύσεων και Διοικ. Συμβουλίων Συν/σμών, ως δυνάμενα να καταστραφώσιν εν πάση στιγμή (εφ' όσον εξωφλήθησαν τα αντίστοιχα δάνεια) περιορίζονται εις τα αφορώντα μόνον τα καλλιεργητικά δάνεια.

Τ αδιά πάσαν άλλην συναλλαγήν (ως δάνεια επ' ενεχύρω κλπ), παραδιδόμενα εις την Τράπεζαν πρακτικά των συν/σμών δέον να διατηρώνται εις το διηνεκές (Α κατηγογ.) μετά των δικαιολογητικών Ταμείου.

Το τμήμα Γ Επιθεωρήσως Υπο/μάτων εξουσιοδοτείται, όπως και δι' υπηρεσιακών εγκυκλίων ρυθμίξη περιπτώσεις σχετικάζες προς το προκείμενον θέμα.

Ο Διοικητής
Αλέξανδρος Κοριζής

Το 1962 το ζήτημα θα αντιμετωπισθεί με τη σύνταξη μίας νέας εγκυκλίου υπ' αριθ. 14/1962 που συνοδεύεται και με υπόδειγμα Πρακτικού καταστροφής Αρχείου. Η εγκύκλιος αυτή θα συμπληρωθεί με την υπ' αριθ. 15/1962 (βλέπε "Πλαίσιο 4"). Τώρα πλέον τα ζητήματα του αρχείου υπάγονται στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης Γραμματείας της Διοίκησης⁷.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α. Ε.
ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Εν Αθήναις τη 2α Μαρτίου 1962.

Ευρετήριο Εγκυκλίων

Σελίς 14, IV, παρ. 1.

ΣΕΙΡΑ Α!

Αριθ. 14

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Προς τας Διευθύνσεις, τα Καταστήματα και Υποκαταστήματα της Τραπέζης.

ΑΡΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Αι μεταβολαί εις την αστικήν νομοθεσίαν, ως προς την παραγραφὴν απαιτήσεων, εις την φορολογικὴν τοιαύτην, ως προς τας κατηγορίας και τον χρόνον διατηρήσεως λογιστικῶν στοιχείων, η εφαρμογὴ νεωτέρων λογιστικῶν συστημάτων εν τη Τραπέζῃ, ως και η ἀνάγκη περιορισμοῦ εις ἀριθμὸν τῶν διατηρούμενων στοιχείων τῶν Αρχείων της, προς ἀποσυμφόρησιν και ἐπάρκειαν τῶν χώρων φυλάξεως τῶν, υπηγόρευσαν τὴν κατὰ καιροῦς ἐκδόσιν διαταγῶν μας τροποποιητικῶν τῶν δια τῆς υπ' αριθ. 47/31.7.1932 εγκυκλίου ἡμῶν βασικῶς καθορισθέντος χρονικῶν ορίων διατηρήσεως πολλῶν στοιχείων τῶν Αρχείων της Τραπέζης.

Ἡ δυσχέρεια εις τὴν συναρμογὴν τῶν εν διασπορὰ μεταβολῶν τούτων ὑπὸ τῶν ἐνεργούντων ἐκάστοτε ἐκκαθαρίσεις ἀρχείων και αἱ ἐπανειλημμένα τροποποιήσεις εις τὸ λογιστικὸν σύστημα της Τραπέζης, δι' ὧν ἐτέθησαν εν χρήσει νέα ἔντυπα και δὴ μορφῶν και ονομασιῶν νέων και ἐντελῶς διαφόρων ἀπὸ τας ἀναφερομένας εις παλαιὰς εγκυκλίους ἐπέβαλον τὴν ἀνάγκην ὅπως προβῶμεν εις τὴν ἀνασύνταξιν και εν πολλοῖς ἀναθεώρησιν εις ἐνιαίον κείμενον τῶν κανόνων περί διατηρήσεως και καταστροφῆς ἀρχείων ὑπὲρ Τραπέζης, ὥστε να ἐπιτυγχάνηται ἐκάστοτε ἐκκαθαρίσεις αὐτῶν ευρέως και ἀπροσκόπτως.

Δια τὴν τοιαύτην γενικωτέραν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος δεόν να ἔχητε ὑπ' ὄψιν σας τα ἀκόλουθα:

1) Δια τῆς παρούσης ἐπιτελοῦνται: α) κωδικοποιήσεις τῶν διατηρηθεισῶν εν ἰσχύϊ παλαιῶν διατάξεων, β) συντμησις τῶν χρονικῶν ορίων διατηρήσεως πλείστων στοιχείων τοῦ Αρχείου και γ) ἀναγραφὴ τῶν στοιχείων. ὅπου συνέτρεξε περίπτωσις, ὑπὸ τὴν σημερινὴν τῶν ονομασιῶν προς ευχερῆ ἀνεύρεσιν τῶν.

⁷ Ζήσης Συνοδινός, Ἡ τήρηση τῶν ἀρχείων της Ε.Τ.Ε. ἀπὸ τὴν ἰδρυση της μέχρι σήμερα, Πρακτικά Συνάντησης Πρέβεζας, Σεπτέμβριος 1990.

- 2) Κατηρτίσθη ο εν τέλει της παρούσης “ΠΙΝΑΞ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΟΡΙΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ”, όστις περιλαμβάνει άπαντα τα παλαιά και νεότερα εν χρήσει σήμερα ή κατηργημένα λογιστικά και άλλα στοιχεία λειτουργίας της Τραπέζης, διηρημένα εις 15 κατηγορίας, εκάστη των οποίων προσδιορίζει το χρονικόν όριον διατηρήσεως των εν αυταίς περιλαμβανομένων στοιχείων.
- 3) Οι ενεργούντες εκκαθαρίσεις Αρχείων δέον να τηρώσιν *απαρεγκλίτως* και επιμελώς τα χρονικά όρια του πίνακος τούτου προς αποφυγήν τόσον της έκ λάθους, προώρου καταστροφής στοιχείου τινός του Αρχείου, όσον και της καθ’ υπέρβασιν των ορίων τούτων διατηρήσεως των, καθ’ όσον το τελευταίον τούτο, αποτελεί αντικανονικήν ενέργειαν, ματαιούσαν την δια της παρούσης επιδίωξιν μας, ήτοι την αποσυμφόρησιν και την εκ ταύτης επάρκειαν των χώρων φυλάξεως αρχείων, άνευ της οποίας δεν είναι δυνατή η κανονική τήρησις των.
- 4) Αι εκκαθαρίσεις Αρχείων δια της καταστροφής των μη διατηρητέων στοιχείων αυτών θα ενεργώνται υπό των κατωτέρω εν τη παρούση οριζιμένων υπευθύνων, οίκοθεν τακτικώς κατά εξάσμηνον και δή εντός των μηνών Ιανουαρίου και Ιουλίου εκάστου έτους, άνευ εκάστοτε αναμίξεως της παρ ημίν αρμοδίας Διευθύνσεως, δια της πιστής παρ’ αυτών εφαρμογής των διατάξεων της παρούσης και μόνον, δι ής καταργούμεν πάσαν άλλην επί του θε’ ματος προισχύσασαν διαταγήν μας.
- 5) Εις τον ειρημένον πίνακα είναι πάντοτε δυνατή, με σχετικήν αναζήτησιν, η ανεύρεσις παντός στοιχείου του Αρχείου και του χρόνου διατηρήσεως του. Εάν παρά ταύτα παρουσιασθώσιν περιπτώσεις υπάρξεως στοιχείων Αρχείου μη περιλαμβανομένων εις τον πίνακα, δέον να ζητώνται οδηγία (7-1) δι’ εγγράφου αναφέροντος λεπτομερώς ταύτα.
- 6) Δια τον υπολογισμόν του χρόνου διατηρήσεως στοιχείου τινός, εφ’ όσον μεν πρόκειται περί μεμονωμένων στοιχείων (π.χ. έγγραφα, καταστάσεις κλπ.) θα λαμβάνηται ως αφετηρία η χρονολογία των. Αν όμως πρόκειται περί στοιχείων συνηνωμένων δια βιβλιοδετήσεως ή άλλως εις τόμους (π.χ. λογιστικά ή άλλα βιβλία, βιβλία αντιγράφων επιστολών (κόπια), στελέχη δικαιολογητικών Ταμείουκλπ.), ως αφετηρία δια τον τοιούτον υπολογισμόν θα λαμβάνηται η νεωτέρα χρονολογία ισουδήποτε στοιχείου ή λογιστικής καταχωρίσεως εκ των εν τω τόμω περιλαμβανομένων. Εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει εις το σχετικόν Πρακτικόν καταστροφής θα αναγράφηται, ως ευνόητον, η χρονική περίοδος, ήν καλύπτει ο καταστραφείς τόμος (π.χ. από 15 Ιουνίου 1950 έως 20 Δεκεμβρίου 1950).
- 7) Την ευθύνην δια την μετά τάξεως και ασφαλείας τήρησιν των Αρχείων των Καταστημάτων και την ενέργειαν εκάστοτε εκκαθαρίσεων των υπέχει ο Προϊστάμενος του Λογιστηρίου υπό την επίβλεψιν της Διευθύνσεως. Κατά την διενέργειαν εκκαθαρίσεως στοιχείων του Αρχείου και την καταστροφήν των κατά τα κατωτέρω οριζόμενα, δέον *απαραιτήτως* να συντάσσεται Πρακτικόν εις τριπλούν, κατά το συνημμένον υπόδειγμα, υπογραφόμενον υπό του Διευθυντού ή του Υποδιευθυντού του Καταστήματος, του Προϊσταμένου λογιστηρίου και του τηρούντος το Αρχείον υπαλλήλου, εις ό τα καταστρεφόμενα στοιχεία θα μνημονεύονται κατά τρόπον σαφή και μη άγοντα εις μελλοντικές αμφισβητήσεις περί αυτών. Το πρωτότυπον του Πρακτικού τούτου θα υποβάλληται ημίν(7-1), εν αντίγραφον θα επισυνάπτηται εις το τοποθετούμενον εις το βιβλίον αντιγραφής επιστολών (κόπια) του Καταστήματος αντίγραφον του εγγράφου υποβολής εις την Διοικησιν, το δε έτερον αντίγραφον, σελιδοποιούμενον, θα τοποθετήται κατά χρονολογικήν σειρά εις ειδικόν Dossier, όπερ θα φυλάσσηται παρά του Προϊσταμένου του Λογιστηρίου του Καταστήματος

και θα παραδίδηται εις τον αντικαταστάτην τούτου δια του σχετικού Πρωτοκόλλου παραδόσεως της Υπηρεσίας.

8) Μέχρι τέλους Απριλίου 1962 το βραδύτερον, θέλετε προβή απαραιτήτως εις την εκκαθάρισιν των Αρχείων σας, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων της παρούσης, εξ' ής εκκαθαρίσεως ασφαλώς θα επέλθη αποσυμφόρησις των χώρων φυλάξεως των, την έκτασιν της οποίας, ως και τας τυχόν παρά ταύτην επιτακτικάς ανάγκας σας εις χώρους, θέλετε μας εκθέσει δι' ιδιαιτέρου εγγράφου, αποστελλομένου (7-1) ομού μετά του σχετικού Πρακτικού.

9) Τα εν τω κατωτέρω πίνακι (εδαφ. 11) καθοριζόμενα χρονικά όρια διατηρήσεως των Αρχείων καλύπτουσιν, εις πάσαν σχεδόν περίπτωσιν, τους νομίμους χρόνους παραγραφών. Προ πάσης όμως καταστροφής στοιχείων Αρχείου, δέον να διερευνάται επισταμένως μήπως τινά τούτων αφορώσιν ή σχετίζονται με συναμμαγάς και υποθέσεις, δι' άς υφίσταται ή πιθανολογείται διένεξις της Τραπεζής έναντι τρίτων και επομένως ταύτα είναι απαραίτητα δια την υποστήριξιν και θεμελιώσιν δικαιωμάτων και συμφερόντων της. Ως ευνόητον, εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει τα σχετικά έγγραφα ή βιβλία θ' αποχωρίζονται εκ των προς καταστροφήν τοιούτων και θα διαφυλάσσονται και πέραν των θεσπιζομένων δια της παρούσης χρονικών ορίων δια την εν καιρώ χρησιμοποίησιν των, θα καταστρέφονται δε μόνον όταν πας κίνδυνος των υπό τούτων καλυπτομένων συμφερόντων της Τραπεζής θα έχη εκλείψει.

10) Ιδιαιτέρως συνοστώμεν, όπως τα καταστρεφόμενα στοιχεία του Αρχείου αξιοποιώνται δια την Τράπεζαν. Προς τούτο δέον να πωλώνται προς πολτοποίησιν μόνον, εις χαρτοποιητικάς επιχειρήσεις, απαγορευομένης απολύτως διά λόγους εχεμύθειας, της διαθέσεως των δι' οιαδήποτε άλλην χρήσιν (π.Χ. ως χάρτουθ περιτυλίγματος εν τω εμπορίω κλπ.). Η πώλησις εις τας χαρτοβιομηχανικάς επιχειρήσεις θα γίνηται, εφ' όσον διασφαλίζεται η ταχεία καταστροφή των δια πολτοποίησεως παρ αυταίς, ήτις πολτοποίησις δέον να παρακολουθήται μερίμηνη των Διευθυντών των Καταστημάτων. Τα προς πολτοποίησιν βιβλία ή τόμοι, πρό της παραδόσεως των, δέον να αποσυνδέωνται εις φύλλα και τα φύλλα τούτων ή και τα εις φύλλα λοιπά έγγραφα ή καταστάσεις να τεμαχίζονται. Κατά τας εκκαθαρίσεις του Αρχείου έκαστον Κατάστημα, εφ' όσον δεν υπάρχει δυνατότης εν τη περιφέρεια του πωλήσεως των προς καταστροφήν στοιχείων εις σοβαράς, ως άνω, χαρτοποιητικάς επιχειρήσεις προς πολτοποίησιν, δέον ν' απευθύνηται ημίν (Διεύθυνσιν Γενικού Λογιστηρίου-Υπηρεσία Υλικού Γραφείου), αναφέρον τα έξοδα μεταφοράς των εις Αθήνας και το βάρος αυτών εις χιλιόγραμμα, ίνα παρέχονται αυτώ οδηγίαι δια την μεταφοράν των ενταύθα ή καταστροφήν των δια πυρός.

ΠΙΝΑΞ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΟΡΙΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

Α. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα εις ΤΟ ΔΙΗΝΕΚΕΣ

1. Συμβόλαια και άλλα έγγραφα δικαιοπραξιών, αφορώντα την κυριότητα κτημάτων της Τραπεζής ή σύστασιν εμπραγμάτων δικαιωμάτων σχετιζομένων με τα κτήματα της.
2. Βιβλία Πρακτικών Συνεδριάσεων Συνελεύσεων και Διοικητικού Συμβουλίου της Τραπεζής.
3. Βιβλία ή καρτέλλαι αποτελούσαι το Μητρώον των μετοχών της Τραπεζής.

4. Μερίμνη της παρά τη Διοικήσει Υπηρεσίας δύο πλήρεις σειραί των κατά την διάρκειαν εκάστου έτους εκδιδόμενων φύλλων υποδειγμάτων υπογραφών της Τραπέζης, τηρούμεναι παρά τω Γενικό Αρχείο.

5. Φάκελλοι Ισολογισμών της Τραπέζης της Υπηρεσίας Συγκεντρώσεως Λογιστικού.

6. 15 πλήρη τεύχη των απολογισμών της Τραπέζης εξ εκάστης γλώσσης εις ην εξετυπώθησαν.

(Ιδε και κατηγορίαν Ε28).

Β. Στοιχεία Αρχείου καταστρεπτέα μόνον κατόπιν ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΝΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

1. Άπαντα τα στοιχεία τα σχετικά με την διαχείρισιν κατ' εντολήν του Δημοσίου ή Δημοσίων Οργανισμών.

2. Γενικός άπαντα τα στοιχεία τα αφορόντα Διαχείρισιν Κτημάτων εξ Ανταλλαγής, την καταβολήν απζημιώσεων ή την κίνησιν ομολογιών Δανείων Αποζημιώσεων Ανταλλαξίμων.

3. Φάκελλοι (Classeurs) δικαιολογητικών εκδόσεως βιβλιαρίων αποκαταστάσεως απόρων κορασίδων.

4. Βιβλία και φάκελλοι καταθέσεων εις Ξένα Νομίματα επ' ονόματι δικαιούχων εξωτερικού, ως και τα των καταθέσεων κληροδοτημάτων εις δραχμάς και σνάλλαγμα.

Γ. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΕΙΚΟΣΙΝ (20) ΕΤΗ, ΠΛΗΝ με τας κατωτέρω διακρίσεις.

[Τα μέχρι της 31 Δεκεμβρίου 1940 δέον να καταστραφώσιν αμέσως, τα από 1 ης Ιανουαρίου 1941 θα διατηρηθώσι μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1966, οπότε δέον να καταστραφώσι από 1ης Ιανουαρίου 1941 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1946 και τα από 1ης Ιανουαρίου 1947 θα καταστρέφονται μετά 20 έτη].

1. Δικαιολογητικά Ταμείου.

2. Άπασα η αλληλογραφία εν γένει.

3. Επίσημα βιβλία αντιγράφων επιστολών (κόπια).

4. Τα προ της συγχωνεύσεως επίσημα Ημερολόγια.

5. Τα πρωτότυπα των καθ' εκάστην, ανά πενήμερον ή δεκαήμερον (αναλόγως της κατηγορίας του Καταστήματος) συντασσομένων λογιστικών καταστάσεων των θεωρημένων υπό της Εφορίας, αποτελουσών το επίσημον Ημερολόγιον και καθολικό του Καταστήματος μετά των συμπληρουσών ταύτας ημερησίων συμφωνιών Ταμείου, φύλλων εγγραφών (πινακίων) ταμιακών και συμψηφιστικών εγγραφών μετά των συνημμένων αυτοίς λογιστικών δελτίων.

6. Δια τα υπαχθέντα ή υπαχθησόμενα λογιστικώς εις το λογιστικόν Κέντρον Καταστήματα, από της υπαγωγής των εις αυτό: εκ των εις διπλούν εις αυτά υπό του Λογιστικού κέντρου διαβιβαζομένων φύλλων ταμιακών και συμψηφιστικών εγγραφών και λογιστικής καταστάσεως, των καταρτιζομένων βάσει στοιχείων στελλομένων αυτώ θα διατηρώνται, το Α! αντίγραφον ομού μετά των εν τω λογιστηρίω του καταστήματος αναλυτικών στοιχείων της συγκεντρωτικώς υπό του Λογ. Κέντρου ενεργηθείσης εγγραφής (π.χ. φύλλα εκκαθαριστικά αξιών, δικαιογράφων κλπ), άτινα βιβλιοδετούμενα αποτελούσι συμπλήρωμα της παρά τω Λογιστικώ

Κέντρω τηρουμένης λογιστικής καταστάσεως επί θεωρημένων υπό της Εφορίας φύλλων.

7. Ημερήσια λογιστικά καταστάσεις ομάδων καταστημάτων (θεωρημένα υπό της Εφορίας), συντασσόμενα και τηρούμενα υπό του Λογιστικού Κέντρου.

8. Συγκεντρωτικά λογιστικά καταστάσεις του τέλους του μηνός.

9. Βιβλία Ταμείου ή καταστάσεις ημερησίας συμφωνίας Ταμείου, θεωρημένα υπό της Εφορίας.

10. Συμβόλαια και συμβάσεις εν γένει και τα συμπληρώματα αυτών, ως και φάκελλοι περιέχοντες συμβόλαια και συμβάσεις και συμπληρώματα τούτων, αλληλογραφίαν, βεβαιώσεις του καλώς έχειν των λογαριασμών και λοιπά στοιχεία, ενεργύων πιστώσεων, εγγυητικών επιστολών, ιδιωτικών ανταλλαγών, αξιών προς είσπραξιν εξωτερικού και πάσης εν γένει φύσεως χορηγήσεων.

(Από της εξοφλήσεως των).

11. Εντολαί προς τον Ταμίαν Φυλάξεως Τίτλων δια την παραλαβήν ή απόδοσιν των, βιβλία (στελέχη) αποδείξεων των εις ενέχυρον ή προς φύλαξιν τίτλων, ως και πάσα σχετική αίτησις ή αλληλογραφία.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

12. Βοηθητικά βιβλία ή καρτέλλαι εν γένει ειδικών Λογαριασμών, ήτοι αι περιλαμβάνουσαι προσωπικούς λογαριασμούς των πάσης φύσεως χορηγήσεων, καταθέσεων και κινήσεως των διδομένων εις ενέχυρον ή προς φύλαξιν εμπορευμάτων, ως και τα καταρτιζόμενα υπό του Λογ. Κέντρου φύλλα κινήσεως Λογαριασμών, των λογαριασμών των Ανταποκριτών Εξωτερικού κλπ. Εξαιρούνται τα βιβλία καταθέσεων εις Ξένον Νόμισμα επ' ονόματι δικαιούχων εξωτερικού (Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής κλπ.) άτινα διατηρούνται μέχρι λήψεως ειδικής εντολής της Διοικήσεως. Ωσαύτως και τα βιβλία Καταθέσεων Κληροδοτημάτων.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

13. Βοηθητικά βιβλία ή καρτέλλαι των Γενικών Λογαριασμών: α) Καταστήματα Τραπέζης, β) Κτήματα Τραπέζης και γ) Έξοδα εγκαταστάσεως.

14. Βιβλία ή καταστασεις μετά των αποδείξεων αποδοχών προσωπικού, αμοιβών τρίτων και γενικών εξόδων.

15. Πρακτικά Γενικών Συνελεύσεων και Διοικητικών Συμβουλίων Συνεταιρισμών, σχετικά μετας πάσης φύσεως συναλλαγάς των με την Τράπεζαν.

16. Καταστάσεις συγκεντρώσεως μηνιαίας κινήσεως και υπολοίπων Γενικών λογαριασμών όλων των Καταστημάτων, συντασσόμενα υπό Λογ. Κέντρου.

17. Έγγραφα αναγνωρίσεως του καλώς έχειν των λογαριασμών εκ μέρους των οφειλετών και των καταθετών.

(Τα των οφειλετών να φυλάσσονται μετά των οικείων συμβάσεων).

Δ. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΔΕΚΑ (10) ΕΤΗ

1. Βιβλία ή καρτέλλαι Γενικών Λογαριασμών (Καθολικού).

2. Βιβλία εγγραφής θεωρημένα υπό της Εφορίας, τηρούμενα αναλυτικώς ή συγκεντρωτικώς, προεξοφλημένων ή ενεχυριασμένων συναλλαγματικών, γραμματίων και φορτωτικών εις δραχμάς, αξιών προς είσπραξιν εις δραχμάς, ως και τα συμπληρώματα αυτών, προκειμένου περί συγκεντρωτικός τηρουμένων τοιούτων.

3. Βιβλία εγγραφής και κερτέλλαι αξιών προς είσπραξιν εξωτερικού, ιδιωτικών ανταλλαγών, χρεωγράφων, τοκομεριδίων, μερισματαποδείξεων κλπ. προς είσπραξιν.

4. Βιβλιοδετούμενα φύλλα καταχωρίσεως (του Λογ. Κέντρου) των εκδιδόμενων επιταγών εσωτερικού επί Καταστημάτων, εις ά αναγράφεται και η χρονολογία πληρωμής.

5. Βοηθητικά βιβλία και καρτέλλαι δοσοληγιών μεταξύ Διοικήσεως, καταστημάτων, και Υποκαταστημάτων εις δραχμάς και συνάλλαγμα από της τελευταίας εγγραφής και εφ' όσον ουδεμία διαφωνία υφίσταται μεταξύ αυτών.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

Ε. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΠΕΝΤΕ (5) ΕΤΗ.

1. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εκδιδόμενων επιταγών επί Καταστημάτων και Υποκαταστημάτων εσωτερικού.

2. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής επιταγών πληρωτέων εκδόσεως Ανταποκριτών εσωτερικού, Τραπεζών εσωτερικού και Τραπέζης της Ελλάδος επί Καταστημάτων μας.

3. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εντολών πληρωτέων εσωτερικού.

4. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εκδιδόμενων εντολών εσωτερικού εις δραχμάς.

5. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εκδιδόμενων πιστωτικών επιστολών εσωτερικού εις δραχμάς

6. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής των πληρωτέων πιστωτικών επιστολών εσωτερικού εις δραχμάς

7. Φάκελλοι περιέχοντες στοιχεία της ημερησίας κινήσεως του Γραφείου Συμψηφισμού.

8. Βιβλία ή βιβλιοδετημένα φύλλα αγορών και πωλήσεων συναλλάγματος. Τα του Κεντρικού Καταστήματος της περιόδου από 1-1.1940 έως 1-7-1945 θα καταστρέφονται κατόπιν εγκρίσεως της Διευθύνσεως Εργασιών Εξωτερικού, μετά τον διακανονισμόν της μετά της Τραπέζης της Ελλάδος διαφοράς δια το κατοχικόν συνάλλαγμα.

9. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής αγοραζομένων επιταγών, τραβηκτικών και συναλλαγματικών επί του εξωτερικού.

10. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εντολών και επιταγών εξωτερικού εις ελεύθερον συνάλλαγμα ή κλήρικκ.

11. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής προεμβασμάτων προς το εξωτερικό.

12. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής πιστώσεων επί του εξωτερικού.

13. Βιβλία εγκρίσεων εισαγωγών δι' ενεργύων πιστώσεων επί του εξωτερικού, προεμβασμάτων και αξιών προς είσπραξιν εκ του εξωτερικού.

14. Βιβλία εξαγωγών καταχωρίσεως των πραγματοποιούμενων εξαγωγών εμπορευμάτων, βάσει πιστώσεων εκ του εξωτερικού, ιδιωτικών ανταλλαγών και αξιών προς είσπραξιν εκ του εξωτερικού.

15. Βιβλία ή φύλλα εγγραφής εγγραφής πιστώσεων εκ του εξωτερικού.

16. Βιβλία ή καρτέλλαι χρηματιστηριακών εντολών.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

17. Βιβλία ή φύλλα εκκαθαρίσεων αγορών και πωλήσεων χρεωγράφων.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

18. Αντίγραφα επιστολών αποστολής χρεωγράφων, τοκομεριδίων κλπ. προς είσπραξιν.

(Τηρούμενα παρά τη Υπηρεσία).

19. Φάκελλοι περιέχοντες μισθωτήρια συμβόλαια χρηματοκιβώτια, αλληλογραφίαν μετά του πελάτου και λοιπά στοιχεία.

(Από της λύσεως της μισθώσεως και μετα την διενέργειαν επιθεωρήσεως).

20. Βιβλία ή καρτέλλαι και φάκελλοι των Μετόχων της Τραπέζης, εφ' όσον δεν συντρέχει ιδιαίτερος λόγος διατηρήσεως των επί μακρότερον χρόνον.

(Ιδε εμπιστευτικήν εγκύκλιον Διοικήσεως υπ' αριθ. Α.15/1962).

21. Τα σχετικά με τα μερίσματα της Τραπέζης και την πληρωμήν των, ως και τα αντίγραφα καταστάσεων δικαιούχων εξ εισπράξεων τοκομεριδίων ή μερισματοποιείξεων.

22. Βιβλία κινήσεως αποθήκης.

23. Αντίγραφα καταστάσεων αποδοχών προσωπικού.

(Τηρούμενα υπό του Λογιστικού Κέντρου).

24. Αντίγραφα καταστάσεων συντάξεων και επικουρήσεων Ασφαλιστικών Οργανισμών της Τραπέζης.

(Τηρούμενα υπό του Λογιστικού Κέντρου).

25. Αντίγραφα καταστάσεων φορολογίας εισοδήματος προσωπικού της Τραπέζης.

(Τηρούμενα υπό του Λογιστικού Κέντρου).

26. Καταστάσεις φορολογίας εισοδήματος προσωπικού της Τραπέζης.

(Τηρούμεναι εις Γενικόν Λογιστήριον).

27. Συγκεντρωτικά καταστάσεις ελέγχου πίστεως.

(Τηρούμεναι εις Γενικόν Λογιστήριον).

28. Τα μεθ' εκάστην Γενικήν Συνέλευσιν των Μετόχων απομένοντα τεύχη Απολογισμών του Διοικητικού Συμβουλίου της Τραπέζης.

(Προ πάσης καταστροφής ίδε και κατηγορίαν Α&6).

ΣΤ. Στοιχεία αρχείου διατηρητέα επί ΤΡΙΑ (3) ΕΤΗ

1. Αποφάσεις Διοικήσεως επί προτάσεων Καταστημάτων ομαδικής εγκρίσεως εγγυητικών επιστολών.

2. Βιβλία ή καταστάσεις παραδόσεως συστημένων εις τας Υπηρεσίας.

(Από της τελευταίας καταχωρίσεως).

3. Βιβλία ή καταστάσεις παραδόσεως συστημένων εις το Ταχυδρομείο.

(Από της τελευταίας καταχωρίσεως).

4. Βιβλία ή καταστάσεις παραλαβής συστημένων υπό της διεκπεραιώσεως

5. Μία πλήρης σειρά των κατά την διάρκειαν εκάστου έτους εκδοδομένων υποδειγμάτων υπογραφών της Τραπέζης.

(Τηρουμένη παρά τη αρμοδία Υπηρεσία της Διοικήσεως).

6. Στοιχεία-πορίσματα ερευνών υπάρξεως καταθέσεων ή οφειλών.

7. Φάκελλοι περιέχοντες στοιχεία δια την κατάρτισιν του ημερήσιου δελτίου μεταβολών της Υπηρεσίας Πληροφοριών.

Ζ. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΔΥΟ (2) ΕΤΗ.

1. Δελτία εκχωρητών ή κοιμιστών αξιών προς είσπραξιν, δικαιογράφων εις ενέχυρον κλπ.
(Από της εκκαθαρίσεως ή επιστροφής).
2. Τα παρά τη Υπηρεσία Αξιών προς είσπραξιν τηρούμενα δελτία εισαγωγής δικαιογράφων.
(Από της τελευταίας εκκαθαρίσεως ή επιστροφής).
3. Extraits των ανταποκριτών μας εξωτερικού δια τους παρ' αυτοίς λογαριασμούς μας εις συνάλλαγμα.
(Μετά την τακτοποιήσιν-συμφωνίαν των λογαριασμών).
4. Πίνακες του Λογιστικού κέντρου συναλλαγών μετά Τραπεζών εξωτερικού, τηρούμενοι εις Διεύθυνσιν Εργασιών Εξωτερικού.
5. Μηνιαία καταστάσεις του Λογιστικού Κέντρου ελέγχου πίστεως των Καταστημάτων, στελλόμεναι εις το Γενικόν Λογιστήριον.
(Τηρούμεναι παρά τω Γενικό Λογιστηρίω).
6. Καρτέλλαι “Εξόδων Αξιών” από της τελευταίας εγγραφής.
7. Πιστωτικοί κατάλογοι εν γένει, μετά τον καταρτισμόν νεωτέρων, διατηρουμένων και των αμέσως προηγούμενων.
8. Αντίγραφα επιστολών τυχόν τηρούμενα παρά ταις Υπηρεσίαις.

Η. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΔΕΚΑ ΠΕΝΤΕ (15) ΜΗΝΑΣ

1. Στελέχη ή αντίγραφα γραμματίων εισπράξεως ή ενταλμάτων πληρωμής γενικώς, αντίγραφα πινακίων προεξοφλήσεων, ως και αντίγραφα ή στελέχη εντολών προς τον Ταμίαν Φυλάξεως Τίτλων δια την παραλαβήν και απόδοσιν χρεωγράφων.
2. Στελέχη ή αντίγραφα διπλότυπων κινήσεως αποθηκών εισαγωγής ή εξαγωγής αγαθών.
3. Τα ιδιαιτέρως τηρούμενα παρά ταις Υπηρεσίαις αντίγραφα χρεωστικών εγγράφων, αφορώντων χρέωσιν πελατών δια τοκοπρομηθείας και λοιπά έσοδα της Τραπεζής ή δαπάνας δια λογαριασμόν πελατών.
4. Τα παρά ταις Υπηρεσίαις ιδιαιτέρως τυχόν τηρούμενα αντίγραφα εκκαθαρίσεων πιστώσεων εξωτερικού και αξιών προς είσπραξιν.

Θ. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΕΝ (1) ΕΤΟΣ

1. Αντίγραφα τηλεφωνικών και τηλετυπικών εντολών παραμένοντα παρά τη Υπηρεσία Τηλεγραφημάτων.
2. Αντίγραφα των μεταδιδόμενων τηλετυπικών μηνυμάτων.
3. Πρόχειρα βιβλία Λογιστικής Καταστάσεως από της τελευταίας χρονολογίας καταχωρίσεως και εφ' όσον συνεφώνησαβν οι λογαριασμοί.
4. Αντίγραφα τηρούμενα παρά τω Λογιστηρίω του Καταστήματος των κατά 10ήμερον συνοπτικών λογιστικών καταστάσεων, ως και τα στελλόμενα εις την Διοίκησιν πρωτότυπα.
5. Πίνακες ελέγχου ημερησίας κινήσεως του Γραφείου Συμψηφισμού.
6. Αντίγραφα των πινακίων προεξοφλήσεων και του συμπληρώματος των συμβάσεων των λογαριασμών δικαιογράφων, τα συνοδεύοντα τα προεξοφληθέντα

γραμματία και δικαιογράφα κατά την παράδοσιν προς είσπραξιν εις την Υπηρεσίαν Αξιών.

7. Βιβλία λήξεων εν γένει από των τελευταίων εν αυτοίς αναγεγραμμένων λήξεων.

8. Δελτία παρακολουθήσεως τύχης φορτωτικών επί προκαταβολών εσωτερικού.

9. Προτάσεις Καταστημάτων ομαδικής ή μεμονωμένης εγκρίσεως εκδόσεως εγγυητικών επιστολών.

10. Δελτία εμφανίζοντα τον Ανταποκριτήν εξωτερικού τον εκδόμενα επιταγήν εις ελεύθερον συνάλλαγμα ή κλήριγκ.

(Από της πληρωμής των).

11. Δελτία εισαγωγής ενεργύων πιστώσεων προς το εξωτερικόν, προσδιορίζοντα τον εντολέα πελάτην.

(Από του διακανονισμού).

12. Βιβλία πρωτοκόλλου καταμετρήσεων Ταμείου, από της τελευταίας καταμετρήσεως.

(Εφ' όσον έχει διενεργηθή επιθεώρησις εν τω μεταξύ).

13. Πρόχειρα βιβλία συμφωνίας Ταμείου, από της τελευταίας χρονολογίας.

14. Τα εις το Λογιστικόν Κέντρον παραμένοντα αντίγραφα κινήσεως λογαριασμών πελατών εν γένει.

15. Τα υπό του Λογ. Κέντρου αποστέλλόμενα εις τας Διευθύνσεις της Διοικήσεως και παρ' αυταίς τηρούμενα αντίγραφα καταστάσεων συγκεντρώσεως μηνιαίας κινήσεως και υπολοίπων όλων των λογαριασμών των Καταστημάτων και Υποκαταστημάτων.

16. Αι υπό του Λογ. Κέντρου αποστέλλόμενα προς τας Διευθύνσεις της Διοικήσεως βιβλιοδετημένοι καταστάσεις οφειλετών άνω των δρχ. 100.000.

17. Τα υπό του Λογ. Κέντρου τηρούμενα αντίγραφα συγκεντρώσεως καταστάσεων ελέγχου πίστεως.

18. Τα υπό του Λογ. Κέντρου τηρούμενα αντίγραφα πινάκων διατεθέντος ή αποκτηθέντος συναλλάγματος.

19. Αντίγραφα καταστάσεων παραδόσεως εις τας αρμοδίας Υπηρεσίας Χορηγήσεων υπό της Υπηρεσίας Εισπράξεως Αξιών των ληξιπρόθεσμων δικαιογράφων εις ενέχυρον και γραμματίων εις εγγύησιν.

Ι. Στοιχεία Αρχείου διατηρητέα επί ΕΞ (6) ΜΗΝΑΣ

1. Αντίγραφα πινάκων πληρωνομένων επιταγών εσωτερικού εκδόσεως Καταστημάτων.

2. Δελτία προσδιορίζοντα τα εκδόμενα εντολάς εσωτερικού Καταστήματα και τηρούμενα παρά τω πληρωνόντι.

3. Καταστάσεις των διαβιβαζομένων υπό του Κεντρικού Καταστήματος και των περιφερειακών Καταστημάτων εις το Γραφείον Συνψηφισμού επιταγών, τηρούμενα παρτά τη Διευθύνσει Επιθεωρήσεως προς έλεγχον.

4. Δελτία μητρώου δικαιογράφων, τηρούμενα παρά τη Υπηρεσία Εισπράξεως Αξιών.

(Από της πληρωμής ή επιστροφής και εφ' όσον επραγματοποιήθη ο έλεγχος του χαρτοφυλακίου).

5. Δελτία ελέγχου προτεραιότητας ανοίγματος θυρίδων χρηματοκιβωτίων.
6. Αποδείξεις παραλαβής ειδοποιήσεων υπό πληρωτών αξιών και δικαιογράφων.
7. Δελτία προσδιορίζοντα τον Ανταποκριτήν, παρ' ό ηνοιχθη η ενέγγυος πίστωσησις.
8. Αντίγραφα των υπό του Λογ. Κέντρου συντασσομένων λογιστικών καταστάσεων κλπ., τηρούμενα παρ' αυτό ή και ταις Υπηρεσίαις των Καταστημάτων.
9. Μηνιαία συμφωνία Γενικών Λογαριασμών, μετά την διενέργειαν της τακτικής πλήρους επιθεωρήσεως και ουχί της κατά συντομωτέρα χρονικά διαστήματα περιορισμένης εκτάσεως τιαύτης.
10. Τα υπό του Λογ. Κέντρου καταρτιζόμενα βιβλία των εν τέλει εκάστου μηνός απλήρωτων επιταγών επί Καταστημάτων.
11. Αντίγραφα των υπό του Λογ. Κέντρου συντασσομένων καταστάσεων εν γένει διά λογαριασμόν των Διευθύνσεων Διοικήσεως.
(Τηρούμενα παρά τω Λογ. Κέντρω.).
12. Αι εις το Λογ. Κέντρον περιερχόμεναι μηνιαία συγκεντρωτικά καταστάσεις, ως και τα ισοζύγια ημερήσια, πενθήμερα και δεκαήμερα.
13. Τα αντίγραφα φύλλων ταμιακών και συμψηφιστικών εγγραφών (πινακίων 0 απάντων των λογαριασμών (εκτός των αποτελεσματικών λογαριασμών και των λογαριασμών "Διοικήσις..."), τα τηρούμενα υπό των Υπηρεσιών, άς ενδιαφέρει η εν αυτοίς κίνησις και εφ' όσον δεν υφίσταται διαφωνία τις εις τους δι αυτών κινουμένους λογαριασμούς.
(Τα του Α! εξαμήνου εις το τέλος Δεκεμβρίου, τα του Β! εξαμήνου εις το τέλος Ιουνίου του επομένου έτους).
14. Βιβλία αναλύσεως κλειδαριθμών από της τελευταίας εγγραφής.

ΙΑ. Στοιχεία Αρχείου καταστρεπτά μετά την ΛΗΨΙΝ του ΣΥΜΦΩΝΟΥ υπό του Λογ. Κέντρου και την ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ του Καταστήματος.

Τα τελευταία αντίγραφα απάντων των φύλλων ταμιακών και συμψηφιστικών εγγραφών (πινακίων) των λογαριασμών "Διοικήσις...", τα τοποθετημένα κατά χρονολογικήν σειράν και αποτελούντα το βοηθητικόν καθολικόν των λογαριασμών τούτων.

ΙΒ. Στοιχεία Αρχείου καταστρεπτά μετά την ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ του Καταστήματος.

1. Τα τελευταία αντίγραφα απάντων των φύλλων ταμιακών και συμψηφιστικών εγγραφών (πινακίων) των αποτελεσματικών λογαριασμών, τα τοποθετούμενα κατά χρονολογικήν σειράν και αποτελούντα το βοηθητικόν Καθολικόν των εν λόγω λογαριασμών.

(Εφ' όσον δεν υφίσταται διαφωνία εις τους δι' αυτών κινούμενους λογαριασμούς).

2. Τα πρωτότυπα παραδόσεως εις τας αρμοδίας Υπηρεσίας Χορηγήσεων υπό της Υπηρεσίας Εισπράξεως Αξιών των ληξιπρόθεσμων δικαιογράφων εις ενέχυρον και γραμματίων εις εγγύησιν.

ΙΓ. Στοιχεία Αρχείου καταστρεπτά άμα τη ολική ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝΜ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ δοσοληψιών μετά Καταστημάτων.

1. Αντίγραφα παραστατικών Ταμείου και αντίγραφα δελτίων συμψηφιστικών εγγραφών μετά των συνημμένων λογιστικών δελτίων (περιερχόμενα εις το Λογ. Κέντρον) Καταστημάτων εξυπηρετούμενων υπό του Λογ. Κέντρου.
2. Αντίγραφα ταμιακών και συμψηφιστικών φύλλων εγγραφών μετά των συνημμένων λογιστικών δελτίων (περιερχόμενα εις το Λογ. Κέντρον) δοσοληψιών μεταξύ των Καταστημάτων, ως και της Διοικήσεως εις δραχμάς και συνάλλαγμα.
3. Καταστάσεις συντάσσονται υπό του Λογ. Κέντρου και τηρούμεναι παρ' αυτό κινήσεως δοσοληψιών μεταξύ καταστημάτων.

ΙΔ. Στοιχεία Αρχείου καταστρεπτέα άμα τη ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΕΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ και ΕΚΠΛΗΡΩΣΕΙ ΤΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ, υπό τας κάτωθι, κατά περίπτωσιν προϋποθέσεις.

1. Δελτία στατιστικών στοιχείων συναλλαγών μετά Τραπεζών Εξωτερικού και διατεθέντος και αποκτηθέντος συναλλαγατος.
(Άμα τω καταρτισμώ υπό Λογ. Κέντρου της καταστάσεως).
2. Δελτία αποδεκτών παραδιδόμενα εις Υπηρεσίαν Πληροφοριών δια τα δικαιόγραφα.
3. Λωρίδες προερχόμεναι εκ διατρήτων φύλλων και χρησιμοποιούμεναι δια την κατάρτισιν της λογιστικής καταστάσεως δια λογιστικών μηχανών.
(Μετά την συμφωνίαν).
4. Δελτία κινδύνων χρηματοδοτουμένων πελατών,
5. Στοιχεία διαβιβαζόμενα υπό του Λογ. Κέντρου εις Καταστήματα προς συμπλήρωσιν ή κατάρτισιν διαφόρων καταστάσεων.
(Άμα τη συμπληρώσει του εντύπου).
6. Αντίγραφα φύλλων ταμιακών εγγραφών (πινακίων) πληρωμής εντολών εσωτερικού.
(Άμα τη συμφωνία του τέλους του μηνός).
7. Καταστάσεις συντάσσονται υπό του Λογ. Κέντρου, αποστέλλομεναι υπ' αυτού εις Καταστήματα και επιστρεφόμεναι αυτό μετά των τυχόν παρατηρήσεων των.
(Υπό Λογ. Κέντρου μετά την συμφωνίαν του τέλους του μηνός).
8. Δελτία χρησιμοποιούμενα κατά την εισαγωγήν επιταγών και εντολών εξωτερικού εις ελεύθερον συνάλλαγμα.
(Αμέσως, εφ' όσον δεν υπάρχει λόγος χρησιμοποίησεως των διά το Λογ. Κέντρον).
9. Αντίγραφα προτάσεων δι έγκρισιν ομαδικής ή μεμονωμένης εκδόσεως εγγυητικών επιστολών.
(Άμα τη επιστροφή των εγγυητικών επιστολών, ας αφορούν και πάντως μετά την διενέργειαν επιθεωρήσεως.).
10. Αντίγραφα τηλεγραφημάτων, τηλεφωνημάτων και τηλετυπικών μηνυμάτων τηρούμενα παρά ταις Υπηρεσίαις Διαβιβάσεων
11. Δελτία εμφανίζοντα τους ανταποκριτάς, εις ους εστάλησαν αι αξίαι εξωτερικού προς είσπραξιν.
(Άμα τη λήψει της εκκαθαρίσεως).

12. Δελτία (Fiches), φορτωτικών εγγράφων συνοδεύοντα τα φορτωτικά και εν γένει αξίας προς είσπραξιν και δικαιόγραφα παραδιδόμενα εις τον Ταμίαν Αξιών ομού μετά των φορτωτικών κλπ.

(Αμα τη συμφωνία του χαρτοφυλακίου).

13. Τα παρά τη αρμοδία Υπηρεσία της Διοικήσεως τηρούμενα αντίγραφα επιστολών Καταστημάτων αφορωσών έκδοσιν επιταγών και εντολών εξωτερικού επ' αυτών.

14. Κρυπτογραφικά κλειδες, μετά την θέσιν εν ισχύι νεωτέρων τοιούτων. Την 1ην Φεβρουαρίου εκάστου έτους θα καταστρέφεται το περιεχόμενον του φακέλλου ακυρωθεισών κλειδών του προηγούμενου έτους.

15. Αποδείξεις παραλαβής προς διεκπεραίωσιν αξιών.

(Μετά την λήψιν βεβαιώσεως λήψεως).

16. Βεβαιώσεις λήψεως αξιών και δικαιογράφων.

(Μετά την εκκαθάρισιν ή επιστροφή των εν αυταίς αναφερομένων αξιών και δικαιογράφων).

17. Προσωρινά αποδείξεις παραλαβής χρεογράφων.

(Αμα τη παραδόσει της οριστικής)

ΙΕ. Στοιχεία ΜΗ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ εις τας προηγούμενας κατηγορίας.

Καταστρέφονται άμα τη εκπληρώσει του προορισμού των εκτός εάν, κατά την γνώμην των Υπηρεσιών, συντρέχη περίπτωσης να διατηρηθώσιν επι τι διάστημα, οπότε δέον να ζητώνται οδηγία της Διευθύνσεως Γραμματείας.

Προς έτι μεγαλυτέραν διευκόλυνσιν σας δια την μετ' ακριβείας και τάξεως τήρησιν των Αρχείων και δια την άρσιν ενδεχομένων αμφιβολιών, ως προς την κατηγορίαν χρονικού ορίου, εις ήν δέον να υπαχθή στοιχείον τι του Αρχείου υμών, θέλομεν αποστείλει υμίν δι' ιδιαίτερου εγγράφου αναλυτικόν πίνακα των στοιχείων του Αρχείου, συντεταγμένον κατά κατηγορίας των κυριωτέρων εργασιών της Τραπέζης, εις όν θα εμφανίηται η κατηγορία του πίνακος χρονικών ορίων, εις ήν υπάγεται έκαστον τούτων και ο χρόνος διατηρήσεως του. Μέχρι της λήψεως του επιβοηθητικού τούτου πίνακος, θα προβαίνητε εις εκκαθαρίσεις των Αρχείων σας άνευ αναβολών, βάσει της παρούσης.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΔΗΜ. Ε. ΧΕΛΜΗΣ

Το 1962 αποτελεί στα ζητήματα αρχείου στην Εθνική Τράπεζα ημερομηνία τομή αφού θα συσταθεί υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου που εντάχθηκε στο Τμήμα Εκδόσεων της Διοικήσεως⁸. Έργο της υπηρεσίας Ιστορικού αρχείου σύμφωνα με τη Πράξη Διοικητού που κυκλοφόρησε είναι η συγκέντρωση "των βιβλίων και άλλων εγγράφων, δι' ων προβάλλεται η ιστορική ανέλιξις του Ιδρύματος και την ορθολογικήν αυτών κατάταξιν, επί τω τέλει όπως τα στοιχεία ταύτα καταστούν πηγή πληροφοριών δια την σύνταξιν ιστο-

⁸ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Πράξις Διοικητού, υπ' αριθ. 196, 19/10/1962

ρικών μονογραφιών και άλλων μελετών. Εισ την αρμοδιότητα του Ιστορικού Αρχείου θα υπάγεται και η οργάνωσις διαρκούς εκθέσεως αναμνηστικών κειμηλίων, συλλογής νομισμάτων και σπουδαίων εγγράφων σχετικών προς την υπό της Τραπεζής, των Ιδρυτών αυτής και των Διοικητών της αναπτυχθείσαν δραστηριότητα..... Η νέα υπηρεσία θα τελή υπό την άμεσον επίβλεψιν του κ. Ηλ. Δεσποτόπουλου, ο οποίος θα έχη την ευθύνην της παρακολουθήσεως της εφαρμογής του καθορισθησομένου προγράμματος οργάνωσεως και λειτουργίας.

Τετραμελής συμβουλευτική επιτροπή αποτελουμένη εκ του ανωτέρω και των κ.κ. Ευαγγ. Μακρή, Προϊστάμενον της Υπηρεσίας Γραμματείας, Αντ. Μαστραντώνη, της Διευθύνσεως Οργάνωσεως και Εμμ. Κάσδαγλη, Προϊστάμενον των υπηρεσιών Εκδόσεων και Τύπου θα γνωμοδοτεί επί θεμάτων αναγομένων εις την οργάνωσιν και την λειτουργίαν του Ιστορικού Αρχείου της Τραπεζής και της διαρκούς εκθέσεως. Εισ την Επιτροπήν ταύτην δύναται να καλήται προς παροχήν τεχνικών συμβουλών εκπρόσωπος των Γενικών Αρχείων του Κράτους, ενδεχομένως δε και και τινος των μεγάλων εν Αθήναις δημοσίων Βιβλιοθηκών. Εγκρίνεται η χρησιμοποίησις ενός ειδικευμένου εξωτερικού συνεργάτου"

Στις 5 Ιανουαρίου 1963 με νεώτερη εγκύκλιον⁹ η διοίκηση επισήμανε ότι πλέον "ουδέν αρχειακόν στοιχείον θα καταστρέφεται κατά τους ορισμούς της Εγκυκλίου Διοικήσεως 14 της 2.3. 1962 άνευ προηγουμένης ειδοποιήσεως της Διευθύνσεως Οικονομικών Μελετών-Τμήματος Εκδόσεων-Υπηρεσίας Ιστορικού Αρχείου, προς την οποίαν θα αποστέλληται αντίγραφον του καταρτιζόμενου πρωτοκόλλου. Η Διεύθυνσις Οικονομικών Μελετών επιστρέφουσα τεθεωρημένον το πρωτόκολλον τούτο δικαιούται να ζητήση είτε την εις το Ιστορικόν Αρχείον αποστολήν ωρισμένων στοιχείων εκ των εν αυτώ περιλαμβανομένων είτε την αναβολήν της καταστροφής άλλων επί χρόνον μη υπερβαίνοντα το έτος. Μετά την λήψιν του πρωτοκόλλου κατά τα ανωτέρω τεθεωρημένου αι Διευθύνσεις Καταστήματα και Υποκαταστήματα θέλουν προβαίνει εις την καταστροφήν των αρχειακών στοιχείων κατά τα διατεταγμένα." Η διοίκηση της Τράπεζας φαίνεται πως συνηδευτοποίησε την αναγκαιότητα συνεργασίας των διοικητικών της υπαλλήλων με άλλους επιστημόνες ερευνητές-ιστορικούς (ακόμα το επάγγελμα του αρχειονόμου αγνοείται) που θα ήταν σε θέση να διασφαλίσουν ότι δεν καταστρέφονται τεκμήρια που αναφέρονται στην ιστορία της ίδιας της Τράπεζας. Για τις διαδικασίες που τηρούνται για τη διάσωση των αρχείων της Εθνικής από το 1962 μέχρι σήμερα ελπίζουμε να επανέλθουμε σε άλλο άρθρο. Φυσικά παραμένει επίκαιρο το ερώτημα: Μήπως ήρθε η στιγμή επανακαθορισμού, με βάση τα κριτήρια που αναφέραμε και τις ανάγκες της σύγχρονης έρευνας, τί πρέπει να καταστρέφεται και τι πρέπει να διατηρείται;

N. Παντελάκης.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Archives Nationales, "Les archives des entreprises. Conseils pratiques d'organisation", Παρίσι 1989.

Australian Society of Archivist Incorporated, "Managing Business Archives. Papers from a Seminar held on 24 July 1986", Canberra, 1987.

Bradschen, J.G., "Managing Archives and Archival Institutions", U.S.A. 1991.

⁹ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Εγκύκλιος Διοικήσεως, Σειρά Α, αριθ. 3, 5/1/1963

Brichford, M. J., "Archives and Manuscripts: Appraisal & Accessioning" Basic Manual Series, Society of American Archivists, Chicago 1977.

Encyclopedie dela Pléiade, "Ιστορία και μέθοδοι της, τόμος Γ'. Διατήρηση και παρουσίαση των μαρτυριών, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1987

Hedsrom, M.L., "Archives and Manuscripts, Machine Readable Records", SAA, Chicago 1984.

Ministère des Affaires Culturelles. Direction des Archives de France. Association des archivistes français, "Manuel d'Archivistique. Παρίσι 1970.

Schellenberg, T.R. "The management of archives, Columbia University Press 1966.

Schellenberg, T.R. "The appraisal of Modern Public Records". Bulletins of the National Archives No8.

UNESCO, "The Archival appraisal of moving images: A RAMP study with guidelines, Παρίσι 1983.

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Κέντρο Καλλιτεχνικής

Βιβλιοδεσίας και Συντήρησης

Πλαπούτα 22

τηλ:8835701

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ

Μια πρώτη καταγραφή

Η πληροφόρηση για την ύπαρξη ενός αρχείου ή μιας συλλογής, οι κατάλογοι και τα ευρετήρια, το δημοσιευμένο υλικό, οι ποιοτικές πληροφορίες και οι κρίσεις για το είδος των τεκμηρίων, δίνουν σημαντική βοήθεια στον ενδιαφερόμενο ερευνητή, ώστε να προσφύγει στις πηγές προετοιμασμένους, έχοντας τουλάχιστον μια γενική εικόνα του υλικού που θα αντιμετωπίσει (τη σκοπιμότητα και λογική της συγκρότησης του, την περιόδολόγηση, τα όριά του κτλ.). Επιπλέον αυτή η πληροφόρηση είναι απαραίτητη και στον αρχειονόμο, που έτσι αποκτά μια στοιχειώδη γνώση για άλλα αρχεία και έχει πια την ευχέρεια να κατευθύνει έγκυρα τους διαφόρους επισκέπτες-ερευνητές του Αρχείου του και σε άλλα ομοειδή κέντρα τεκμηρίωσης για συμπλήρωση της έρευνας των.

Η σύνταξη βιβλιογραφίας περί αρχείων απαντά σ'αυτές ακριβώς τις ανάγκες πληροφόρησης και ενημέρωσης των ερευνητών και αρχειακών. Στα Ελληνικά πλαίσια βεβαίως κάτι τέτοιο παραμένει εγχείρημα δύσκολο και χρονοβόρο, που υπερβαίνει πολλές φορές τις δυνάμεις ενός και μόνο ατόμου, αν σκεφθεί κανείς την παντελή έλλειψη συγκροτημένης βιβλιογραφίας του επιστημον. αντικειμένου αλλά και την ανυπαρξία σχετικής φιλολογίας περί αρχειακού και αρχειακών σπουδών.

Το παρόν "άτεχο σκαρίφημα", απείθαρχο στα αυστηρά επιστημονικά και βιβλιογραφικά κριτήρια, φιλοδοξεί να αποτελέσει μια αρχή. Μια ελάχιστη συμβολή ίσως -γιατί όχι ερέθισμα- στο μεγάλο έργο που πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να αναλάβει μια επιτροπή της Ελληνικής Αρχειακής Εταιρείας: τη σύνταξη δηλαδή μιας συστηματικής βιβλιογραφίας-και όχι μόνον Ελληνικής- περί Αρχείων και Αρχειακής Παιδείας, γραμμένης με αυστηρούς επιστημονικούς κανόνες, που θα συμπληρώνεται κατα καιρούς και θα είναι εργαλείο χρήσιμο στους αρχειακούς, ιστορικούς, ερευνητές κ.α. ασχολούμενους με τεκμηριωτική εργασία.

Στην ειδική βιβλιογραφία που παραθέτουμε συνδιάσθηκε η άμεση με την έμμεση βιβλιογράφηση, αλλά απλή και ατελής χωρίς θεματική ταξινόμηση. Τα "λήμματα" ακολουθούν αλφαβητική σειρά, κατά το όνομα συνήθως του συγγραφέα, και έχουν αποσπασθεί από ιστορικές μελέτες, οδηγούς και καταλόγους αρχείων, απο βιβλία, περιοδικά, ανάτυπα, φυλλάδια κ.α., απ' όσα έπεσαν στην αντίληψή μας έπειτα από μικρή έρευνα στις βιβλιοθήκες, Εθνική, Βουλής, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Εθνικής Τράπεζας και Ιστορικού Αρχείου Εθνικής Τράπεζας, Γεννάδειο, καθώς και απο την προσωπική μας βιβλιοθήκη και δελτιοθήκη. Δεν μπορέσαμε να καλύψουμε εκείνες του ΕΛΙΑ και των ΓΑΚ, με τις οποίες πιστεύουμε ότι θα συμπληρώναμε πολύ περισσότερα αξιόλογα στοιχεία. Στηριχθήκαμε κυρίως στη βιβλιογραφία του περιοδικού "Μνήμων" της ΕΜΝΕ, σε αρκετά απο τα πολυπληθή δημοσιεύματα της Ακαδημίας Αθηνών και των διαφόρων ερευνητικών κέντρων, οργανισμών κτλ. Το συγκεντρωμένο υλικό μπορεί να αποβεί τεράστιο σε όγκο και δεν υποτάσσεται εύκολα σε μια επιλεγμένη βιβλιογραφική μορφή, αφού είναι και

ποικίλης προελεύσεως. Συχνά άλλωστε τα όρια μεταξύ ιστορικού κειμένου και αρχαιολογικής παρουσίας καταντάνε δυσδιάκριτα, επειδή πολλές φορές η έκδοση και δημοσίευση αρχαιολογικού υλικού ή ολόκληρων σειρών αποτελεί τμήμα ή παράρτημα ιστορικών διατριβών και επιστημονικών ανακοινώσεων.

Τέλος, επισημαίνουμε ότι ένα μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας εκφεύγει του παρόντος σημειώματος, γιατί το βάρος εδώ δίνεται αποκλειστικά στα αρχεία της Νεότερης ιστορίας μας. Δεν έχουν συμπεριληφθεί δηλαδή (εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις) εργασίες και κατάλογοι που αφορούν τα πλούσια μεσαιωνικά μας αρχεία, εκκλησιαστικά, μοναστηριακά και κώδικες χειρογράφων. Μια τέτοια βιβλιογραφία πρέπει, κατά τη γνώμη μας να συνταχθεί από επιστήμονα ειδικό στη μεσαιωνική γραμματεία.

Z. Συνοδινός
23/10/92

-
- Αβράμης, Π. "Ζάκυνθος, Αρχαιοφυλάκειον και βιβλιοθήκη", Νέα Εφημερίς, Έτος ΣΤ' φ. 314/10.11.1887, σ.6.
- Αγγελάτος, Δ. "Αρχείο Ανδρέα Χρ. Λόντου (1811- 1881), Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Νο 8 (1986), σ.39-77
- Αγγελής, Ν. "Τα μυστικά Αρχεία του Φόρειν Όφφισ", Αθήνα 1971
- Αγγελόπουλος, Α. "Το Ιστορικό Αρχείο της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης", Περιοδ. Μακεδονία, 15 (1975), σ. 361-365.
- Αιμιλιανός "Αρχαιοφυλάκειον-Αίθουσα χειρογράφων Οικουμ. Πατριαρχείου", Περιοδ. Ορθοδοξία, 34 (1959), σ. 231-238.
- Ακαδημία Αθηνών "Κατάλογος μικροταινιών αρχαίων ελληνικών και βυζαντινών χειρογράφων του ΚΕΕΕΣ., Αθήνα 1976.
- Ακαδημία Αθηνών "Η Κρητική Επανάσταση 1866-1869, Εκθέσεις των εν Κρήτη Προξένων της Ελλάδος", Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, τομ. 6ος, τευχ. Α', ΚΕΙΝΕ, Αθήνα 1967, 1970.
- Ακαδημία Αθηνών "Επιτομαί εγγράφων του Βρετανικού Υπουργείου των Εξωτερικών. Γενική αλληλογραφία. Ελλάς", τόμοι Α'-Γ' (1827-1837), ΚΕΙΝΕ, Αθήνα 1975-1987.
- Ακαδημία Αθηνών "Αρχείο Ιωάννη Κωλέττη", τομ. Α' 1788-1824, ΚΕΙΝΕ, Αθήνα 1992.
- Ακαδημία Αθηνών "Εκθέσεις του William Meyer, Γενικού Προξένου της Μεγάλης Βρετανίας στα Ιωάννινα/Πρέβεζα", τομ. Α' 1819-1821, ΚΕΙΝΕ, Αθήνα 1992.
- Αλεξανδρής, Κ. "Το Αρχείο του στρατηγού Ν. Κριεζώτου", Αθήνα 1961.
- Amandry, A. "Η συλλογή René Puaux", Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, τομ. 22 (1979), σ. 281-328.
- Αναστασιάδου, Κ. Γ. "Εκθεση επιθεωρήσεως και τακτοποίησεως της συλλογής ιστορικών εγγράφων του Μουσείου Σκόρου", Βιβλιοθήκη ΓΑΚ, 16, σ. 86-89, Αθήνα 1977.
- Ανδριτσάκη, Δ. "Κατάλοιπα Κ. Σχινά - Π. Αργυροπούλου: Κατάλογος", Αθήνα 1974.
- Αντωνιάδης, Ξ.Α. "Αρχείον Εγγράφων Σκόρου", τεύχος 1-12, Αθήνα 1977-1990.

- Αντωνόπουλος, Γ. "Γαλλικά αρχεία και Ελληνική ιστορία", 87η Συνάντηση Ερευνητών ΙΑΕΤΕ, Αθήνα 28/4/1988.
- Αντωνόπουλος, Γ. "Κατάλογος του Αρχείου Ι. Βαλαωρίτη (ΕΛΙΑ)", α.χ. (1989).
- Αντωνόπουλος, ΣΤ. "Τα Αρχεία του Γαλλικού Υπουργείου Εξωτερικών", Περιοδ. Παρνασσός, τομ.12 (1889), σ. 555-557.
- Αξελός, Κ. "Οδηγία περί του αρχείου του Υπουργείου Δικαιοσύνης και των σχετικών αυτό γραφείων και αρχείων", Αθήνα 1853, Αναδ. ΓΑΚ τ. 11., σ. 26-43.
- Αποστολόπουλος, Ν. Π. "Η βιβλιοθήκη και το ιστορικών και πολιτικών αρχείων Νικολ. Δ. Λεβίδη, δωρηθέντα τω Φιλολογικώ Συλλόγω Παρνασσώ, Αθήνα 1939.
- Αρχεία Ελλ. Παλιγγενεσίας Αρχοντάκη, Στ. Τόμοι 1-14, Επανεκδ. Βιβλιοθ. της Βουλής, Αθήνα 1971-1981.
- Ασδραχάς, Σπ., Παναγιωτόπουλος, Β. "Αρχεία Δήμου Χανίων. Πρακτικά Συνεδριάσεων Δημοτικού Συμβουλίου Χανίων", Περιοδ. Μνήμων 13(1991), σ.345-348.
- Ασδραχάς, Σπ. "Βιβλιογραφία Μονόφυλλων απο το Αρχαιοφυλάκειο Λευκάδος (1800-1863)", Αθήνα 1966.
- Ασδραχάς, Σπ. "Μερικές σημειώσεις για τα τεκμήρια της Ελληνικής Αντίστασης", περιοδ. ΑΝΤΙ, τευχ.29 (410,1975), σ. 41-45.
- Ασδραχάς, Σπ. "Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας", Περιοδ. Εμείς της ΕΤΕ, τευχ. 14, Αθήνα Δεκ. 1987.
- Bakker,W., Gemert Arnold van "Μανόλης Βαρούχας, Νοταριακές πράξεις. Μοναστηράκι Αμαρίου (1597-1613), Ρέθυμνο 1987.
- Βάρδα, Χρ. "Τα αρχεία της Γενναδείου Βιβλιοθήκης", 89η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 2/6/1988.
- Βάρδα, Χρ. "Γεννάδειος Βιβλιοθήκη. Αμερικανική Σχολή Κλασσικών Σπουδών. Συλλογές Αρχείων και Επιστολών", Αθήνα 1986.
- Βάρδα, Χρ., Κόντη, Β. "Αρχεία Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Αρχεία οικογενείας Δραγούμη, Ευρετήρια", Αθήνα 1989.
- Βάρδα, Χρ. "Τα Αρχεία της Γενναδείου Βιβλιοθήκης. Συνοπτική αναγραφή", Αθήνα 1991.
- Βάρδα, Χρ. "Τα Αρχεία της Γενναδείου Βιβλιοθήκης", Περιοδ. Μνήμων (12), Αθήνα 1989, σ. 217-224.
- Βαρών, Ο. "Αρχείο της ΕΤ-1 για την Εθνική Αντίσταση", Περιοδ. Μνήμων (12), Αθήνα 1989, σ. 226-228.
- Βαρών, Ο. "Αρχείο Κατοχής του Νίκου Βλασσόπουλου", περιοδ. Μνήμων (13), Αθήνα 1991, σ. 358-367.
- Βασδραβέλλης, Ι. "Διαπιστώσεις εις τα Αρχεία της Βιέννης", Περιοδ. Μακεδονικά, 8 (1968), σ. 407-410.
- Βασδραβέλλης, Ι. "Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας. Α' Αρχείον Θεσσαλονίκης (1695-1912)", Θεσσαλονίκη 1952.
- Βασδραβέλλης, Ι. "Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας. Β' Αρχείον Βερροίας, Ναούσης (1598-1886)", Θεσσαλονίκη 1954.

- Βασδραβέλλης, Ι. "Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας. Γ' Αρχείον Μονής Βλαττάδων (1466-1839)", Θεσσαλονίκη 1955.
- Βασδραβέλλης, Ι. "Αρχείον Ιεροδικείου Θεσσαλονίκης", Περιοδ. Μακεδονικά, 2 (1941-1952).
- Bautier, R-H. "Τα Αρχεία", Στο έργο της Encyclopedie de la Pleiade, Ιστορία και μέθοδοι της, τομ. Γ., σ.213-274, Αθήνα 1987.
- Βέη, Μ. Ν. "Αναζήτησις του Αρχείου Καλλαρά", Αθήνα 1968.
- Βέης, Ν. "Εκθεσις ιστοριοδικίων και παλαιογραφικών ερευνών εν Ζακύνθω", Περιοδ. Παναθήναια, 1907, τ.7., σ.158-162.
- Βισβίτζης, Ι. "Δικαστικά αποφάσεις του 17ου αιώνας εκ της νήσου Μυκόνου", Επετηρίς Αρχείου Ιστορ. Ελλην. Δικαίου, 1957, τ.7., σ.20-154.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Γενικά Αρχεία του Κράτους. Εκθεσις των πεπραγμένων απο της ιδρύσεως αυτών μέχρι τέλους του 1916", Αθήνα 1917. Αναδ. ΓΑΚ, τομ11.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Εκθεσις των εν τοις Γενικοίς Αρχείοις του Κράτους πεπραγμένων από του έτους 1917 μέχρι τέλους του έτους 1918", Αθήνα 1918. Αναδ. ΓΑΚ, τομ. 11.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας. Α' Αθηναϊκόν Αρχείον τομ Α', Αθήνα 1901.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας. Β' Αρχείον του Στρατηγού Ιωάννη Μακρυγιάννη, τ.1-2. Απομνημονεύματα του Στρατ. Ι. Μακρυγιάννη, τ. 2ος. Έγγραφα του στρατηγού Ι. Μακρυγιάννη. τ. 1ος. Αθήνα 1907.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας. Γ' Χιακόν Αρχείον, τ.1ος-5ος, Αθήνα 1911, 1924.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας. Δ' Νικολ. Κασομούλη. Ενθυμήματα στρατιωτικά, τ.1-3, Αθήνα 1940, 1941.
- Βλαχογιάννης, Ι. "Καραϊσκάκης. Βιογραφική αρχειακή μελέτη, Αθήνα χ.χ.
- Boeschoten, R. van "Το Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας του Άμστερνταμ", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τ.3 (τχ.6, Δεκ 1986), σ.447-451.
- Βούλγαρης, Ν. Τ. "Το Αρχαιοφυλακείον Κερκύρας", Περιοδ. Παρνασσός, τ. Δ. (1880), σ.745-762, 859-875
- Βουλή των Ελλήνων - Δ/ση Διοικητικού. Τμ. Μητρώου Βουλευτών "Μητρώο πληρεξουσίων, Γερουσιαστών και Βουλευτών, 1822-1935", Αθήνα 1986.
- Βουλή των Ελλήνων "Μητρώο Γερουσιαστών ετών 1929-1935 και βουλευτών από της Γ' Αναθεωρητικής Βουλής 1935 μέχρι της Ε' Αναθεωρητικής Βουλής 1974", Αθήνα 1977.
- Βρανούσης, Λ. Ι. "Αρχεία", Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια (συμπλήρωμα) τ. Α', σ.736-738.
- Γαβαλά, Κ. "Ιστορικό Αρχείο Σπάρτης", Περιοδ. Λακωνικά, τευχ.148, Μάιος-Ιούνιος 1990, σ.8-11.

- ΓΑΚ "Δημόσια Αρχεία-Αρχειακές Συλλογές (Ιουν.1989-Μαρτ.1990)", Βιβλιοθήκη των ΓΑΚ, Νο17, Αθήνα, Ιούλιος 1990.
- ΓΑΚ "Δημόσια Αρχεία-Αρχειακές Συλλογές (Απρ.-Σεπτ.1990)", Βιβλιοθήκη των ΓΑΚ, Νο18, Αθήνα Δεκ. 1990.
- ΓΑΚ "Επετηρίδα των Γενικών Αρχείων του Κράτους-1990. 1. Αρχειακά-Διοικητική Ιστορία, 2. Ευρετήρια αρχειακών συλλογών, 3. Έκθεση πεπραγμένων 1989", Βιβλιοθήκη των ΓΑΚ, Νο19, Αθήνα 1991.
- Γαρδίκια-Αλεξανδροπούλου, Κ. "Αρχείο Αλεξάνδρου Στ. Καραθεοδωρή. Κατάλογος και ευρετήρια". Αθήνα1981.
- ΓΕΝ Ιστορικό τμήμα "Αρχείον Γεωργίου Καραϊσκάκη 1826-27" Αθήνα 1924
- Γεννάδειος Βιβλιοθήκη "The New Griffin". Δελτία Νο1-3, Αθήνα 1991-92.
- Γεννάδειος Βιβλιοθήκη "Κατάλογος Αρχείων", Ιούνιος 1989.
- Γενάρης, Α. "Αρχεία και Βιβλιοθήκες", Περιοδ. Επιθεώρηση Τέχνης, Νο105, Αθήνα 1963, σ.334
- Γιάντσης, Κ. "Οθωμανικό κτηματολόγιο", Επετηρίδα των ΓΑΚ-1990, Αθήνα 1991, σ.69-72.
- Γριτσόπουλος, Τ. "Κατάλογος των εν τω Ιστορικό Αρχείο Σπάρτης χειρογράφων κωδικών και λοιπών εγγράφων" Περιοδ. Αθηνά, τευχ.56, σ.25-44.
- Γριτσόπουλος, Τ. "Το εν Βενετία Αρχείον Grimani καθ' όσον αφορά εις την Πελοπόννησον", Περιοδ. Πελοποννησιακά, Νο7 Αθήνα 1969-1970, σ.396-399
- Γριτσόπουλος, Τ. "Εκκλησιαστικά Αρχεία", Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τομ. Γ', σ.310-313.
- Courtier UNESCO "Ο ξανακερδισμένος χρόνος. Βιβλιοθήκες και Αρχεία" τευχ. Απριλίου 1985.
- Δαλέζιος, Ε. "Οθωμανικά Αρχεία", Οθωμανική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τομ. 3, Αθήνα 1963, σ. 313-314.
- Δασκαλάκης, Απ. "Αρχείον Τζωρτζάκη-Γρηγοράκη. Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα Μάνης (1810-1835), Αθήνα 1976.
- Δαφνής, Κ. "Αρχείον Ιωάννου Καποδίστρια", Κέρκυρα τομ. Α' 1976, τομ. Β' 1978, τομ. Γ' 1983.
- Δε Βιάζης, Σπ. "Ιστορικά ανάλεκτα Ζακύνθου. Θ'. Το Αρχαιοφυλακείον. ΙΖ'. Σύστασις του Αρχαιοφυλακείου", Νέος Αιών Ζακύνθου, έτος Α' 1871/2.
- Δεπάστας, Ν. "Αρχείο Αρχαίας Ελληνικής Πολεμολογίας", Περιοδ. Μνήμων Νο13, Αθήνα 1991, σ.358
- Δερτιλής, Γ. "Βρετανικά Αρχεία:Ερευνητικές πληροφορίες", 86η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 21/4/1988.
- Δερτιλής, Γ. "Οι Βρετανικές προξεν. εκθέσεις, πηγή ελληνικής και συγκριτικής ιστορίας, Περιοδ. Ιστορικά, τομ. Α' τευχ.2, Δεκ.1984, σ.402-412.

- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Τα ιστορικά έγγραφα του αγώνος του 1821 των Γενικών Αρχείων του Κράτους εις περιλήψεις και περικοπές. Κατάλογος Πρώτος, Αθήνα 1971, Κατάλογος Δεύτερος, Αθήνα 1972, Κατάλογος Τρίτος, Αθήνα 1973, Κατάλογος Τέτατος, Αθήνα 1974, Κατάλογος Πέμπτος, Αθήνα 1975, Κατάλογος Έκτος, Αθήνα 1976", Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης ΓΑΚ, Νο10, 11, 12, 13, 14β, 15β.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Τα Περιεχόμενα των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Αρχαικά-Κατάλογοι και Ευρετήρια των Συλλογών", Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης ΓΑΚ, Τόμοι Α'-Ε', Αθήνα 1972-76 .
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Ηπειρωτικών Αρχείων (Σειρά Α'). Η προσφορά της Ηπείρου εις τον Ελληνισμό", Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης των ΓΑΚ, Νο15β, Αθήνα 1976, σ.1976, σ.991-1223.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Εκθέσεις Αρχαιακής Υπηρεσίας και Κατάλογοι Περιεχομένων", Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης των ΓΑΚ, Νο16, Αθήνα 1977.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Κατάλογος της Αρχαιακής Συλλογής Μυκόνου", Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης των ΓΑΚ, Νο16, Αθήνα 1977 σ.90-128.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Το Αρχείον του Μακεδονομάχου Τσόντου Βάρδα", Περιοδ. Μακεδονικά, τομ.4, 1956, σ.449-469.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Αρχεία Λ. και Γ. Κουντουριώτη", Αθήνα 1967-69.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Αρχείον του διδασκάλου του Γένους Αθανασίου Π. Ψαλίδα", Άπαντα, Τομ.14, Αθήνα 1992, σ.7-173
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Αθηναϊκόν Αρχείον. Τόμος τμητικός επί τη 150ετηρίδι της Επαναστάσεως του 1821", Αθήνα 1971.
- Διαμάντης, Κ. Αθ. "Αρχεία Λ. και Γ. Κουντουριώτη", τόμοι Ζ', Η', Θ', και Ι', Αθήνα 1967-69.
- Δρακάκη, Λ. "Δημοτικά Αρχεία: Το παράδειγμα του Ιστορικού Αρχείου του Δήμου Πειραιώς", 90η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 16/6/1988.
- Δρακάκης, Α.- Κούνδουρος, Στ. "Αρχεία περί της συστάσεως και εξελίξεως των Δήμων και κοινοτήτων 1836-1939 και της διοικητικής διαρρέσεως του κράτους", τομ. Α'-Β', Αθήνα 1939-1940.
- Δρούλια, Λ. "Αρχειονομία. Σημειώσεις. Σχολή Βιβλιοθηκονομίας, ΧΕΝ Αθηνών χ.χ.
- Δρούλια, Λ.- Πολίτης, Α. - Σκλαβενίτης, Τ. "Καταγραφή εγγράφων, χειρογράφων, ενώσεων Ρόδου και Σύμης, Τετράδια Εργασίας Νο2, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα 1982
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Ιστορικό Αρχείον "Επιστολαί Ι.Γ. Ευνάρδου προς Γεωργ. Σταύρον, 1841-1843", Αθήνα 1923.
- Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία "Η φυσιογνωμία του αρχαιακού", Αθήνα 1991
- Ελληνική Αρχαιακή Εταιρεία "Αρχαιακά Νέα", Νο1-5, Αθήνα 1990-1992.
- Εταιρεία Μελέτης του Νέου Ελληνισμού "Σύγχρονα Αρχεία, φάκελοι και ιστορική έρευνα", παραρτ. Περιοδ. Μνήμων, Νο6, Αθήνα 1991.
- Εταιρεία Ελληνικού Λογοτεχνικού και Ιστορικού Αρχείου "Τα Νέα του ΕΛΙΑ", Τριμηνιαία περιοδ. έκδοση από το 1985.

- Ευαγγελιάτου-Νοταρά, Φλ. "Καταλογογράφησης του αρχείου Σπ. Λάμπρου", Επιστ. Επετηρίς Φιλοσοφ. Σχολής Παν/μιου Αθηνών, Νο25, Αθήνα 1974-77, σ.265-358.
- Ευαγγέλου, Π. "Συλλογή Ευαγγέλου Παρασκευά", Περιοδ. Μνήμων, Νο12, Αθήνα1989, σ.268.
- Ευαγγέλου, Π. "Πειραιϊκό Αρχείο", τόμοι Α'-Γ', Πειραιάς 1981-1986.
- Ζαβιτζιάνος, Κ.Π. "Αρχεία Εθνικών Ευεργετών, Μέρος Α'", τευχ. Α'-Στ', Αθήνα1929-1930.
- Ζακυθινός, Δ. "Κατάλογος της Συλλογής Περικλέους Ζερλέντη", Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, τομ.13 Αθήνα 1937, σ.230-304.
- Ζακυθινός, Δ. "Τα Ιστορικά και μοναστηριακά Αρχεία του Κράτους", Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών", Τομ.2, Αθήνα 1939, σ.505-526.
- Ζουρντού-Λεούση, Φ. "Ευρετήριο Αρχείο Κοινότητος 'Υδρας", Ιστορικό Αρχείο Υδρας, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Νο40, Αθήνα1991.
- Ζώης, Λ. Χ. "Το Αρχαιοφυλακείον Ζακύνθου", Ελληνική Επιθεώρησις", τεύχη 76-80, 82-85, Αθήνα1914.
- Ζώης, Λ. Χ. "Το Αρχαιοφυλακείον Ζακύνθου", Περιοδ. Αι Μούσαι (1892-93), Τομ.1. αρ.8, 9, 10. σ.102-106,135-139, 152-153.
- Ζώρας, Γ. "Έγγραφα του Αρχείου Βατικανού περί της Ελληνικής Επανάστασεως", Τομ. Α', έγγραφα των ετών 1820, 1826, Αθήνα 1979, Τομ.Β', έγγραφα των ετών 1827-1828, Αθήνα1986, Ακαδημία Αθηνών, Μνημεία Ελληνικής Ιστορίας, 6.
- Ζώρας, Γ. "Έγγραφα του Αρχείου Χάγης περί της Ελληνικής Επανάστασεως" Ακαδημία Αθηνών Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, 7.
- Gontimolo, G. "Οργάνωσις αρχείου. Οδηγός επιστημονικών και πρακτικών γνώσεων και κατευθύνσεων δια την οργάνωσιν συγχρόνων αρχείων. Αθήνα 1972.
- Gavrilovic, N. "Οι εκ Μακεδονίας Βλάχοι εις τα έγγραφα του Κρατικού Αρχείου Μπρασόβ", Δελτίον Γιουγκοσλαβικής Βιβλιογραφίας, ΙΜΧΑ Η' τευχ.1, Ιούλιος 1971, σ.35-83.
- Ηλιού, Φ. "Να μην καούν οι φακέλοι" Αυγή της Κυριακής 27.8.1989. "Υστερόγραφο για τους φακέλους", Αυγή της Κυριακής 10.9.1989.
- Ηλιού, Φ. "Τα Κομμουνιστικά Αρχεία και η ιστορική έρευνα, Αυγή, 16.2.1992.
- Θεμέλης, Ν. "Τα Ιστορικά Αρχεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου", Δελτίο Ελεγκτικού Συνεδρίου, τεύχη 4-5, Αθήνα 1982, σ.13-24.
- Θεοδώρου, Θ. "Το Αρχείο Νικήτα Μαράτου", Περιοδ. Μνήμων 13, Αθήνα 1991, σ.300-302.
- Θεοτόκης, Σπ. Μ. "Ιστορικά Κρητικά έγγραφα εκδιδόμενα εκ του Αρχείου της Βενετίας. Αποφάσεις Μείζονος Συμβουλίου Βενετίας, 1255-1669, τομ. Α' Αθήνα 1933.
τομ. Β' Θεσπίσματα της Βενετικής Γερουσίας 1281-1385, τευχ.1, Αθήνα 1936, τευχ.ΙΙ, 1937, Ακαδημία Αθηνών, Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας 2.

- Θεοτόκης, Σπ. Μ. "Το Αρχείον του Δουκός της Κρήτης", Ημερολόγιον Μεγάλης Ελλάδος, Αθήνα 1922, σ.395-403.
- Θεοτόκης, Σ. "Εισαγωγή εις την έρευναν των μνημείων της ιστορίας του Ελληνισμού και ιδία της Κρήτης εν τω Κρατικώ Αρχείω του Βενετικού Κράτους, Κέρκυρα 1926.
- Θεοτόκης, Σ. "Η Επτάνησος Πολιτεία απο τα αρχεία του Οθωμανικού Κράτους", Περιοδ. Νέα Εστία, ΚΣΤ' 1939, σ.1006-1007.
- Θεοτόκης, Σπ. Μ. "Αλληλογραφία Ι.Α. Καποδίστρια-Ι.Γ.Ευνάρδου, 1826-1831, Αθήνα 1929.
- Θεοφανίδου, Ι. "Ιστορικόν Αρχείον", τομ. Α'-Γ', Αθήνα χ.χ.
- Θωμόπουλος, Τ.Α. "Το Ιστορικόν Αρχείον Κυκλάδων", Αθήνα 1949.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Συνοπτικό Ευρετήριο Αρχείου Πρωτοδικείου Βόλου", Ερμάριο 1, Βόλος Μαρτ. 1990.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Συνοπτικό Ευρετήριο "Τσιτσιλιάνειου Νοσοκομείου Καλών Νερών", Ερμάριο 2, Βόλος Απρ. 1990
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Πιστοποιητικά Προσφυγικών Συλλόγων απο το Αρχείο Δήμου Παγασών, Αιτήσεις εγγραφών στα Δημοτολόγια", Ερμάριο 3, Βόλος Μάιος 1990.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Αλφαβητικό Ευρετήριο του Α' Αρχείου ΕΒΕ Βόλου", Ερμάριο 4, Βόλος Αυγ. 1990.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Συνοπτικός κατάλογος βιβλίων καταστίχων του Αρχείου Κ. Γκλαβάνη", Ερμάριο 5, Βόλος Σεπτ 1990.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Αρχείο Σανατορίου Καραμάνη", Ερμάριο 7, Βόλος Δεκ. 1990.
- Θεσσαλίας, Τοπικό Ιστορικό Αρχείο "Πληροφοριακό Δελτίο", Βόλος 1990.
- Ιστορικά "Οι φάκελοι", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τομ. 6 τευχ. 10, Ιουν. 1989, σ.199-203.
- Ιστορικό Αρχείο της Ελληνικής Νεολαίας "Ένα Ερευνητικό πρόγραμμα", Περιοδ. Τα Ιστορικά, Τομ. Α', τευχ.2, Δεκ.1984, σ.422-428.
- Καλλιατάκη, Κ. "Έρευνα εν τοις Αρχείοις του colonial Office προς εντόπισιν εκθέσεων του William Meyer. Παράρτημα. Το εν Colonial Office Αρχείον των Ιονίων Νήσων", Πρακτ. της Ακαδημίας Αθηνών, Νο47 Αθήνα 1972, σ365-380.
- Καλλινδέρης, Μ. "Τα λυτά έγγραφα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης", 1676-1808, Θεσσαλονίκη 1951.
- Καμπουρίδης, Κ. "Το Μόνιμο Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κοζάνης και το Οθωμανικό Αρχειακό Υλικό", Επετηρίδα ΓΑΚ 1990, Δημοσιεύματα Βιβλιοθήκης ΓΑΚ Νο19, Αθήνα 1991, σ.73-76.
- Καμπούρογλου, Γρ. "Ιστορικόν Αρχείον Διονυσίου Ρώμα", Τόμοι 1-2, Αθήνα 1901-1905.
- Καραγιάννης, Β. "Αρχείο Βαγγέλη Καραγιάννη", Περιοδ. Μνήμων, Νο12, Αθήνα 1989, σ.267-268.
- Καραπιδάκης, Ν. "Το αρχείο της Ερμούπολης", Περιοδ. Τα Ιστορικά, Αθήνα 1988, τευχ. 8, σ.193-196.

- Καραπιδάκης, Ν. "Οι εκκαθαρίσεις και οι επιλογές σύγχρονων Διοικητικών Αρχείων, Επετηρίδα ΓΑΚ-1990, Αθήνα 1991, σ.25-34
- Καραπιδάκης, Ν. "Εργαλεία έρευνας της Αρχαικής Υπηρεσίας", Επετηρίδα ΓΑΚ-1990, Αθήνα1991, σ.11-15.
- Καραπιδάκης, Ν. "Αρχεία και ιστορία των θεσμών. Κατάλογος θεμάτων για μια ιστορία της διοίκησης", περιόδ. Μνήμων, τομ.ΙΓ', Αθήνα1991, σ.298-300.
- Καραπιδάκης, Ν. "Τα κατάστιχα των αναγραφών του Αρχείου Εγχωρίου Διαχειρίσεως στο Ιστορικό Αρχείο Κερκύρας", Ανατ. Δελτίο Αναγν. Εταιρείας Κερκύρας 1982.
- Καραπιδάκης, Ν.- Κανομάχου, Μ. "Το Αρχείο της Εγχωρίου Διαχειρίσεως στο Ιστορικό Αρχείο Κερκύρας", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τ.3, τχ.6 Αθήνα 1986, σ.438-446.
- Καραπιδάκης, Ν. "Δημόσια Αρχεία -Αρχαικές Συλλογές (Ιαν.1989-Μαρτ.1990)", Δημοσιεύματα βιβλιοθήκης των ΓΑΚ Νο17, Αθήνα, Ιουλ.1990.
- Καραπιδάκης, Ν. "Δημόσια Αρχεία - Αρχαικές Συλλογές (Ιαν.1989-Μαρτ.1990)", Δημοσιεύματα βιβλιοθήκης των ΓΑΚ Νο18, Αθήνα, Δεκ.1990.
- Καραπιδάκης, Ν. "Δημόσια Αρχεία - Αρχαικές Συλλογές (Οκτ.1990-Μαρτ.1991)", Δημοσιεύματα βιβλιοθήκης των ΓΑΚ Νο20, Αθήνα, Ιουλ 1991.
- Κατζουρού, Ν. "Δάνεια επ' ενεχύρω χρεογράφων εξοφλημένα", Αθήνα 1988
- Κατσανίδης, Δ. "Αρχεία της Τράπεζας της Ανατολής. 1.Υποκατάστημα Θεσσαλονίκης - 2.Πρακτορείο Μοναστηρίου", Περιοδ. Μνήμων 13, Αθήνα 1991, σ.327-330.
- Κατσαρδή, Ο. "Αρχεία παροικιών Μερευρώπης και Αυστροουγγαρικά αρχεία", 87η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 28/4/1988.
- Κατσούρος, Α. "Ναξιακά δικαιοπρακτικά έγγραφα του 16ου αιώνα", Επετηρίς Μεσαιωνικού Αρχείου, τομ5., Αθήνα 1955, σ.47-91.
- Kenna, Μ.Ε. "Ένα φωτογραφικό Αρχείο από την Ανάφη: εικόνες απο την καθημερινή ζωή των πολιτικών εξορίστων", Περιοδ. Ίστωρ, 4, Αθήνα Απρ. 1992, σ.115-144.
- Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών ΚΒΕ/ΕΙΕ "Σύνοψη πεπραγμένων 1960-1980", Αθήνα 1980
- Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών ΚΒΕ/ΕΙΕ "Αρχείο Μικροταινιών", Αθήνα 1980
- Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο "Ο τελευταίος Ελληνισμός της Μ. Ασίας. Το έργο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών 1930-1973", Αθήνα 1974.
- Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών ΚΝΕ/ΕΙΕ "Εκθεση Εικοσαετίας 1960-1980", Αθήνα1980.
- Κιουσοπούλου, Τ. "Ο κατάλογος Πληρεξουσίων της εθνοσυνελεύσεως 1821-1832", Περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα1989, σ.265-266.
- Κοκκίνης, Σπ. "Βιβλιοθήκες και Αρχεία στην Ελλάδα. Συμβολή στη μελέτη της πνευματικής ιστορίας του Νέου Ελληνισμού", Αθήνα 1969, 1970.

- Κοκκίνης, Σπ. "Το Ιστορικό Αρχείο Ευβοίας", Εφημ. Κυμαϊκά Νέα". 15/5/1959.
- Κολυβά, Β. - Μερκούρη Χρ. "Η επισήμανση των ενεργών και ημιενεργών Αρχείων", Επετηρίδα ΓΑΚ 1990, Αθήνα 1991, σ.16-24.
- Κολυβά-Καραλέκα, Μ. "Το Ιστορικό Αρχείο Ζακύνθου. Προβληματική για την αποκατάσταση και ανασύσταση του Αρχαιοφυλακείου", Περιοδ. Περίπλους, τχ.11, Φθινόπωρο 1986, σ.134-139.
- Κολυβά-Καραλέκα, Μ. "Σχεδιάγραμμα-Οδηγός των Γενικών Αρχείων του Κράτους", Αθήνα 1991.
- Κολυβά-Καραλέκα, Μ. "Κατάλογος Ιστορικού Αρχείου Ζακύνθου-Α', Περιοδ. Μνήμων, 8, Αθήνα 1985, σ.17-76.
- Κομμουνιστικό κόμμα Ελλάδος "Επίσημα Κείμενα", Τόμος 1-6 (1918-1949), Αθήνα 1974-1987.
- ΚΚΕ εσωτ. "Αρχείο παράνομου αντιστασιακού Τύπου 1967-1974", Αθήνα 1975.
- Κονόμος, Ν.Τ. "Το Αρχείο της Βιβλιοθήκης της Βουλής", Εφημ. Καθημερινή, 25/8/1966, σ.5-6.
- Κορδούλη, Αικ. "Το Αρχείο του Ορφανοτροφείου Αιγίνης της ΕΒΕ", Πρακτ. Β' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών, τομ. Γ' Αθήνα
- Κοτζιούλα, Γ. "Αρχείο Λαϊκής Σκηνης. Διαταγές-αλληλογραφία-Δημοσιεύματα", Περιοδ. Θέατρο, τευχ. 53/54 (Σεπτ.-Δεκ.1976), σ.49-56.
- Κουγέας, Σ. "Το Ηπειρωτικών Αρχείων Σταύρου Ιωάννη", Περιοδ. Ηπειρωτικά Χρονικά, έτος 14, Ιωάννινα 1939, σ1-333.
- Κουγέας, Β. "Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας", Περιοδ. ΕΤΕ Εμείς, τχ.14, Δεκ. 1987, σ.12-13.
- Κουκουλές, Γ.Φ. "Για μια ιστορία του Ελληνικού Συνδικαλιστικού Κινήματος. Εισαγωγή στην παιδαγωγική της ιστορικής έρευνας", Αθήνα χ.χ., σ.32-95.
- Κουμαριανού, Αικ.-Αγγελάτος, Δ. "Αρχείο Κοδρικά-Κατάλογος", Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 10.
- Κουρίλας, Ευλόγιος "Τα αγορευτικά αρχεία και ο κατάλογος του Πορφυρίου Ουσπένσιν", Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, 7, Αθήνα 1930, σ.180-222, 8, 1931, σ.66-109.
- Κουρμούλης, Γ. "Ιστορικά έγγραφα εκ του Αρχείου Εμμ. Αντωνιάδου", Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών 1, 1938, σ.392-416.
- Κουρτούμη, Τρ. "Αρχείο Γενικής Διοικήσεως Βορείου Ελλάδος", Περιοδ. Μνήμων, 13 Αθήνα 1991, σ.342-345.
- Κουτελάκης, Χ.Μ. "Ιστορικό Αρχείο νήσου Τήλου", Αθήνα 1979.
- Κράους, Α.- Βανδώρος, Β. "Το αρχείο της ΓΣΕΕ", Επετηρίδα των ΓΑΚ, 1990, Αθήνα 1991, σ.52-54.
- Κράους, Α. "Κοινωνικά Αρχεία. Ιστορία και Συγκυρία", Επετηρίδα των ΓΑΚ 1990, Αθήνα 1991, σ.49-51.
- Κράους, Α. "Η μνήμη του αύριο. Καινοτομίες και φιλόδοξες προοπτικές στο 11ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων", Εφημ. Το Βήμα, 2/10/1988.

- Κράους, Α. "Το 10ο Διεθνές Συνέδριο Αρχείων", Βιβλιοθήκες και Πληροφόρηση, τριμ. έκδοση της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων, τομ. 1ος, τχ.2/Σεπτ.-Νοεμ. 1984, σ.13.
- Κρεμμυδάς, Β. "Αρχείο Χατζηπαναγιώτη", τομ. Α' Χατζηπαναγιώτης-Πολίτης, Αθήνα 1973.
- Κυριακού, Κ. "Το Αρχείο των Τεχνικών Υπηρεσιών του ΥΠΕΠΘ. Υποθέσεις και διαπιστώσεις από την καταγραφή του υλικού", Επετηρίδα των ΓΑΚ 1990, Αθήνα 1991, σ.43-48.
- Κωνσταντίνου, Ι. "Το χειρόγραφο, το βιβλίο, τα Ιστορικά Αρχεία. Τεχνολογία υλικών, πρόληψη φθορών, συντήρηση, Αθήνα 1988.
- Κώνστας, Κ. Σ. "Ιστορικά έγγραφα του Αγώνος εκ της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος, μέρος πρώτον 1822-1825, Αθήνα 1973.
- Κώνστας, Κ. Σ. "Αρχειακά του Νεοχωρίτικου εικοσιένα 1821-1831, Αθήνα 1971.
- Λαζαρίδης, Κ. Π. "Ανέκδοτα ιστορικά έγγραφα από το Βορειοηπειρωτικό αγώνα του 1914, Αρχείο Γεωργίου Γεωργουλάκη", Ίδρυμα Βορειοηπειρωτικών Ερευνών, 2, Ιωάννινα 1977, σ.103.
- Λάιος, Γ. "Ερευνα εν τοις Αρχείοις της Βιέννης και του Μονάχου προς μικροφωτογράφισιν εγγράφων αφορώντων εις την Νεωτέραν Ελληνικὴν Ιστορίαν", Πρακτ. της Ακαδ. Αθην. 39 1964, σ. 554-579. 40 1965, σ. 660-669, 41 1966, σ. 653-692.
- Λάιος, Γ. "Ανέκδοτες επιστολές και έγγραφα του 1821. Ιστορικά δοκουμεντα από τα Αυστριακά Αρχεία", Αθήνα 1958.
- Λάμπρος, Σπ. "Έλεγχος ιστορικών εγγράφων περί διαφόρων ελληνικών χωρών εν τω Δημόσιω Αρχείω της Βενετίας", Περιοδ. Νέος Ελληνομνήμων, 11 1914, σ.449-464.
- Λάμπρος, Σπ. "Ανάγκη ιδρύσεως κεντρικού ελληνικού ιστορικού Αρχείου", Περιοδ. Νέος Ελληνομνήμων, ΙΑ' 1914, σ.141-148.
- Λάμπρος, Σπ. "Εκθεσις περί του Αρχείου και της Βιβλιοθήκης", Πρακτικά Ιστορ. και Εθνολογικής Εταιρείας 1901-1902, Αθήνα 1903, σ.11-20.
- Λάμπρος, Σπ. "Εκθεσις του εφόρου του Αρχείου", ΔΙΕΕΕ, 1896, τομ.5, σ.395-410.
- Λάμπρος, Χ.Κ. "Αρχείον", Εγκυκλοπαίδεια Οικονομ. Επιστημών Πάμισσος, Αθήνα 1973, τομ. 2ος, σ.82-86.
- Λάππα-Ζιζήκα, Ε. - Ρίζου-Κουρουπού, Μ. "Κατάλογος Ελληνικών χειρογράφων του Μουσείου Μπενάκη (10ος-16ος αι.)", Αθήνα Μουσείο Μπενάκη-CNRS, 1991
- Λάππας, Κ. - Σταμούλη, Ρ. "Κων/νος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων", Αλληλογραφία, Τομ. Α', 1802-1817, Αθήνα 1989.
- Λιάκος, Α. "Αρχεία Κοινωνικής Ιστορίας. Γενεύη και Άμστερνταμ", Περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα 1989, σ.228-229.
- Λιάτα, Ευτ. Δ. "Γενικό Ευρετήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζης", Αθήνα 1980.
- Λιάτα, Ευτ. Δ. "Προβλήματα και γενικές αρχές ταξινόμησης του ΙΑΕΤΕ", Αθήνα 1983.

- Λιγνός, Α. "Αρχείον της κοινότητος Ύδρας (1778-1832)", τόμοι 1-16, Πειραιάς 1921-1932.
- Λιγνός, Α. "Αρχεία Λαζάρου και Γεωργίου Κουντουριώτου", τόμοι 1-5, Πειραιάς 1920-1927.
- Limona, D. "Μερικά ελληνικά έγγραφα ευρισκόμενα εις τα Αρχεία του Βουκουρεστίου", Περιοδ. Μακεδονικά, 11 1971, σ.294-305.
- Λόντος, Α. "Ιστορικό Αρχείον του στρατηγού Ανδρέου Λόντου (1789-1847) εκδιδόμενον υπό της οικογενείας Λόντου", τόμος Α' (1789-1823), Αθήνα 1914. Τόμος Β', 1824, Αθήνα 1916.
- Λούκος, Χρ - Βαρθολομαίου, Βγ. "Ευρετήριο των επιστολών του Ι. Καποδίστρια", περιοδ. Μνήμων 6, (1976-77), σ.131-211.
- Λούκος, Χρ. - Πολέμη, Π. "Οδηγός Δημοτικού Αρχείου Ερμούπολης 1821-1949, Αθήνα 1987.
- Λούκου, Α. "Ελληνικά Αρχεία. Τα περιεχόμενα 100 αρχειακών συλλογών", Αθήνα 1988.
- Λούλος, Κ. "Γερμανικά Αρχεία: Το πολιτικό αρχείο του υπουργείου Εξωτερικών της Γερμανίας", 87η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 28/4/1988.
- Λυκούρη-Λαζάρου, Ε. "Τα Αρχεία στο Νεοελληνικό Κράτος έως την ίδρυση των Γενικών Αρχείων (1821-1914)", Αθήνα 1991.
- Λυκούρη-Λαζάρου, Ε. "Αρχειονομία. Περιληπτική απόδοση των παραδόσεων", ΚΑΤΕ Αθηνών ΑΣΣΕ-Τμ. Βιβλιοθηκονομίας, Αθήνα 1981.
- Μακεδονικού Αγώνος Αρχείον Πηνελόπης Δέλτα. τομ 1-3, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, ΙΜΧΑ Θεσσαλονίκη 1960.
- Μαλτέζου, Χ. "Το Ανδεγαυικό αρχείο της Νεαπόλεως και το ιστορικό αρχείο της Ζακύνθου", Πρακτ. Δ' Πανιον. Συνεδρίου, τομ 1 Κέρκυρα 1980, σ.243-255.
- Μαλτέζου, Χ. "Η σημασία του Ιστορικού Αρχείου Κυθήρων για την ιστορία της Κρήτης στη διάρκεια της Βενετοκρατίας", Πρακτ. Δ' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο, τομ.2, Αθήνα 1981, σ. 180-189.
- Μαλτέζου, Χ. "Το νοταριακό αρχείο Κυθήρων", Δελτίο Ιονίου Ακαδημίας Α' 1977, σ.15-84.
- Μαμούκας, Α Σ. "Το κατά την Αναγέννησιν της Ελλάδος", τομ Α'-ΙΑ', Πειραιάς 1839, Αθήνα 1852.
- Μαμώνη, Κ. "Το Αρχείο του μικρασιατικού συλλόγου Ανατολή", Περιοδ. Μνημοσύνη, τομ. 7 (1978-1979), σ.123-150.
- Μανίκης, Αντ. "Η ενδιαφέρουσα περιπέτεια των ιστορικών εγγράφων Ύδρας", το Μέλλον της Ύδρας, τ.15, σ.9-11.
- Μανούσακας, Μ. Ι. "Εκθεσις περί των εν Κεφαλληνία και Ζακύνθω βιβλιοθηκών και αρχείων μετά τους σεισμούς του 1953", Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, ΙΑ' 1956, σ.43-58.

- Μανούσακας, Μ. Ι. "Το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας. Στα τελευταία 16 χρόνια της ομαλής λειτουργίας 1966-1982, Περιοδ. Τα Ιστορικά, τομ. 5, τχ. 8, Ιουν. 1988, σ.137-163.
- Μανούσακας, Σπ. "Αρχείο Σπύρου Μανούσακα", Περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα 1989, σ.268.
- Μαργαρίτης, Γ. "Αρχεία διευθύνσεως Εσωτερικών της Νομαρχίας Ιωαννίνων", Περιοδ. Μνήμων, 12, 1989, σ.225-226.
- Μαρούλης, Α. Π. "Ναζιακά έγγραφα 1723-1833, επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδ. Μελετών, τ.4 1964, σ.401-438.
- Ματθαίου, Σ. "Αρχειακή πολιτική και ιστορική έρευνα", Περιοδ. Μνήμων, 12 Αθήνα 1989, σ.212-216, Περιοδ. Σύγχρονα Θέματα (35-36-37), Δεκ.1988, σ.137-139.
- Μακρής, Ν. Γ. "Ιστορικών Αρχείων Κάσσου", τόμοι Α'-Γ', Αθήνα 1937-38.
- Μαυρόπουλος, Χ. "Τουρκικά έγγραφα αφορώντα την ιστορία της Χίου", Αθήνα 1920.
- Μαχαριτίδου, Ε. "Τα Αρχεία της Νομαρχίας Ξάνθης", Περιοδ. Μνήμων, 13, Αθήνα 1991, σ.309.
- Μεγάλη Σοβιετική εγκυκλοπαίδεια "Αρχεία", Ελλην. έκδοση τομ. 4ος, Αθήνα 1978, σ.5-9.
- Μελετόπουλος, Ι. Α. "Η Φιλική Εταιρεία. Αρχείο Π. Σέκερη", Αθήνα 1967.
- Μελετόπουλος, Ι. Α. "Κατάλογος Ιστορικού Αρχείου δωρηθέντος εις τον Δήμον Πειραιώς, Πειραιάς 1959.
- Μέρτζιος, Κ. Δ. "Προσθήκη εις το εν Βενετία Ηπειρωτικών Αρχείων", Περιοδ. Ηπειρωτικά Χρονικά, έτος 12, Ιωάννινα 1937, σ.170-174.
- Μέρτζιος, Κ. Δ. "Η Άρτα εις τα Αρχεία της Βενετίας 1697-1787", Περιοδ.....4, 1974-75, σσ.217-223, 388-402.
- Μεταλληνός, Γ. Δ. - Μεταλληνού, Β. Γ. "Αρχείον της θεολογικής σχολής της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας-Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης, Αθήνα 1985.
- Μητροφάνης, Γ. Ν. "Η συγκρότηση ενός συστήματος πληροφόρησης για την έρευνα: Τιμές μισθοί και ημερομίσθια στην Ελλάδα, 1832-1912", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τομ 2 (τχ.3, Μάιος 1985), σ.216-222.
- Μιχαηλάρης, Π. "Οκτώ αβιβλιογράφητα φυλλάδια από τοι Δημοτικό Αρχείο Ναυπλίου (1836-1863)", Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ/ΕΙΕ 10.
- Μίρκος, Β. "Τεχνικές, προγραμματισμός, δομημένη γλώσσα Gobel I: Ιεραρχικός προγραμματισμός. Τμηματικός προγραμματισμός. Πίνακες-οργάνωση αρχείων, Αθήνα 1980.
- Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης. Ιστορικό και Παλαιολογικό Αρχείο Μικροφωτογραφίες χειρογράφων και αρχείων Α'-Γ'. Δελτίο του Ιστορικού και Παλαιολογικού Αρχείου Δ' 1984-1987, Ε' 1988-1991, Αθήνα 1978-1983, 1988, 1992.
- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Το Ιστορικό Αρχείο της Κεφαλονιάς πηγή για την αποκατάσταση της πολεοδομίας και της αρχιτεκτονικής των οικισμών του νησιού", Πρακτικά Δ' Πανιον. Συνεδρ. τομ. Α' Κέρκυρα 1980, σ. 264-273.

- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Η συλλογή των Βενετικών δουκικών γραμμάτων του Ιστορικού Αρχείου Κέρκυρας", Σύμμεικτα, 4 (1981), σ. 117-199, ΚΒΕ/ΕΙΕ
- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλληνίας. Εργασία ταξινόμησης και αρχειοθέτησης", Σύμμεικτα, 2, 1970, σ.459-501.
- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλληνίας. Εργασία ταξινόμησης και αρχειοθέτησης κατά τα έτη 1971-1976", Περιοδ. Κεφαλληνιακά Χρονικά, 2 1977, σ.319-345.
- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Το Ιστορικό Αρχείο Κεφαλονιάς", περιοδ. Η Κεφαλονίτικη Πρόοδος, 5, 1976, τχ.49-50, σ.17-21.
- Μοσχονάς, Ν. Γ. "Αρχιτεκτονικά σχέδια του 19ου αιώνα στο Ιστορικό Αρχείο Κεφαλονιάς", Περιοδ. Ζυγός, τευχ. 36 (Ιουλ.-Αυγ. 1979), σ.72-77.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Κεφαλληνιακά Αρχεία", 90η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 16/6/1988.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλονιάς. Διαθήκες 1801-1910, τόμος 1, Α-Λ, Αθήνα 1989.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλονιάς. Το Ληξιαρχικό Αρχείο", Αθήνα 1988.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Το εκκλησιαστικό Αρχείο Κεφαλονιάς", Αθήνα 1984.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Το Αρχείο του Ηλία Τσιτσελή", Πρακτ. Δ' Πανιον. Συνεδρίου 1978, τομ. Α' Κερκυραϊκά Χρονικά τομ XXIII, Κέρκυρα 1980, σ.280-292.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Τοπικό Ιστορικό Αρχείο Κεφαλονιάς, Έκθεση Πεπραγμένων 1975-1976 με συνοπτική εξιστόρηση της ιδρύσεως του Αρχείου, Αργοστόλι 1976.
- Μοσχόπουλος, Γ. "Συμπληρωματικός κατάλογος του Νοταριακού Αρχείου Κεφαλληνίας", Επετηρίδα του ΓΑΚ 1990, Δημοσιεύματα της Βιβλιοθήκης των ΓΑΚ, Νο19, Αθήνα 1991, σ.139-151.
- Μόσχου-Τσιώμη, Λ. "Το Εθνικό Αρχείο Μνημείων και η αυτοματοποίηση του", Περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα 1989, σ.230-232.
- Μοτσενίτζος, Σπ. Γ. "Μελέτη για ένα ιστορικό αρχείο Νεοελληνικής μουσικής", Αθήνα 1967.
- Μουλλάς, Π. "Το Αρχείο του Λ.Σ. Βροκίνη στο Νεοελληνικό Ινστιτούτο της Σορβόννης", Περιοδ. Κερκυραϊκά Χρονικά, 17, 1973, σ.201-212.
- Μπαλάνος, Δ.Σ. "Αρχείον Κων/νου και Σοφοκλέους Οικονόμου", Πρακτ. Ακαδ. Αθηνών, τομ. 23, 1948, σ.405-417.
- Μπαλτά, Ευαγγ. "Οθωμανική Αρχεία στην Ελλάδα. προοπτικές έρευνας", Περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα 1989, σ.241-252.
- Μπαλτά, Ευαγγ. " Τα Τουρκικά αρχεία στην Ελλάδα και οι προοπτικές μιάς νέας ιστοριογραφίας", 88η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 19/5/1988.
- Μπαλτά, Ευαγγ. "Τουρκικά αρχεία στην Ελλάδα", περιοδ. Σύγχρονα Θέματα, 35-36-37, Δεκ.1988, σ.140-143.
- Μπαφούνη, Ευαγγ. "Ιστορικό Αρχείο Δήμου Πειραιά", περιοδ. Μνήμων, 12, Αθήνα 1989, σ. 239-240.

- Μπενβενίστε, Ρ. "Δίκαιο, δικαστικά αρχεία και κοινωνική ιστορία", Περιοδ. Μνήμων, 11, Αθήνα 1987, σ. 208-218.
- Μπόνης, Κ. Γ. "Αρχείου Σύμμεικτα. Τακτοποίησης και μελέτη του Αρχείου των οίκων Τυπάλδων-Ιακωβάτων εν Ληξουριώ της νήσου Κεφαλληνίας", Αθήνα 1970
- Μπουμπουλίδης, Φ. "Τα λυτά έγγραφα βιβλιοθήκης Σπ. Λοβέρδου", Αθήνα 1961.
- Μπουμπουλίδης, Φ. "Το εν τη βιβλιοθήκη Σπ. Λοβέρδου αρχείον Παν. Χιώτου", Περιοδ. Παρνασσός, τομ. Β' 1960, σ. 525.
- Μπουμπουλίδης, Φ. "Ειδήσεις και κρίσεις περί του αγώνος 1821-1824 εκ του Αρχείου Δ. Ποστολάκα", Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας, τομ. 2, 1958, σ. 16-18.
- Μπουσχότεν, Ρ. Β. "Κέντρα τεκμηρίωσης και έρευνας της κοινωνικής ιστορίας. Ορισμένες σκέψεις για τη δημιουργία τους στην Ελλάδα", περιοδ. Σύγχρονα Θέματα, 35-36-37, Δεκ 1988, σ. 144-146.
- Νικηφόρου-Testone, Α. "Ιστορικό Αρχείο Κέρκυρας. Αρχείο Εκτελεστικής Αστυνομίας (1818-1866). Συνοπτικό Ευρετήριο. Κέρκυρα 1991.
- Νικοκάβουρα, Α. "Το αρχείο του Ανδρέα Μουστοξύδη", Πρακτ. Γ' Πανιον. Συνεδρίου 23-29/9/1965, Αθήνα 1967.
- Νικολαΐδου, Ε.Ι. "Το αρχείο Ιωάννου Λάπα και Αντιγόνης Τζαβέλλα (1912-1913) και η απελευθέρωση των Ιωαννίνων", Ιωάννινα 1975.
- Νοταράς, Γ. "Το Ιστορικό Αρχείο ΕΤΕ. Δέκα χρόνια λειτουργίας", Περιοδ. Εμείς ΕΤΕ, τχ.14, Δεκ. 1987, σ.15-23.
- Νόταρης, Ι. Σ. "Αρχείον Στεφάνου Ν. Δραγούμη. Ανέκδοτα έγγραφα για την Επανάσταση 1878 στη Μακεδονία", ΙΜΧΑ Θεσσαλονίκη 1966.
- Ξηραδάκη, Κ. "Απο τα Αρχεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Παρθεναγωγεία και δασκάλεις του υπόδουλου Ελληνισμού", τόμοι Α'-Β', Αθήνα 1972/73.
- Οικονόμου, Δ. "Αρχείον του Στρατηγού Κώστα Μπότσαρη", Περιοδ. Νέα Επιθεώρησις, Αθήνα 1934.
- Ορλάνδος, Κ. "Αρχείον των Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος", Τομ. Α'-Γ' Αθήνα 1935-37, Τομ. Δ'-Ε', Αθήνα 1938-40.
- Πάγκαλος, Θ. Θ. "Αρχείον Θεοδώρου Παγκάλου", τομ. Α'-Β', Αθήνα 1973-1974
- Παναγιωτόπουλος, Β. "Πίνακες Αρχείου Α. Λουριώτη", Αθήνα 1963.
- Παντελάκης, Ν. "Το Ιστορικό Αρχείο της ΕΤΕ", Εφημ. Τραπεζιτική ΣΥΕΤΕ, τχ. 489, Αθήνα 1987.
- Παντελάκης, Ν. "Αρχεία επιχειρήσεων και Ιστορία επιχειρήσεων", Αθήνα 1990.
- Παπαγεωργίου, Σπ. "Αρχείον των παρανόμων εγγράφων του Κυπριακού αγώνος 1955-1959", Αθήνα 1961.
- Παπαγεωργίου, Σπ. "Το ελληνικό Κράτος, 1821-1909. Οδηγός αρχειακών πηγών της Νεοελληνικής Ιστορίας", Αθήνα 1988.
- Παπαγεωργίου, Σπ. "Το αρχείο Γιαννάκη Ράγκου", Αθήνα

- Παπαδάκης, Ν. Ι. "Ιστορικά Αρχεία Κρήτης (1204-1615)", ΔΙΕΕΕ, τομ. 8, Αθήνα 1922, σ.333-368.
- Παπαδάκης, Ν. Ι. "Το έργο του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης 1920-1930", Χανιά 1933.
- Παπαδημητρίου-Γεωργάκη, Δ. "Αρχειονομία. Περίληψη παραδόσεων", ΚΑΤΕΕ Αθηνών, ΑΣΣΕ Τμ. Βιβλιοθηκονομίας, Αθήνα 1982/83.
- Παπαδημητρίου, Δ. "Αρχείο της Πολιτικής Επιτροπής Εθνικής Απελευθέρωσης ΠΕΕΑ. Πρακτικά Συνεδριάσεων, Αθήνα 1990.
- Παπαδόπουλος, Στεφ. "Ελληνικά έγγραφα απο το ιστορικό αρχείο της Ραγούζας", Περιοδ. Μακεδονικά, 17, 1977, σ.298-314.
- Παπαδοπούλου, Κ - Καλαντζάς, Γ. "Τα Αρχεία της Αυτόνομης Υπηρεσίας Επισιτισμού Μακεδονίας ΑΥΕΜ", περιοδ. Μνήμων, 13, Αθήνα 1991, σ. 330-334.
- Παπαδοπούλου, Κ - Καλαντζάς, Γ. "Αρχείο Υπηρεσίας Εφοδιασμού-Διανομών ΑΥΕΔ. 1945-1948", Περιοδ. Μνήμων, 13, 1991, σ.334-342.
- Παπάζογλου, Α. "Η Επτανησιακή Πολιτεία στα Αρχεία του Οθωμανικού Κράτους", Περιοδ. Νέα Εστία, ΚΕ' 1939, σ.806-8134, ΚΣΤ' 1939, σ.1138-1139.
- Παπαθανάση-Ματσιοπούλου, Κ. "Η απελευθέρωση της Δυτ. Θράκης από το αρχείο Χαρισίου Βαμβακά", Αθήνα 1975.
- Παπαθεοδώρου, Α. "Αρχείο Αθαν. Τσεκούρα της Επιμελητείας Ιωαννίνων της Αυτονομού Ηπείρου, 1914, Ιωάννινα 1985.
- Παπαγόγκος, Κ. "Αρχείο Πέρσου. Κατοχικά ντοκουμέντα του Δ.Ε.Σ Πελοποννήσου", Αθήνα 1977.
- Παπακόστας, Α.Ν. "Το εθνικό αρχείο Γιάννη Βλαχογιάννη", Περιοδ. Νέα Εστία, 515, 1948, σ.92-96.
- Παπανικολάου-Κρίστενσεν, Α. "Μαρτυρίες για την Ελλάδα σε αρχεία της Δανίας, 19ος αι.", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τομ. 5, τχ. 8, Ιουν. 1988, σ.172-180.
- Παπανικολάου, Χρ. Γ. "Εις τα νησιά του Ιονίου Πελάγους. Εντυπώσεις απο την Ζάκυνθον. Ένας θησαυρός ανεκτίμητος: Το Αρχαιοφυλακείον της", Ημερήσιος Τύπος, 8/5/1929.
- Παπαχρυσοστόμου, Χρ. "Αρχείον πεσόντων. Κυπριακός Απελευθερωτικός Αγών 1955-1959", Λεθ-κωσία 1969.
- Παππά-Καραπιδάκη, Α. "Τα Οθωμανικά Αρχεία του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας", Επετηρίδα των ΓΑΚ-1990, Αθήνα 1991, σ.55-64.
- Παππά, Α. "Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας. Περιεχόμενα.", Περιοδ. Μνήμων, 13, Αθήνα 1991, σ.310-327.
- Παππάς, Στ. "Τα έγγραφα της Ελληνικής Επανάστασεως εις τα Αρχεία του Quai d'Orsay", Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, 7, Αθήνα 1932, σ.100-105.
- Πατρινέλης, Χ. Γ. "Αθως, Βιβλιοθήκαι-Αρχεία", Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια Α', 1962, σ.935-943.
- Πατρινέλης, Χ. Γ. "Αρχεία Ακαδημίας Αθηνών", Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια Γ', 1962, σ.308-309.

- Πειραιά, Δήμος "Κατάλογος Ιστορικού Αρχείου", Δημοτική Βιβλιοθήκη-Ιστορικό Αρχείο", Πειραιάς 1986.
- Πεντόγαλος, Γ. "Νεότερα διαφωτιστικά γύρω από τη λειτουργία του Αρχαιοφυλακείου της Κεφαλονιάς τον Οκτώβρη του 1798", Περιοδ. Κεφαλληνική Πρόοδος, 7, 1978, σ.123-125.
- Περεντίδης, Στ. "Φως στα αρχεία του Αγίου Ορους", Εφημ. Το Βήμα, 25/6/1989, σ.59.
- Πετράκος, Β. Χ. "Το Αρχείο της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας", Περιοδ. Μνήμων, 13, 1991, σ.341-358.
- Πετρόπουλος, Γ. Νοταριακαί Πράξεις Παζών διαφόρων νοταρίων των ετών 1658-1810", Νομική σχ. Παν. Αθηνών, Μνημεία Μεταβυζ. Δικαίου, 2, Αθήνα 1958.
- Πετρόπουλος, Γ. "Κώδιξ του νοταρίου Αθηνών Π. Πούλου 1823-1834", Νομική σχ. Παν. Αθηνών, Μνημεία Μεταβυζ. Δικαίου, 1, Αθήνα 1957.
- Πετρόπουλος, Γ. "Νομικά έγγραφα Σίφνου 1684-1835 εκ της συλλογής Γ. Μαριδάκη, μετά συμβολών εις την έρευναν του μεταβυζαντινού δικαίου", Ακαδημία Αθηνών, Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, 3, Αθήνα 1959.
- Πλαγιανάκου-Μπεκιάρη, Β. "Εκθεσις Δ/ντριας του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού περί της επιστημονικής αποστολής της στο Παρίσι προς αρχειοακήν έρευναν", Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, 58, Αθήνα 1983, σ.697-702.
- Πλαγιανάκου-Μπεκιάρη, Β. "Εγγραφα σχετικά με την νεωτέραν Ελληνικήν Ιστορίαν απο την αρχειοακήν Σειρά "Papiers d'Agents" του Quai d' Orsay", Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, τομ. 60ος, Αθήνα 1985, σ.444-484.
- Πλουμίδης, Γ.Σ. "Αρχεία", Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα, τομ.11ος, σ.255-257.
- Πλουμίδης, Γ.Σ. "Διάγραμμα των Αρχειακών πηγών της Νεοελληνικής ιστορίας", Αθήνα 1978.
- Πλουμίδης, Γ.Σ. "Ο ιστορικός, τα αρχεία, οι βιβλιοθήκες", Αθήνα 1978.
- Πολέμης, Δ. "Από τα απολεσθέντα αρχεία της Άνδρου", Περιοδ. Πέταλον, 1980, τομ.2, σ.76
- Πολέμης, Δ. "Το Αρχείον Ευάγγελου Δερτούζου", Περιοδ. Πέταλον, 1980, τομ.2, σ.162-190.
- Πολέμης, Δ. "Τα εν Άνδρω αρχεία", Περιοδ. Πέταλον, τομ. 3, 1982, σ.5-68.
- Πολίτης, Α. "Ο διπλός χρόνος των Αρχείων", Περιοδ. Μνήμων, τομ.12, Αθήνα 1989, σ.232-234.
- Πολίτης, Α. "Κατάλοιπα Fauriel και Brunet de Presle. Αναλυτικός κατάλογος. Προλεγόμενα Λ. Δρούλια", Αθήνα 1980.
- Πολίτης, Λ. "Κατάλογος χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος αριθ. 1857-2500", Πραγματεία Ακαδημίας Αθηνών, τομ. 54ος, Αθήνα 1991.
- Πολίτης, Λ. "Συνοπτική αναγραφή χειρογράφων ελληνικών συλλογών", Θεσσαλονίκη 1976.
- Πόρτολος, Δ. "Πολιτικά αρχεία του ΕΛΙΑ", 89η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 2/6/1988.

- Πρεβελάκης, Ε. "Τα βρετανικά κοινοβουλευτικά έγγραφα και η Νεώτερη Ελληνική Ιστορία 1801-1860, Θεσσαλονίκη 1960.
- Πρεβελάκης, Ε. "Η μικροφωτογραφησις εγγράφων του Foreign Office αφορώντων εις την Νεωτέραν Ελληνική Ιστορίαν", Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, 38, Αθήνα 1963, σ.714-730.
- Πρεβελάκης, Ε. "Το Αρχεῖον Ιωάννου Κωλέττη", Περιοδ. Ερανιστής, τομ.8, τχ.45-46, Ιουν.-Αυγ.1970, σ.81-90.
- Πρεβελάκης, Ε. "Το Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού", Αθήνα 1985.
- Πρωτοψάλτης, Ε. Γ. "Αρχεία του κράτους", Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια, χ.χ. τομ. Α', σ.431-432.
- Πρωτοψάλτης, Ε. Γ. "Προβλήματα των Ελληνικών Αρχείων", Εφημ. Καθημερινή της 2,3, και 6/10/1953.
- Πρωτοψάλτης, Ε. Γ. "Αρχείον Δημ. Ι. Θεμέλη", Δωδεκανησιακόν Αρχεῖον, 1, 1955, σ.1-9.
- Πρωτοψάλτης, Ε. Γ. "Αρχεία Λ. και Κ. Κουντουριώτου, τομ. Στ", Αθήνα 1966.
- Πρωτοψάλτης, Ε. Γ. "Ιστορικόν Αρχεῖον Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου", Ακαδημία Αθηνών, 1963-1986.
- Πυρομάγλου, Κ. "Ιστορικόν Αρχεῖον Εθνικής Αντιστάσεως", 2 τόμοι, Αθήνα
- Ρέγκου-Σγούρου, Ε. " Περιγραφή των χειρογράφων του ΚΝΕ του ΒΙΕ", Περιοδ. Ο Ερανιστής, 1, 1963, σ. 238-242.
- Ροδολάκης, Γ. Ε. "Ιστορικό Αρχεῖο Ὑδρας-Απογραφικό διάγραμμα", Τετράδια Εργασίας, 11, ΚΝΕ/ΕΙΕ, Αθήνα1987, σ.149-209.
- Πώτα, Μ. Σ. "Τα αρχεία του ΕΛΙΑ. Συνοπτική αναγραφή", ΕΛΙΑ, Αθήνα1990.
- Σαββίδης, Γ. Π. "Το αρχεῖο Κ.Π. Καβάφη. Μια πρώτη ενημερωτική έκθεση", Αθήνα 1964.
- Σακελλαρίου, Μ. Β. "ΤΑ Αγγλικά Κρατικά Αρχεία και η Νέα Ελληνική Ιστορία", Περιοδ. Ν. Εστία, τ.40, 1946, σ.654-656.
- Σακελλαρίου, Μ. Β. "Ιστορικόν Αρχεῖον Βέροιας", Περιοδ. Νέα Εστία, 34, 1943, σ. 901-903.
- Σακελλαρίου, Μ. Β. "Πηγές της νέας Ελληνικής Ιστορίας. Σύντομο κατατοπιστικό διάγραμμα.", Περιοδ. Νέα Εστία, 39, 1946, σ.339.
- Σακκελίων, Ι.-Σακκελίων Αικ. "Κατάλογος των χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης", Αθήνα 1892.
- Σαλαμάγκας, Δ. "Το Αρχεῖο Α. Φύλιου", Περιοδ. Ηπειρωτική Εστία, 2, 1953, σ.673-676.
- Σάρρος, Δ. "Κατάλογος των χειρογράφων του εν Κων/πόλει Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου", Επετηρίς Εταιρ. Βυζαντινών Σπουδών, 1932, τομ.9, σ.129-173.
- Σβολόπουλος, Κ. "1940-41. Ελληνικά Διπλωματικά έγγραφα", Υπουργεῖο Εξωτερικόν, Αθήνα 1980.
- Σβολόπουλος, Κ. "Το Αρχεῖον Ελευθερίου Βενιζέλου", Περιοδ. Νέα Εστία, τομ.95, 1974, σ.716-724.

- Σερεμέτης, Δ. "Πληροφορία περί Μακεδονίας εκ των Αμερικανικών Αρχείων", Θεσσαλονίκη 1974.
- Σερμπίνης, Θ. "Αρχείο", Υδρία, Μεγάλη Γενική Εγκυκλοπαίδεια, τομ.11ος, σ.88-89, Αθήνα 1980.
- Σιγάλας, Α. "Απο την πνευματικήν ζώην των ελληνικών κοινοτήτων της Μακεδονίας. Α' Αρχεία και βιβλιοθήκαι Δυτικής Μακεδονίας", Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παράρτημα Δ', τομ. Επετηρίδος Φιλοσοφικής Σχολής, Θεσσαλονίκη 1939.
- Σιγάλας, Α. "Ειδήσεις. Α' Αρχεία Μακεδονίας, Β' Δημοτικά και άλλα Βιβλιοθήκαι Δυτικής Μακεδονίας", Περιοδ. Μακεδονικά, 1, 1940, σ.612-621.
- Σιφωνίου-Καραπά, Α. - Τουρτόγλου, Μ.-Γρωιάνος, Σπ. "Το νοταριακόν αρχείον Κεφαλληνίας", Επετηρ. Κέντρου Ερευν. Ιστορ. Ελλην. Δικαίου Α.Α., τομ.16-17, 1969-70, σ.41-231.
- Σκλαβενίτης, Τρ. "Παν/μιο και Εκπαίδευση στο πρόγραμμα του Ιστορικού Αρχείου Ελληνικής Νεολαίας", Περιοδ. Τα Ιστορικά, τομ. 7, τχ.12-13, Ιαν.-Δεκ. 1990, σ.199-202.
- Σκλαβενίτης, Τρ.-Δρούλια, Ε.-Αυγουστάτου, Ο. "Αβιβλιογράφητα μονόφυλλα Αρχαιοφυλακείου Λευκάδας, 1805-1852", Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 10.
- Σκλαβενίτης, Τρ. "Ευρετήριο Δημοτικού Αρχείου Ναυπλίου 1828-1899, Αθήνα 1984.
- Σκλαβενίτης, Τρ. "Κατάλογος Μικροταινιοθήκης. Φωτογραφήσεις εγγράφων, καταστάσεων, χειρογράφων, εντύπων και προσωπογραφιών, 1960-1980", Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ,1, Αθήνα 1982.
- Σκλαβενίτης, Τρ. "Αβιβλιογράφητα μονόφυλλα 1825-1863, των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Συναγωγή πρώτη", Τετράδια Εργασίας 10, ΚΝΕ/ΕΙΕ.
- Σκολαρίκος, Κ. Α. "Εκθεσεις επιθεωρήσεως και τακτοποιήσεως του εν Λεβιδίω Αρχείου του Αλ. Παπαναστασίου", Τα περιεχόμενα των ΓΑΚ, Βιβλιοθήκη ΓΑΚ, 14α, Αθήνα 1975, σ.293-314.
- Σκολαρίκος, Κ. Α. "Αρχείον Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, Αθήνα 1975.
- Slot, Β. "Πηγές για τις Ολλανδο-Ελληνικές σχέσεις", Περιοδ. Μαντατοφόρος, Άμστερνταμ 1979, σ.26-47.
- Σμπύλης, Γ. "Αρχείο Δημητρίου Καλλέργη 1824-1867", Τετράδια Εργασίας, ΚΝΕ/ΕΙΕ, 6, Αθήνα 1983, σ.141-189.
- Σουράση-Λογοθέτη, Σ. "Το Ιστορικό Αρχείο Δωδεκανήσου", Δωδεκανησιακά Χρονικά, Αθήνα 1984, σ.218-237.
- Σπηλιωτάκης, Κ. Κ. "Το Αρχείον Μιχαήλ Ιατρού 1802-1893", Τετράδια Εργασίας ΚΝΕ/ΕΙΕ, 6, Αθήνα 1983, σ.7-138.
- Σπινθάκη, Μ. "Το Αρχείο του Υπουργείου Συντονισμού 1945-1968", Επετηρίδα των ΓΑΚ 1990, Βιβλιοθήκη ΓΑΚ 1991, Αθήνα 1991, σ.113-137.
- Σταυρίδης, Β. "Βιβλιοθήκαι και Αρχεία εν τω Οικουμενικό Πατριαρχείω", τομ. Θ. Μοσχονά, Αλεξάνδρεια 1967, σ.37-48.
- Σταυρίδης, Β. "Οικουμενικόν Πατριαρχείον: Βιβλιοθήκαι-Αρχεία", Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, Αθήνα 1966, τομ.ΣΤ', σ.843-849.

- Σταυρινίδης, Ν.Σ. "Μεταφράσεις Τουρκικών Ιστορικών εγγράφων αφορώντων εις την ιστορίαν της Κρήτης 1657-1765", τομ. 1-5, Ηράκλειον 1975 κ.ε.
- Στεργέλλη, Α. "Έγγραφα περί της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας εν τοις Αρχείοις του Βατικανού", Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών, 48, Αθήνα 1973-74, σ.276-286.
- Συνοδινός, Ζ. Χ. "Η τήρηση των Αρχείων της ΕΤΕ από της ιδρύσεως της μέχρι σήμερα", Αθήνα 1990.
- Σφυροέρας, Β. "Αρχείον Ψαρών 1821-1827" Ακαδημία Αθηνών, Μνημεία της ελληνικής Ιστορίας, 7, Αθήνα 1974.
- Ταρσούλη, Γ. "Ένα αρχείο από τα χρόνια της Επανάστασεως", Περιοδ. Μεσσηνιακά Γράμματα, Β', 1967, σ.491-507.
- Τριανταφύλλου, Κ.Ν. "Το Αρχείον των Βλαχοπαπαδόπουλων των πατρών 1720-1905", Εκδ. Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Πελοποννήσου, Πάτρα 1983,
- Τριανταφύλλου, Κ.Ν. "Η Βυζαντινή οικογένεια Χαιρέτη και το εν Πάτρας Αρχείον της", Πάτρα 1962.
- Τρίχα, Α. "Διπλωματία και πολιτική. αλληλογραφία Χ. Τρικούπη και Ιωάννου Γενναδίου 1863-1894", Αθήνα 1991.
- Τσελίκα, Β. "Τα αρχεία του Μπενάκειου Μουσείου", 89η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 2/6/1988.
- Τσελίκας, Α. "Μικροφωτογραφικά Αρχεία στο Ιστορικό και Παλαιογραφικό Αρχείο του ΜΙΕΤ", 90η Συνάντηση ερευνητών του ΙΑΕΤΕ, 16/6/1988.
- Τσιρπαυλής, Ζ.Χ. "Ανέκδοτα έγγραφα εκ των αρχείων του Βατικανού 1625-1667", Λευκωσία 1973.
- Τσιρπανλής, Ζ. "Το Αρχείο των Ιωαννιτών Ιπποτών και η σημασία του για τη νεώτερη ιστορία της Δωδεκανήσου" Περιοδ. Τέχνη, τομ.2, τευχ.1, Ρόδος Μαρτ.1971, σ.24-31.
- Τσουδερού, Β. "Εμμανουήλ Ι. Τσουδερού. Ιστορικό Αρχείο 1941-1944", τόμοι Α-Ε, Αθήνα 1990.
- Τωμαδάκης, Ν. "Γενική κεφαλαιώδης καταγραφή των εν τω Ιστορικό Αρχείο Κρήτης αρχείων και αντικειμένων του Μουσείου", Χανιά 1933.
- Τωμαδάκης, Ν. "Εκθεσις του περί των κατά το έτος 1933 εργασιών του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης", Χανιά 1934.
- Τωμαδάκης, Ν. "Εκθεσις περί Αρχείων Κέρκυρας 1948", ΔΙΕΕ, 11, 1956, σ.33-42.
- Τωμαδάκης, Ν. "Αρχεία", Ήλιος Νέον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν, τομ. Γ', Αθήνα, σ.695-6.
- Τωμαδάκης, Ν.-Παπαδάκη, Α. "Κρητικά Ιστορικά Έγγραφα 1821-1830", τομ. Α' 1821-1824, Βιβλιοθήκη Ιστορικού Αρχείου Κρήτης, 4, Αθήνα 1974.
- Τωμαδάκης, Ν. "Περί αρχείων εν Ελλάδι και της αρχαιακής υπηρεσίας", Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδας, ΙΑ' 1956, σ.1-42.
- ΦΕΚ "Διάταγμα. Περί αρχειοφυλακείων των δικαστηρίων", 228/10/6/1883.

- Φλογαΐτης, Σπ. "Το νοταριακό αρχείο Λευκάδος 1692-1864", Επετηρίς Κέντρου Ερεύνης Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου, 22 1975, σ.146-170.
- Φλωράκης, Θ. "Εκθεσις Επιθεωρήσεως του Παλαιού Αρχείου του Δήμου Λίμνης Ευβοίας", Περιεχόμενα των ΓΑΚ, βιβλιοθήκη των ΓΑΚ, 14α, τομ. 4ος, Αθήνα 1975, σ. 325-320.
- Φωτόπουλος, Α. "Ιστορικά των Πετιμεζαίων. Ανέκδοτα κείμενα των Γενικών Αρχείων του Κράτους", Αθήνα 1982.
- Χαιρέτη, Μ. "Οι ιστορικές πηγές του Αγώνα για την εθνική παλιγγενεσία και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους", Αθήνα 1988.
- Χαιρέτη, Μ. "Μικρό οικογενειακό αρχείο απο τη Σαλαμίνα", Πρακτικά Β' τοπικού Συνεδρίου Κορινθιακών ερευνών, 25-27/5/1984, Αθήνα 1986, σ.321-327.
- Χαιρέτη, Μ. "Εκθεσις Επιθεωρήσεως του Ιστορικού Αρχείου Κυθήρων" Βιβλιοθήκη ΓΑΚ, 15β, Αθήνα 1976, σ.169-186.
- Χαιρέτη, Μ. "Κατάλογος των εις τα Γενικά Αρχεία του Κράτους αποκειμένων Πατριαρχικών Σιγίλλων", Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος", ΙΕ 1961, σ.234-250.
- Χαλβατζάκης, Κ. Β. "Τα Ιστορικά αρχεία των Ελλήνων των Ινδιών", Νέα Εστία, 98, 1975, σ. 1077-1084.
- Χαριτάτος, Μ. "Αιγυπτιακό Αρχείο", Περιοδ. του ΕΛΙΑ
- Χαριτάτος, Μ. "Τα Επτανησιακά Αρχεία του ΕΛΙΑ", Πρακτ. Ε' Πανιονίου Συνεδρίου, Κεφαλονιά, Μάιος 1986.
- Χαριτάτος, Μ. "Οικονομικά Αρχεία του ΕΛΙΑ", 89η Συνάντηση ερευνητών ΙΑΕΤΕ, 2/6/1988.
- Χαριτάτος, Μ. "Τα Επτανησιακά Αρχεία του ΕΛΙΑ, τεύχη ΕΛΙΑ, 1, Αθήνα 1986, σ.209-214.
- Χατζηαναργύρου, Α.Α. "Τα Σπετσιώτικα ήτοι συλλογή ιστορικών εγγράφων και υπομνημάτων αφορώντων εις τα κατά τη Ελληνική Επανάστασιν του 21 αρυσθείσα εκ των αρχείων της νήσου Σπετσών συμπληρωθείσα δε εκ των του Κράτους αρχείων και άλλων πηγών", τομ. Α', Αθήνα 1861, τομ. Β' και Γ', Πειραιάς 1925-26, Επανεκδ. Αθήνα 1979.
- Χατζημανωλάκης, Ι "Η έκθεσις του ιστορικού πειραϊκού αρχείου", Πειραιάς 1960.
- Χιδίρογλου, Π. "Συμβολή στην ελληνική Τουρκολογία", τομ. Α', Αθήνα 1990.
- Χιονίδης, Γ.Χ. "Τα αρχεία και τα προικοσύμφωνα της κοινότητας Βέροιας στα χρόνια 1864-1914", Α' Πανελλ. Συνεδρ. της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας, 23-24/5/1987, Μακεδονικά 1985-86, τομ.25, σ.374-378.
- Χρήστου, Θ. "Ερευνα και καταγραφή των πηγών της νεοελληνικής ιστορίας στην Κρατική Βιβλιοθήκη και στο Κεντρικό Κρατικό Αρχείο του Μονάχου", Μνήμων, 13, Αθήνα 1991, 302-308.
- Χωρέμη-Θωμοπούλου, Ρ. - Ανδριτσάκη-Φωτιάδη, Δ. "Εντυπο υλικό στο Ιστορικό Αρχείο Κυθήρων", Αθήνα 1980.

- Bautier, R.H. Annuaire International des Archives, "XXII Grèce" Archivum Vol.V 1955, σ.130-131.
- Diamantis, K. A. La legislation Archivistique, "Grèce", Archivum Vol. XXVII 1967, σ.209-220
- Foletier, F. de Vaux de "L'organisation des Archives Grecques", Extrait du Bibliographie Moderne, Ιούλιος-Δεκέμβριος 1931.
- Fonkic, B. L. Zemetki o greceskih sovetских hranilisc, (σημειώσεις για τα Ελληνικά χειρόγραφα που φυλάσσονται στα Σοβιετικά Αρχεία", Βαλκανική Βιβλιογραφία, 3, 1976, σ. 227-237.
- Gerland, E. "Das archiv des herzogs von Candia", Strassburg 1899.
- Guêze, R. "L'Archivio di Stato di S. Maura (Leucade)", Περιοδ. Studi Veneziani, 10, 1968, s.705-720.
- Guêze, R. "Note sugli Archivi di Stato della Grecia", Περιοδ. Quaderni della Rassegna degli Archivi di Stato, Roma No41, 1970.
- Hussey, J. M. "The Finlay Papers: A Catalogue", Λονδίνο 1973.
- Hassiotis, J. "Fuentes de la Historia Grieza Moderna en Archivos y Bibliothecas Espanoles", Περιοδ. Hispania, 29, 1969, σ. 133-164.
- Haritatos, M. "Private Business Archives", Association Intedisciplinaire Franco-Hellenic 1992, L'entreprise en Grèce et en Europe XIXe-XX siècles, Αθήνα1991.
- Iliadou, D. "Inventaire des documents des Archives de la Chambre de Commerce de Marseille. Lemme Salonique (XVIIe-XVIIIe siècles), Θεσσαλονίκη 1981.
- International Congress on Ar- International Directory of Archives, "Grèce", Archivum Vol. XXXIII 1988
chives σ.199
- International Congress on Ar- International Bibliography and guides to Archival Repositories. Grèce,
chives Archivum Vol. XXXVI 1990 σ. 84-87.
- Kraous, A. "Archives Syndicales et Histoire Syndicale. Le cas du syndicat des Em-
ployés de la Banque Nationale de Grèce (SYETE)", Association Intedis-
ciplinaire Franco-Hellenic 1992, L'entreprise en Grèce et en Europe XIXe-
XXe siècles, Αθήνα 1991.
- Kolyva-Karaleka, M. "Les Archives des iles Ioniennes. Bibliographie orientative", Roma,
Rassegna degli Archivi di Stato, Roma 1986.
- Kolyva-Karaleka, M. "Memorial di tuti libri di Camera di Zante (a1498-1628). Problematica sulla
ricostituzione dell'Archivio di Zante (periode della dominazione veneta)",
Περιοδ. Studi Veneziani, τομ.24.
- Limona, D. - Limona, E. "Catalogal documentelor grecesti din Archivele Statului de la Orasul
Stalin", τομ. 2, Βουκουρέστι 1958.
- Limona, D. "Les relations commerciales du Sud-Est de l'Europe à la fin du XVIIIe siè-
cle et au début du XIXe siècle reflétées dans les documents archivistiques
de Bucarest, Sibiu, Brasov", L'Epoque Phanariote, 1974, σ.385-399.
- Limona, D. "Grecia", περιοδ. Revista Archivelor, 36, Βουκουρέστι 1974, σ.550-552.

- Maltezou, Chr. "Les archives vénitiennes de Cythère. Un fonds historique négligé", *Period. Byzantinische Forschungen* 5, 1977, σ.249-253.
- Maltezou, Chr. "The Alexander Korizis Papers, *Περιοδ. Balkan Studies*, 10, 1969, σ. 443-446.
- Marinescu, Fl.-Penelea-Filitti-Tabaki, A. "Documents Gréco-Roumains. Les fonds Mourouzi d'Athènes", Αθήνα Βουκουρέστι, 1991.
- Notaras, G. "Fonds d'Archives et Banques Grecques", *Association Intedisciplinaire Franco-Hellenic* 1992, *L'entreprise en Grèce et en Europe XIXe-XX siècles*, Αθήνα 1991.
- Nicolopoulos, J.A. "Inventaire du fonds au Quai d'Orsay: Correspondence politique 1707-1833. Memoires et documents 1821-1862", Αθήνα 1975.
- Petherbridge, G.T. "A National Library and Archive consevation system for Greece: proposals", *Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ερευνας και Τεχνολογίας*, Αθήνα 1984.
- Richtel, H. "The Germany Federal Archives. Military Archives and the History of Greece, 1941-1944", *Modern Greek Society, A Newsletter*, τ.2, αρ.4, Μάιος 1975, σ.45-50.
- Ravaud, M. "Le réseau documentaire grec: Archives et Bibliothèques", *Bulletin de l'Union Française des Organismes de Documentation, La Documentation en France*, n.s. 25, 1957, 6, σ.1-12.
- Spiridonakis, B. "Empire Ottoman. Inventaire des memoires et documents aux archives de Ministère des Affaires Etrangères de France", *Θεσσαλονίκη* 1973.
- Svoronos, G. "Salonique et Cavalla 1686-1792. Inventaire des correspondences des Consuls de France au Levant conservées aux Archives Nationales", Παρίσι 1951.
- Synodinos, Z. "National Bank of Greece 1841-1991. A quick glance at the Bank and its archives, Αθήνα 1992.
- Tiepolo, F.M. "Note sud riordino degli Archivi del'Duca e dei Notai di Candia nell' Archivio di Stato di Venezia", *Περιοδ. Θησαυρίσματα*, 10, 1973, s.88-100.
- Topping, P. "The public archives of Greece", *περιοδ. The American Archivist*, XV, 1952, σ. 249-257.
- Visvizi-Dontas, D. "Greece, History of the Foreign Ministry Archives,"*The New Guide to the diplomatic Archives of Western Europe*", University of Pensylvania Presss, 1975.

Αρχαικά Νέα: Δίμηνη περιοδική έκδοση.
Εκδότης: Ελληνική Αρχαική Εταιρεία (Ε.Α.Ε.).
Επιμέλεια έκδοσης: Ν. Παντελάκης, τηλ. 7785186, 7713412.
Προσωρινές διευθύνσεις: Ιστορικό Αρχείο Δήμου Πειραιά,
Τ.Θ.80031, 185 10 Πειραιάς, τηλ.4128481
Γ.Α.Κ., Θεάτρου 6, 105 32 Αθήνα.